

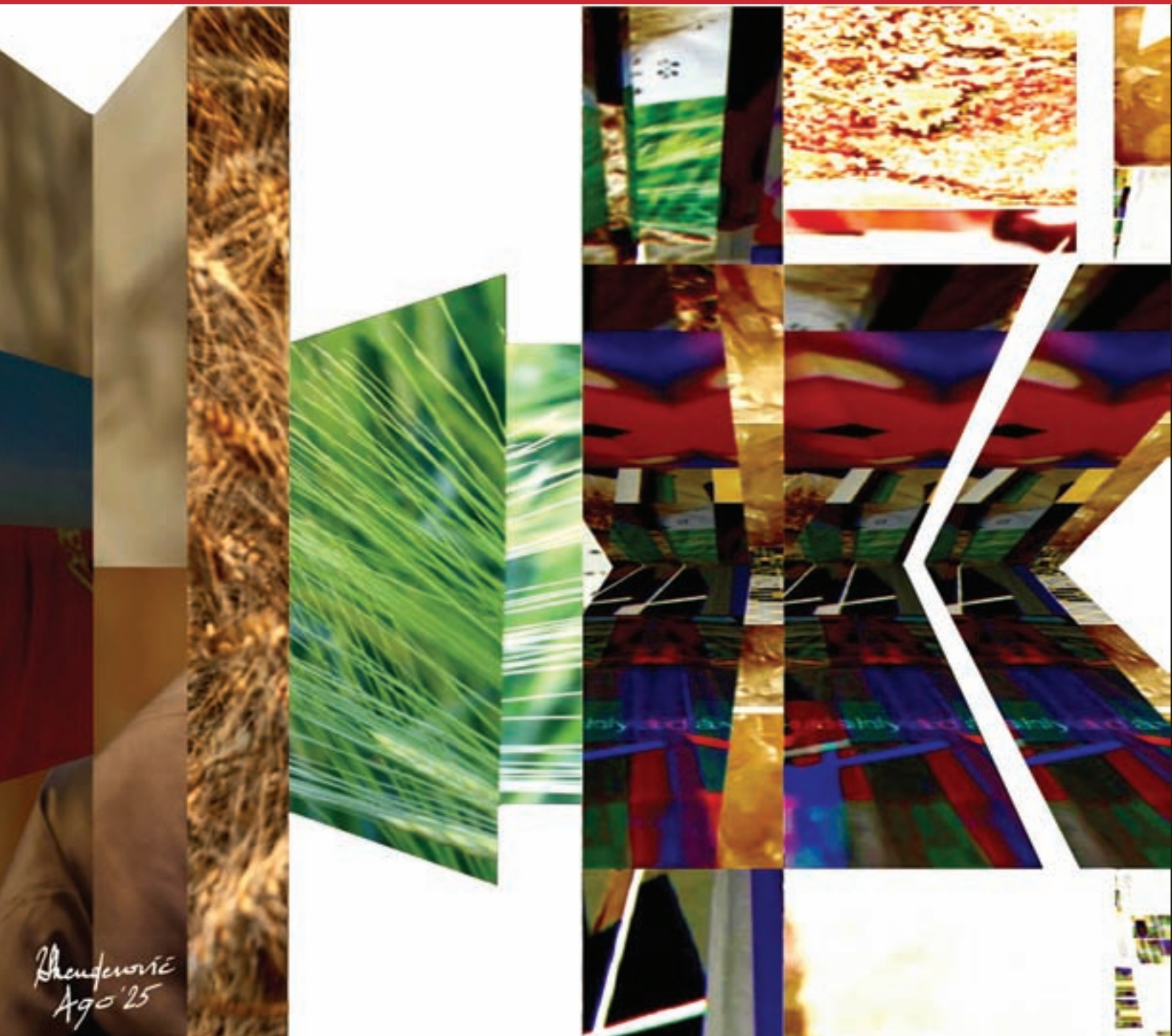
Ilustrirani časopis Udruge bunjevačkih Hrvata »Dužijanca« za kulturu življenja

Godina X.
Travanj, 2025.
Broj 14

REVIJA DUŽIJANCA

cijena 600 dinara

REVIJA DUŽIJANCA

REVIJA DUŽIJANCA 14
Časopis Udruge bunjevačkih Hrvata DUŽIJANCA
za kulturu življenja

Godina X.
Travanj, 2025.
Broj 14

Nakladnik
Udruga bunjevačkih Hrvata DUŽIJANCA
Beogradski put 52, Subotica
ubh.duzijanca@gmail.com

Za nakladnika
mons. dr. sc. Andrija Anišić
predsjednik UBH Dužijanica

Glavna urednica
Nela Skenderović

Uredništvo
dr. sc. Andrija Anišić,
Marinko Piuković, Ljiljana Dulić

Lektura
Zlatko Romić

Korektura
Mirko Kopunović

Kompjutorska obrada
Jelena Ademi

Tisak
Rotografika
Subotica, 2025.

Naklada: 500

Naslovnica
Ago Josip Skenderović – „Dužijanca“, digitalno kreativno djelo

DUŽIJANCA 2024. U ZNAKU MINI JUBILEJA

Navikli smo već na velika događanja u „Dužijanci“. Najzapaženija su u proteklom periodu bila slavlja „Dužijance“ izvan naše zemlje. Iako ih izvan zemlje protekle godine nije bilo, ipak je bilo velikih događanja. Zapravo, sva su nam događanja bila u znaku mini-jubileja: 10. obljetnice osnutka i rada naše Udruge. Godinu 2024. započeli smo slavljenički. Nije običaj da se svečano obilježavaju tako mali jubileji, mi u našoj Udruzi ipak smo se odlučili na to jer smo željeli prije svega podsjetiti na veliki događaj osnutka Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ jer je on bio značajna prekretnica u načinu organiziranja naše „Dužijance“. Učinili smo to usprkos protivljenju dijela hrvatske zajednice jer smo vjerovali da će naše zauzimanje za napredak „Dužijance“ putem novoosnovane Udruge uroditi željenim plodom. Drago nam je da smo to i potvrdili. Postignuća naše Udruge u proteklih deset godina sabrana su u istoimenom dokumentarnom filmu **Zvonimira Sudarevića i Marinka Piukovića**. Na svečanoj akademiji, osim što smo se „pohvalili“ svojim postignućima, zahvalili smo i svima onima koji su nas podržavali i pomagali u proteklih deset godina. Vjerujemo da je proslava naše desete obljetnice bio vrlo lijep poticaj i za budući rad, što je potvrđeno i na svim drugim događanjima u protekloj godini. Osim spomenute proslave, želim istaknuti kao veliki događaj u 2024. godini objavljivanje dvije značajne knjige. Presretni smo što smo za života Nace Zelića uspjeli tiskati njegovu knjigu „Svjedočenja o proslavi gradske Dužijance (1968. – 1971.)“ kao i knjigu „Spomenica 2“ koja je u formi fotomonografije sabrala sva događanja vezana za „Dužijancu u Mostaru“. Velikim događajima smatramo i predstavljane tih knjiga u Subotici, Zagrebu i Baji. Objavljene knjige svjedočanstvo su o prošlosti, ali su pisane i za sadašnje i buduće generacije, koje će, nadamo se, iz njih crpsti nadahnuća za nova postignuća naše Udruge.

Koristim i ovu priliku zahvaliti svima koji su u proteklih deset godina s ljubavlju radili u našoj Udruzi

za „Dužijancu“. Hvala svima koji su dali svoj doprinos da „Dužijanca“ i dalje bude prepoznatljiv znak našeg hrvatskog identiteta kojim ujedno potvrđujemo i svoje ustrajno njegovanje tog divnog običaja bunjevačkih Hrvata. Proslave imaju smisla samo ako pomažu da ono što radimo ubuduće radimo još bolje. Vjerujem da ćemo to potvrditi svojim radom u našoj Udruzi i u organizaciji 115. „Dužijance“ – „Dužijance“ 2025. Hvala i **Neli**, urednici ove „Revije“, što je i ove godine sabrala sva prošlogodišnja događanja i objedinila je u novom broju uz niz drugih lijepih i dragocjenih priloga.

Predsjednik UBH-a „Dužijanca“
mons. dr. Andrija Anišić

Kazalo

PREDGOVOR

Dužijanca 2024. u znaku mini jubileja 3

RIJEČ UREDNICE

Čuvajmo ono što nas čini nama samima 6

DUHOVNOST

„Dužijanca“ – zahvala Bogu i pohvala čovjeku i njegovom radu 8

IN MEMORIAM

Grgo Kujundžić (1945. – 2025.) 12

Josip Zubelić (1947. – 2025.) 12

Naco Zelić (1930. – 2024.) 13

Ivan Stipić Braco (1950. – 2025.) 15

IZ POVIJESTI SEOSKIH „DUŽIJANCI“

Bandaši i bandašice u Maloj Bosni 16

„DUŽIJANCA“ 2024. – VELIKE ŽENE „DUŽIJANCE“

Lozika Buljovčić, zvana Seka Rođačka 22

SLAMARSTVO – „DUŽIJANCA“ 2024.

Slamarstvo: očuvanje tradicije i interkulturalni dijalog 26

GLAZBA U „DUŽIJANCI“

Večernja – duhovni biser „Dužijance“ 30

INTERVJU

Stalo mi je da „Dužijanca“ živi 34

„TAKMIČENJE RISARA“ – „DUŽIJANCA“ 2024.

Nadaleko poznati brend „Dužijance“ 38

USUSRET SREDIŠNJOJ „DUŽIJANCI“ – „DUŽIJANCA“ 2024.

Upoznati, zavoljeti i čuvati 48

Jubilej u znaku 30 godina 50

Bogu hvala 51

„Dužijanca“ je naše hvala Gospodinu 52

Devet desetljeća zahvale naroda i Crkve.....	53
Stazama dičnih predaka.....	54
„Dužijanca“ – čvrsta stijena našeg identiteta.....	55
Ne tek običaj, nego svjedočanstvo vjere.....	56
„Dužijanca“ s malo ljudi donosi vrijedan plod	57

114. „DUŽIJANCA“ – SREDIŠNJA PROSLAVA „DUŽIJANCE“ 2024.

Književna večer Katoličkog društva „Ivan Antunović“	58
Najljepše aranžirani izlozi.....	60
Slama kao evokator, prorok i tumač.....	61
Martina Vojnić Tunić i Mario Gunić najljepši pratiteljski par	62
Zlatni klasovi na oltaru vječne ljubavi.....	66
Radost „Dužijance“ podijeljena s gostima	67
Žetva je velika, a radnika malo	74
Kruna 114. „Dužijance“	79
Bandašica Lucija Ivanković Radaković i bandaš Slađan Bošnjak.....	80

„DUŽIJANCA“ 2024. – OD REVIJE DO REVIJE – DOGAĐANJA

Blagoslov žita	82
Br(a)šančevo – javno svjedočanstvo vjere	83
Atraktivni adet.....	84
Šaptačice slami	85
Motivi žita na subotičkim fasadama	85
Pobjedniku švigar puknuo 100 puta.....	87
Kasačka utrka „Dužijanca“ 2024.....	88
Održan 28. saziv likovne kolonije Bunarić	89
Bunarički zdenac suza, molitvi i zahvala.....	90

AKTIVNOSTI UBH „DUŽIJANCA“ 2024./25.

Deseta obljetnica osnutka Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“	92
Deseta skupština Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“	92
Svečana akademija u povodu 10 godina UBH-a „Dužijanca“	93
Predstavljanje „Takmičenja risara“, „Dužijance“ i slamarstva	95
Čuvarice umijeća zvanog domaća tarana.....	95
Čišćenje žita i pletenje vijenaca.....	96
Natjecanje u berbi kukuruza.....	97
Baština Bajskog trokuta	97
I kod spomenika Risaru treba posijati žito!.....	98
Položeni vijenci na spomenik biskupa Antunovića.....	98
Održan 10. „Risarski disnotor“ u Đurđinu	99
Zahvalnica UBH-u za uspješnu suradnju	99
Naco Zelić „Javna proslava Dužijance od 1968. do 1971. – Svjedočenje“	100
Predstavljanje dviju knjiga UBH-a	101
„Dužijanca“ u HMI-ju u Zagrebu.....	101
Predstavljanje „Spomenice“ u Baji.....	102

LEKSIKON RIJEČI BUNJEVAČKOG GOVORA

Poklad riči bunjevačke.....	104
-----------------------------	-----

PROGRAM DUŽIJANCA 2025.....	106
-----------------------------	-----

Nela Skenderović

Čuvajmo ono što nas čini nama samima

Dragi čitatelji „Revije Dužijanica“, Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanica“ bavi se običajima vezanim za svečanosti žetve, očuvanjem kulture i tradicije bunjevačkih Hrvata. Godina koja počinje blagoslovom žita na Markovo, uz pregršt događaja i manifestacija, traje do blagoslova žita naredne godine. Prošlu, godinu obilježilo je nekoliko značajki. Naime, svečano je obilježena 10. godišnjica rada Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanica“ akademijom kada su članici Udruge zahvalili institucijama i udrugama, medijima i sponzorima koji su UBH-u davali potporu i s kojima su surađivali u proteklih deset godina. „Dužijanica“ protekle godine nije nigdje gostovala te je u domaćem okruženju u znaku jubileja desetogodišnjice udruge bogatim programom prostrla na stol blagovanja kulture blago svojih tradicijskih riznica.

Ono što Udrugu čini ponosnom je i suradnja s udrugama i institucijama koje svojim sudjelovanjem pronose „Dužijancu“ u sve dijelove hrvatskog bića na ovim prostorima. „Dužijanica“, koja sve nas već više od stoljeća odgaja, senzibilizira za lijepo i kulturno, na taj način postiže i povratni doprinos njoj samoj u vidu brojnih pomoći koje te udruge čine „Dužijanci“. To su HKC „Bunjevačko kolo“, Katoličko društvo „Ivan Antunović“, HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta, sve župe u okolnim selima koje organiziraju „Dužijancu“ – Bajmak, Žednik, Tavankut, Mirgeš, Mala Bosna, Đurđin, Lemeš i Sombor. Također, neizostavna je višedesetljetna suradnja s Katedralnim zborom koji oplemenjuje duše svojim izvedbama na središnjoj proslavi „Dužijance“.

U programu „Dužijance“, koji je prošle godine sadržavao 30-ak događaja, svatko je mogao pronaći svoje mjesto kao posjetitelj, sudionik, član organizacije ili kao dobročinitelj.

U ovom, 14., broju „Revije Dužijanica“ na početku možete čitati temu iz duhovnosti vlč. dr. **Marinka Stantića**. U prvom, tematskom dijelu „Revije“ tu su još i rubrike „Iz povijesti seoskih ‘dužijanci’“

u kojoj donosimo popis bandaša i bandašica u Maloj Bosni, potom „Velike žene ‘Dužijance’“, a ovoga puta riječ je o **Loziki Bogešić**. O slamarstvu i nastojanjima da ova umjetnost uđe u nominaciju za listu nematerijalnog kulturnog nasljeđa Srbije piše etnologinja **Senka Davčik**. Večernja u katedrali večer prije glavne proslave duhovni je biser „Dužijance“, te o tome možete čitati u rubrici „Glazba i ‘Dužijanica’“. „Kraljice“ su neizostavni dio svake glavne „dužijance“, a ponegdje u okolnim je mjestima pjevanje „kraljica“ također redoviti običaj. „Kraljice“ i kraljičke pjesme vrlo su široka tema, no u ovom broju donosimo interesantne podatke uz fotografije „kraljica“ iz raznih godina „Dužijance“.

U dijelu „Revije“ koji se odnosi na događaje tijekom „Dužijance“ 2024. godine tu je izvješće o „Takmičenju risara“, jednom od dva najistaknutija stožera žetvenih svečanosti. Uz mnoštvo fotografija, čitatelj će moći doživjeti atmosferu na „Takmičenju“. Tko je god bio na „Takmičenju“ zna da je to predivan doživljaj, gdje u vreo ljetni dan sve vrvi od živosti, gdje se oko napuni tom slikom naše ravnice, žitom, poljima, karucama, nošnjama...; gdje se podijeli zajedništvo, radost i zahvalnost i na risarskom ručku, gdje se radujemo budućnosti „Dužijance“ jer vidimo djecu i mlade kako su ušuškani i sigurni u rukama „dužijance“, te kolijevke iz koje stasaju mladi naraštaji.

Nakon izvješća o tome kako su protekle „dužijance“ u svim mjestima u kojima se organiziraju, a popraćeno fotografijama glavnih nositelja, bandaša i bandašica, slijede događaji središnje manifestacije „Dužijance“. Književna večer, na kojoj je predstavljena knjiga „Spomenica 2 – Ponovni pohod Hrvata Bunjevaca u staru postojbinu, ‘Dužijanica u Mostaru’ – Obnova spomen-ploče iz 1933.“, izložba „S Božjom pomoći“, koja je održana na trgu ispred kazališnih stupova, Tamburaška večer, Folklorna večer, ispraćaj iz crkve sv. Roka, te središnja proslava „Dužijance“. Održano je i mnoštvo događaja tijekom godine koji spadaju u

redovite priredbe „Dužijance“, a vrlo bogate su bile i aktivnosti Udruge. Ovdje ističemo predstavljanje knjige **Nace Zelića** „Javna proslava ‘Dužijance’ od 1968. do 1971. – Svjedočenje” u Zagrebu i Subotici.

Dragi čitatelji, neka vas ovaj broj „Revije Dužijan-
ca” podsjeti na sve lijepo što ste doživjeli na „Duži-

janci” prošle godine, neka vas potakne na suradnju i doprinos jer samo ono što dotakne naše biće kadro je pokrenuti nove korake.

Čuvajmo ono što nas čini nama samima!

„Dužijanca“ – zahvala Bogu i pohvala čovjeku i njegovom radu

UVOD

Rad – taj značajan pothvat koji zahtijeva napore i ulaganja; ta mehanička energija što u danom vremenu proizvodi skup sila; ta fizikalna veličina određena umnožavanjem vrijednosti sile i puta na kojem sila djeluje, a u isto vrijeme je milost koja očituje raznorodnost darova svakoga i potrebu da ih očituje ugrađujući ih u zajednicu i u službi iste. Ova svrsishodna i organizirana čovjekova aktivnost usmjerena prema postizanju nekih korisnih učinaka kojima se zadovoljavaju različite individualne i društvene potrebe pridonio je oblikovanju čovjeka i znači osnovni uvjet njegova opstanka i društvenog razvoja. Rad je također djelatnost jednog istraživača ili ekipe, koja može biti napisana ili objavljena kao rezultat pojedinih izvedbi, oblikovana talentom izvođača, koji joj daje jedinstveni obol. Dok je rad nekome *noćna mora*, nekima je strast, jer su se u potpunosti posvetili trajnom i upornom aktivizmu, gotovo do ovisnosti, bez koje ne bismo mogli normalno funkcionirati.

CILJ RADA

Uspostavljanje boljeg društva, usmjerenog na ostvarivanje duhovnih, etičkih, intelektualnih vrijednosti, u kojem darovi koji su u čovjeku čine jedini i ne manipulativni kapital, nasuprot proizvođačkom kapitalu, koji se sastoji od posjedovanja i čovjeka i stvari trebao bi biti cilj rada. Ishod rada spašava od besmisla u slučaju da dovodi do korisnog rezultata zbog svog kretanja ili djelovanja, ali može odvoditi i u besmislicu kada je u pitanju bijeg od stvarnosti te služi kao zaptivač suočavanja sa životnim promašajima. Rad postaje ovisnost kada se učestalo ponašanje manifestira u različitim organizacijskim okruženjima ili pak sindrom koji se sastoji od visokog nagona za poslom, velike uključenosti u posao, a zapravo niskog užitka u radu. Radoholizam nije povezan isključivo s naplatnim poslom već se može odnositi i na samostalna zanimanja kao što su sport, glazba, umjetnost i znanost. Ovaj pojam najčešće se koristi za negativan obrazac ponašanja koji je obilježen trošenjem pretjeranog vremena na aktivnost, unutarnjom prisilom na naporan rad i zanemarivanjem obiteljskih i drugih društvenih odnosa. Udubljujući se u neku od takvih aktivnosti, najčešće

onih gdje ih talent ili ambicija usmjerava, čovjek radoholičar otklanja misli od onoga s čim bi se trebao životno suočiti ili što bi trebao po prirodi stvari ostvariti. Zato je za svaki rad potrebno znanje, koncentracija i volja. Znanje – poznavanje ili spoznaja o onome što je potrebno učiniti i na koji ga način ostvariti; koncentracija – budno usmjeravanje pozornosti na onaj sadržaj koji se treba obaviti, što podrazumijeva fokusiranje, pribranost, usmjerenost i usredotočenje; volja – želja i sposobnost duha da hoće i može učiniti ono što se od osobe očekuje, da je dovoljno jako htijenje i donesena čvrsta odluka koja će držati snažan i uporan duh, koji će osigurati ustrajnost u radu.

PODJELA RADA

Nije svaki rad isti, niti po svom sadržaju, niti po načinu izvođenja, niti po svom opsegu. Ova svjesna i svrsishodna djelatnost radi postizanja korisnog učinka za zadovoljenje osobnih ili proizvodnih potreba dijeli se na *fizički (tjelesni)* i *umni (intelektualni)* rad.

Kada aktivnosti u bilo kojoj mjeri utječu na tjelesna naprezanja radnika, a pri tome se koriste opipljivi materijali – riječ je o tvorevini fizičkog ili tjelesnog rada. Ali, kada obavljanje posla zahtijeva naprezanje uma, iznalaženja rješenja određene situacije, tada govorimo o umnom ili intelektualnom radu čovjeka. Niti jedno od ovih dviju podjela ne možemo reći da prednjači nad drugom. I fizički i umni rad potreban je čovječanstvu te ondje rad šepa gdje se zanemari ili umanju jedan od njegovih oblika. Cijeniti valja oba tipa rada i odati zahvalnost svakome pojedincu koji obnaša bilo koji rad koji ne krši njegovu svrhu.

BOŽJA ZAMISAO O RADU

Budući da se rad odnosi i na materijalno područje, ima li potrebe uplitati ono duhovno u govor o njemu? I te kako! Govor o umnom radu nekako bi se lakše mogao prihvatiti da ima svoje uporište u Bogu, dok se za fizički rad treba više udubiti i fokusirati što bi se to moglo otkriti da ima izvoriste u nadnaravnome. Da bismo na tome tragu saznali odgovor, potražimo u Svetome pismu mjesta gdje Bog čovjeku otkriva svoju zamisao o radu ili gdje bi se moglo eventualno zaključiti da se na to aludira.

Ima u „Bibliji“ mjesta koja nam donose Božju zamisao o svrsi rada. Evo nekih. Već na prvim stranicama Svetoga pisma nalazimo da Bog čovjeka potiče na rad. Ondje stoji napisano: „A vi, plodite se, i množite i zemlju napunite, i podložite je sebi!“ (Post 9,7). Iako čovjek nije jedino stvoreno biće koje se *plodi* i *množi* te *napunja zemlju*, jedino je nama ljudima rečeno da zemlju *podložimo sebi*. Bog je, dakle, nama ljudima, koji smo jedini stvoreni na Njegovu sliku i priliku, dao nalog i blagoslov da, osim što trebamo biti plodonosni te se množiti, trebamo sebi podložiti zemlju koja je samo zbog nas i stvorena. Ovo „podložite je sebi“ podrazumijeva aktivnost, traži skup djelatnosti ili napora potrebnih da se ono postojeće

U Novome zavjetu Isus će očitije progovoriti o čovjekovom radu. On veli: „Radite, ali ne za hranu propadljivu, nego za hranu koja ostaje za život vječni!“ (Iv 6,22-29). Ovdje Isus jasno potiče na rad, ali i upozorava da nije svaka ljudska aktivnost ujedno i blagoslov. Ima čovjek i onih akcija koje su uzaludne, beskorisne, bez uspjeha i rezultata, te samim tim i u očima Božjim neprepoznata kao trajna, vječna.

RAD NIJE KORISTOLJUBLJE

Božji poziv čovjeku da radi nije zahtjev da bi Bog od toga imao nekakve koristi, već je ono poticaj oblikovanju čovjeka i znači osnovni uvjet njegova opstanka i društvenog razvoja. Budući da svrha čovjekovog rada nije Stvoriteljevo koristoljublje, iskorištavanje čovjeka u vlastite svrhe, Bog u radu skriva blagoslov za čovjeka. On nije uvijek očit u čovjekovom obzorju. Kako Bog nikada ne škrtari u usrećivanju ljudi tako je i po pitanju rada. Već kod samoga začeca ideje što bi se trebalo uraditi, postići, ostvariti – prisutna je radost. Plan rada, iako u sebi nosi strepnju zbog nepoznatog iskustva i kako cilj ostvariti, ono također u sebi nosi radost planiranja, što je opet prožeto aktivnošću. Kako se bude odmicalo u radu, vidjevši postignuto, javlja se u čovjeku osjećaj radosti. Radost je potpuna već pri konstataciji obavljena posla. Budući da će čovjek uživati plodove toga rada a Bog se samo tome radovati, ovdje se potvrđuje da se ne radi o koristoljublju. Uostalom, kako veli **Sveti Pavao**: „Duh potpomaže našu nemoguć“ (Rim 8,26). Ovaj apostol naroda želi ukazati da se Bog doista samo raduje čovjekovom radu i uspjehu, te da je spreman pripomoći ljudima da ostvare zamišljenu ispravnu stvar te da zbog čovjekove ranjivosti duha Božanski Duh priskače u pomoć našoj slabosti.

Foto: Steve Johnson

prilagodi potrebama, uvjetima, pa i željama čovjeka, te da se postigne određeni rezultat koji će ljudima biti na zadovoljstvo i sreću. Bog, dakle, blagoslivlja čovjekov rad, On želi da čovjek radi! A kada Bog nešto želi, Njegova želja nije poput tiranina koji grubo i nasilnički primjenjuje vlast ne obazirući se na zakone ili se grubo odnosi prema podređenima. To nije okrutno, besmisleno i nemilosrdno zapovjedbano čovjeku, već što On u tome vidi čovjekovo dobro, čovjekovu sreću.

RADOM DO USPJEHA

Svako naše djelovanje, svako djelo naših ruku ili mozga neizbježno vodi ka nekom ishodu, bilo uspjehu, bilo neuspjehu. Ono što je štetno ili što nema razloga za postojanje jer nema smisla u sebi samome, nešto što je iskonstruirano protiv smisla, je besmisleni rad. Naprotiv, ukoliko se obavlja više ispravnih, točnih, vrijednih, kvalitetnih radnji sigurno se dolazi do bilo kakvog uspjeha. A ono što radeći proizve-

demo, neovisno o vrijednosti ili veličini dostignuća, usrećuje nas, budi u nama osjećaj zadovoljstva, dokazuje nas korisnima, vrijednima i uspješnima.

Ukoliko je čovjek na više područja aktivan, što se više angažira (ali u granicama svojih mogućnosti), a pri tome postiže i više pozitivnih rezultata, ostvario je više uspjeha. Pri angažiranosti na više opsega nekakve djelatnosti, tj. pretjerana angažiranost na jednom ili više područja sprječava nas u bdijenju nad aktivnostima, a time i otežava upravljanje poslom. Takvo djelovanje donosi rezultat umanjenju naših snaga pa je vrlo moguće da će i ishodi takvog rada biti nepoželjni. Dakle, rad podrazumijeva i krepost umjerenosti.

USPJEH NAS VODI KA SREĆI

Sreća je urođena emocija koja je univerzalna i svojstvena svim ljudima, bez obzira na rasu, boju kože ili na kulturu u kojoj se živi. Čežnja za srećom jedna je od temeljnih čovjekovih težnji, koja također podrazumijeva funkcioniranje, angažman, rad. Nasuprot tomu stoji upropaštavanje, rad na vlastitu štetu, neuspjeh i nesreća. Ali, što je više uloženog truda, što smo se više angažirali za postizanje cilja naše aktivnosti, sreća je veća. Žuljeve na rukama i(li) na srcu, koje je rad proizveo, dokaz je da se radilo naporno, predano, angažirano i požrtvovno. Što se čovjek više namučio, što mu je teže bilo doći do uspjeha – sreća je veća. Zato se ne treba bojati težačkog posla. Uzmicanje pred težinom posla karakteristika je životnog strašljivca. Logika je ovdje obostrana: što se čovjek manje trudio doći do uspjeha, što je lakše nešto postigao, sreća je manja. Za ono za što se čovjek dobro oznojio, za ono što se poprilično potrudio napraviti, to zna i cijiniti. „Ne vjerujte onima koji nam obećavaju lagana rješenja. Bez žrtve se ne može sagraditi ništa veliko!“, poručio je papa **Ivan Pavao II.** mladima u Solinu pri posjetu u listopadu 1998. godine. Omalovažavanjem čovjekova rada, snižavanjem njegove plaće ili iskorištavanja radne snage vodi do razočaranja, nezadovoljstva, pa sve i do pobune.

NEKE PREPREKE NA PUTU KA SREĆI

Život valja prihvatiti takvim kakav on jest, sa svim svojim padovima i uspjesima, sa svim radostima i žalostima, jer život je složen i raznolik. Nije statičan. Tako prihvaćanje života donosi mir i zadovoljstvo životom. Naša očekivanja znaju nam biti velika prepreka na putu ka sreći, a time i očuvanju zdravlja. Zato među ljudima prepoznamo one koji imaju manje, a sretniji su. Rekli smo već da nas uspjesi

vode ka sreći dok nam neuspjesi trebaju biti poticaj na promišljanje o smislu vlastite angažiranosti jer nije svaka naša aktivnost ujedno i dobra. Naše aktivnosti znaju biti besmislene. Nakon svakog neuspjeha valja promisliti je li dotični rad potreban i valjan. Tako nam neuspjeh stoji kao pomoć i poziv da se rasteretimo nepotrebnih aktivnosti, ali i da valjanom radu nedostaje sabranosti. Gledajući ovako na svoje životne angažiranosti čovjek uvijek može sačuvati radost življenja jer prepoznaje da u dobrom poslu ima sreće, a da se u lošem i manje dobrom radu krije upozorenje, savjet ili smjernica da se ostavi onoga što je besmislica i preusmjeri se na valjani životni put.

Valja u sreći i uživati. To se ostvaruje nakon postignutih dobrih rezultata, svjesni valjanog uspjeha. Uživajući u uspjehu, a pri tome da ljestvicu naših očekivanja nismo visoko podignuli, bit ćemo sretni i manjim ostvarenjima. Tako zahvalnost postaje uzrok sreći, a ne posljedica. Osim da manje očekujemo, lijenost također stoji kao prepreka na putu ka sreći. Grijeh lijenosti sprječava angažiranost, a time se i ne dolazi do uspjeha. A kada nema uspjeha, nema niti sreće (treba razlikovati umor od lijenosti). Pravdanje da je naša lijenost u stvari krepost umjerenosti, da smo i malim zadovoljni ne samo da je laž, već nas koči na putu ka sreći. Kada nema aktivnosti, nema uspjeha, pa nema ni sreće. A svega toga nema jer se zavaravamo krivom procjenom. Sve nas to, dakle, potiče na zdrav ispit savjesti. Najispravniji način sagledavanja vlastitog rada jest usporediti svoje aktivnosti s Božjim putovima, Njegovom voljom, vršenjem Njegovih zapovijedi, Njegovih zakona i uredbi. Jer, „ako poslušáš zapovijedi Gospodina, Boga svoga, koje ti danas dajem; ako poslušáš – da ljubiš Gospodina, Boga svoga, da hodiš njegovim putovima, vršiš njegove zapovijedi, njegove zakone i njegove uredbe – živjet ćeš“ (Pnz 30,15-16).

Ravnodušnost ili indiferentnost također stoji kao prepreka na putu ka sreći. Riječ je o nemaru i nezainteresiranosti za radom, za angažiranošću. Takve osobe nazivamo flegme. Tromost života najčešći je i uzrok što danas nema sreće u ljudi. Sv. Ignacije Lojolski naprotiv pod ravnodušnošću ne smatra sputanu nezainteresiranost kojoj je „sve svejedno“, ni kao bezosjećajnost prema vrijednostima. Za njega ravnodušnost treba shvatiti samo kao izraz ljubavi koja je „spremna na sve“: „...ja ću te slijediti kamo god pođeš“ (Mt 8,19) na Tabor i na Golgotu. Ili: „Obećajem ti vjernost u dobru i u zlu, u zdravlju i bolesti“ (Obrednik za vjenčanje). Iz ovoga zaključujemo da je vrlo bitno i naše gledište na rad također bitan u životu čovjeka. Onaj koji se nada dobromu to i postiže!

„DUŽIJANCA“ – PRIZNANJE TEŽAČKOG RADA I ZAHVALA BOGU

Govor o „Dužijanci“, što je, kakva je bila, na koji način se održavala nije sada predmet ovoga pisanja. O „Dužijanci“ se puno pričalo, govorilo, objašnjavalo, demonstriralo, te se ne bih u ovome tekstu toga doticao. Ovdje je govor o radu, čega je i „Dužijanca“ dio. Recimo tek toliko da je ona završetak žetve, kraj jednoga od poslova poljoprivrednika, koji je izazvao veliko olakšanje i veliku radost zbog obavljena posla, jer se u njoj čovjek poprilično težački morao angažirati, namučiti, oznojiti.

Foto: Barış Karagöz

Žetva je i danas težak posao. Prisjećajući se nekadašnjeg načina rada, u vrijeme kada je običaj „dužijance“ nastajao, bit će nam jasnije zašto je ovaj narodni običaj bio toliko drag žeteocima i prijateljima žetve. Bilo je to priznanje risarima i risarušama da su obaviti vrlo težak posao, te da je njihova radost pretvorena u kućno, a kasnije i mjesno slavlje, dosta opravdana. *Radovati se s radosnima* – poziv je čovjeku kojega i sama Biblija preporuča (vidi Rim 12,16). Svjestan je toga bio i preč. **Blaško Rajić**, župnik u župi sv. Roka u Subotici, koji je ovome slavlju

i priznanju čovjeku pridodao i zahvalnost Bogu, tvorcu svega svijeta. Tako se ispunila sva pravednost da svi zaslužni za ovaj žetveni učinak dobiju dostojno priznanje. Zato: svečani ručak koji se na „Dužijanci“ priredi, svaka kapljica kojom se nazdravlja, kao i svaka nota koju tamburaši odsviraju da bi uveličali ovo slavlje, ali i svaka svečana narodna nošnja koja se toga dana prezentira u javnosti ne samo da je melem za oči i uho, nego je itekako vrijedan doprinos ovome slavlju. Sve to valja čuvati, njegovati, prenositi s koljena na koljeno, jer narod koji se odriče svoje tradicije i običaja ostaje narod bez identiteta. A „vjera koja ne postaje kultura je vjera koja nije do kraja prihvaćena, nije do kraja promišljena, nije vjerno življena“, rekao je sv. Ivan Pavao II.

ZAKLJUČNE MISLI

Vidjeli smo kroz ovo razmišljanje da je Bog čovjekovu sreću utkao u uspjeh. Da bismo ostvarili uspjeh, nužno nam se angažirati, pokrenuti se, neminovno je raditi (bilo fizički, bilo umno). Također smo rekli da je veća sreća onda kada smo do uspjeha teže došli (zato se ne treba bojati težačkog posla). Naprotiv, ako smo se manje ili se gotovo nikako nismo potrudili da do uspjeha dođemo, sreća je manja. Usporedio bih sve ovo s lukom i strijelom: što je strijela u luku više nategnuta, što se čovjek više namuči, sreća je veća; naprotiv, manje nategnuta strijela, manje aktivnost u ljudi vodi ka manjoj sreći. Stoga se gotovo krade sreća onima kojima se daje sve *na gotovo*. Nije uzalud rečeno da je najgori odgoj roditelja onda kada svojoj djeci govore: „Pusti dijete, ja ću!“. A biti bez uspjeha je biti bez sreće, jer uspjeh veseli (eto zašto je toliko ljudi danas depresivno, tužno, bez nade...).

Što se tiče „Dužijance“ koje se dotičemo u ovoj temi o radu, princip je isti. Težački posao donio je veliku radost onima koji su se na bilo koji način nje ticali. Umanjiti cijenu pšenice, degradirati rad žetelaca ili omalovažiti sam čin žetve, bilo bi jednako poniženje kao i samome Bogu uskratiti zahvalnost za čovjeku darovani „kruh svagdašnji“. Oblik žetve danas se znatno izmijenio u odnosu na nedavna vremena. Strojevi su olakšali rad i umanjili broj radne snage, što nije loše jer svijet ide naprijed. Nekada je rad bio fizički težak, dok je danas psihički puno teže nositi se s čovjekovim omalovažavanjima i podcjenjivanjima koje žeteoci iz godine u godinu doživljavaju i bore se da bi svima pružili tu osnovnu hranu.

Završio bih ovo svoje izlaganje molitvom za blagoslov rada: „Djela naša, molimo, Gospodine, milošću svojom preteci i pomoću svojom prati, da svaka naša molitva i radnja s tobom uvijek započne i započeta da se s tobom dovrši“.

Grgo Kujundžić (1945. – 2025.)

U utorak, 8. travnja 2025. godine, na subotičkom Bajskom groblju (groblju sv. Petra i Pavla) pokopan je Grgo Kujundžić, član osnivač Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ i predsjednik Nadzornog odbora Udruge. Sprovodne obrede uz nazočnost desetak svećenika predvodio je njegov župnik, preč. Josip Leist, koji je održao i prigodnu homiliju ističući Grginu živu i čvrstu vjeru te ljubav prema obitelji i župnoj zajednici. Prigodni oproštajni govor u ime UBH-a „Dužijanca“ i svih institucija i organizacija u kojima je Grgo bio član i u kojima je radio održao je mons. Andrija Anišić, predsjednik Udruge.

Rodio se na adresi Pavlovac 315 kao četvrto dijete Grge i Kate. Nakon teškog ranog djetinjstva Grgo je, po dogovoru s biskupom Matijom Zvekanovićem, kojemu je često ministrirao kod svete mise, otišao u sjemenište na Šalati gdje je završio gimnaziju. Nakon toga vratio se u Suboticu te je započeo studirati pravo, ali se prebacio na studij ekonomije u Novom Sadu, smjer vanjske trgovine. S uspjehom je završio studij i četrdeset godina radio u međunarodnoj špediciji „Interšped“.

Vjenčao se s Katom Crnković u Đurđinu 1969. godine s kojom ima kći Jasnu i sina Miroslava koji mu je sa suprugom Jelenom podario unučad Tereziju, Antoniju i Andriju.

Dugi je popis institucija i udruga u kojima je po-

kojni Grgo bio aktivan. Osnivač je i član Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. U toj stranci obnašao je mnoge funkcije. Bio je elektor Hrvatskog nacionalnog vijeća i vijećnik u prvom sazivu toga vijeća u razdoblju od 2003. do 2010. godine. Najduže je bio aktivan i radio u KUD-u „Bunjevačko kolo“. Za vrijeme njegovog rada toj udruzi je prije trideset godina promijenjeno ime u HKC „Bunjevačko kolo“. U okviru Centra bio je predsjednik Organizacijskog odbora „Dužijance“ od 2003. do 2006. Osnivač je i član Katoličkog društva „Ivan Antunović“. U tom Društvu bio je dugo pročelnik Etnografskog odjela, koji je organizirao godišnju izložbu božićnjaka. Također je sudjelovao u osnivanju i radu fonda za pomoć učenicima i studentima „Bela Gabrić“. I na kraju, bio je osnivač i član UBH-a „Dužijanca“ i predsjednik Nadzornog odbora Udruge.

Grgo Kujundžić je bio zaljubljenik u „Dužijancu“, kako crkvenu tako i onu gradsku iz 1968. kada je bio prvi gradski bandaš. Ljubav prema „Dužijanci“ prenosio je na brojne mlade, a svojim dugogodišnjim iskustvom promicao je napredak organiziranja „Dužijance“. Prije godinu dana, 2024., još je aktivno sudjelovao na skupštini Udruge podnoseći izvješće Nadzornog odbora.

Zahvalni za sve što je učinio vjerujemo da „Dužijanca“ traje i ostat će i zahvaljujući Grginom doprinosu i radu u njoj.

Josip Zubelić (1947. – 2025.)

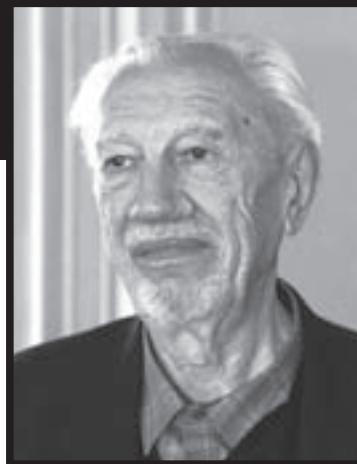
Josip Zubelić – dugogodišnji risar koji je veliki dio svoga života posvetio sudjelovanju u „Dužijanci“ i „Takmičenju risara“, rođen je 1947. u Tavankutu, gdje je proveo svoj životni vijek – umro je 15. ožujka 2025.

Joso Zubelić dugi niz godina natjecao se u košenju žita i bio je nezaobilazni radnik na vršalici. Poslove na vršalici posebno je volio pokazivati drugima. Na manifestaciji „Takmičenje risara“ sudjelovao je više od 30 godina, rado se prihvatao odlaziti i na druga natjecanja risara u drugim krajevima gdje su naši risari osvajali najveće nagrade.

Naco Zelić

(1930. – 2024.)

U nedjelju, 27. listopada 2024., u Zagrebu je u 95. godini života preminuo umirovljeni pravnik i diplomat, istaknuti kulturni djelatnik i publicist bačkih Hrvata **Naco Zelić**.

Naco Zelić rođen je 5. listopada 1930. u Subotici, gdje je završio osnovnu školu, nižu gimnaziju i Trgovačku akademiju. Na Višoj pedagoškoj akademiji u Novom Sadu diplomirao je 1951. kemiju i fiziku. Radio je kao nastavnik u Nepotpunoj gimnaziji u Bajmaku (1952./1953.) i kao ravnatelj Osmogodišnje škole u Tavankutu (1953./1954.), u kojoj se tada nastava izvodila na hrvatskom jeziku. Budući da je etiketiran kao „klero-nacionalist“ na vlastiti je zahtjev razriješen dužnosti ravnatelja škole u Tavankutu te napušta prosvjetu i seli se u Zagreb, gdje upisuje Pravni fakultet na kojem je diplomirao 1959. godine.

Tijekom studija radi kao knjigovođa. Godine 1958. vraća se u Suboticu, gdje se zaposlio kao pravni referent u tvornici „Bratstvo“. Zatim je sudački pripravnik (1960./1961.), a 1961. postaje sudac Sreskoga suda i Okružnoga suda u Subotici. Zbog djelovanja s pozicija hrvatskoga nacionalizma, kao član Matice hrvatske u Zagrebu, 1973. razriješen je s dužnosti suca. Nakon toga ponovno se, drugi puta, preselio u Zagreb. Radio je kao upravni savjetnik u Ministarstvu zdravstva i socijalne zaštite i Ministarstvu rada i socijalne skrbi te kao tajnik Zavoda za organizaciju i ekonomiku zdravstva u Zagrebu. Od lipnja 1992. na radu je u Ministarstvu vanjskih poslova Republike Hrvatske, s time da je od 1992. do 1996. bio savjetnik za konzularne poslove u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti. Nakon toga odlazi u mirovinu.

Radeći kao upravni savjetnik izradio je više zakona i drugih propisa i općih akata, te objavio više stručnih članaka, primjera samoupravnih općih akata i prijedloga rješenja pojedinih pitanja u svezi s primjenom zakona iz područja socijalne zaštite, obiteljsko-pravne zaštite, zdravstvene zaštite, izvršavanja kaznenih i prekršajnih sankcija i mjera i drugih zakona. Stručnim radovima i priopćenjima iz navedenih područja sudjelovao je na brojnim savjetovanjima, simpozijima i drugim stručnim skupovima, a sa stručnim priopćenjem „Usvojenje djece od stranih državljana“ sudjelovao je na međunarodnom simpoziju VII-th World Conference Of International Society On Family Law održanom u Opatiji (1991.). „Narodne novine“ u Zagrebu, u ediciji „Zbirka pravnih propisa“, objelodanile su mu 1983. knjigu „Zakon o socijalnoj zaštiti“. Kao istaknuti pravnik biran je za člana Zakonodavno-pravne komisije Sabora Republike Hrvatske.

Bio je inicijator i organizator brojnih kulturnih priredaba na kojima su predstavljeni običaji, kultura, umjetnost Hrvata u Bačkoj.

Bio je predsjednik, tajnik i umjetnički voditelj Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva „Matija Gubec“ u Tavankutu (1965.-1972.). Značajan je i kao jedan od suosnivača Likovne kolonije u Tavankutu 1961. godine. Osnivač je i prvi tajnik HKUD-a „Bunjevačko kolo“ u Subotici (1970. – 1972.). Inicirao je obnovu javne proslave bunjevačkog žetvenog običaja „Dužijance“ i kao potpredsjednik Organizacijskog odbora „Dužijance“ (1968. – 1972.) organizirao je brojne priredbe u sklopu tih svečanosti, a zaslužan je i za obnovu proslave „Velikog prela“ (1970./1971.). Bio je nositelj i drugih aktivnosti bunjevačkih Hrvata u Subotici.

Organizirao je izložbu „Bunjevačko ruho“ u Etnografskom muzeju u Zagrebu (1983.) i sudjelovao je u organiziranju izložbe „Iz baštine bačkih Hrvata Bunjevaca“ u istom muzeju (1998.). Sakupio je brojne poslovice i izreke i manje poznate riječi u govoru bunjevačkih Hrvata u Bačkoj, „prdačna imena“ i drugo. Sudjelovao je u više radijskih i televizijskih emisija, u dokumentarnim filmovima s priložima iz bunjevačkog narodnog stvaralaštva i kulture. U časopisima, zbornicima i katalozima objavio je sakupljene poslovice i izreke u govoru bunjevačkih Hrvata, članke o jeziku bunjevačkih narodnih pripovjedaka, o slikama od slame, o radu udruge „Matija Gubec“ u Tavankutu, o osobitostima političkog života Hrvata u Vojvodini, o božićnim običajima Hrvata-Bunjevaca i druge članke. Stručnim radovima sudjelovao je na međunarodnim znanstvenim skupovima u Budimpešti (1999., 2001. i 2005.) te na stručno-znanstvenim skupovima u Subotici (2005. i 2006.).

Od 1974. u Zagrebu se uključio u rad KUD-a „Šokadija“, gdje je vodio folklorne sekcije, organizirao tribine, popularne „Zagrebačke šokačke divane“. Od 1990. radio je na pružanju pomoći Hrvatima izbjeglim iz Vojvodine kao i onima koji su ostali živjeti u Bačkoj. Predsjedao je Udrugom za potporu bačkim Hrvatima u Zagrebu. U sklopu Udruge sve do kraja 2015. godine organizirano je blizu 50 tribina, filmskih projekcija, izložaba i drugih priredaba na kojima su predstavljeni brojni književnici i drugi kulturni djelatnici bačkih Hrvata i njihova djela. Suradivao je i s hrvatskim kulturnim udrugama u Vojvodini i Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini. Bio je suradnik „Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca“, za koji je napisao preko 40 natuknica. Dobitnik je desetak visokih odličja i nagrada. Među ostalim, 2011. dobio je nagradu Katoličkog instituta

za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ iz Subotice za doprinos očuvanju običaja hrvatskog naroda. Hrvatske institucije i DSHV 2013. predložili su Zelića za počasnog građanina Subotice, međutim, taj prijedlog nije prošao gradsku skupštinu (protiv ove odluke glasovali su vijećnici bunjevačkih stranaka, SNS-a, SPS-a i DSS-a).

Autor je više knjiga: „Protiv zaborava – Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo ‘Matija Gubec’ Tavankut 1946. – 1996.“ (2000.), „Monografija Nesto Orčić“ (2007.), „Hrvatsko proljeće i bački Hrvati“ (2009.), „Publikacije bačkih Hrvata“ (2009.), „Slikovali smo se“ (2011.), u suautorstvu s **Petrom Šarčevićem** „Hrvatska pisana riječ u Bačkoj“ (2015.) i „Javna proslava Dužijance od 1968. do 1971. godine u Subotici – Svjedočenje“ (2024.).

SVETA MISA I KOMEMORACIJA

U povodu smrti Nace Zelića u utorak, 29. listopada 2024., u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske u Subotici služena je sveta misa, a nakon nje u HKC-u „Bunjevačko kolo“ održana komemoracija. Svetu misu predvodio je župnik župe sv. Roka u Subotici mons. dr. **Andrija Anišić** u koncelebraciji s katedralnim župnikom **Stjepanom Beretićem**, a u „Kolu“ su se prigodnim obraćanjima od njega oprostili predstavnici ovdašnjih hrvatskih institucija, kulturnih udruga i društava.

U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća riječi oproštaja i zahvale uputila je predsjednica **Jasna Vojnić**:

„U ovom svečanom času, u ime naše zajednice i krovne nam institucije stojim ispred Vas u znak velike zahvalnosti koju danas osjećam. Velikani nisu živjeli samo u prošlosti, oni žive i danas, a Naco je zasigurno bio jedan od njih. Njegova predanost, strast i vizija oblikovali su na neki način i našu zajednicu kakva je danas. Nije bilo lako stajati na braniku, biti inicijator, protjeran, padati i dizati se i ne umoriti se do kraja života. Nije lako ni nama danas ostati s tom istom odgovornošću i nastaviti slijediti hrabrost i vjeru da sve što radimo uistinu ima smisla“.

O tome tko je bio Naco Zelić, čime se bavio, što je ostavio iza sebe, govorio je nekadašnji predsjednik HKPD-a „Matija Gubec“ iz Tavankuta **Ladislav Suknović**, podsjetivši kako je Zelić kao član „Gupca“ aktivno sudjelovao u svim njegovim aktivnostima – obnašao je dužnost predsjednika, tajnika i umjetničkog voditelja.

„U ovom se Društvu osobito angažirao na oživljavanju i prezentaciji bunjevačkog folklor. Bio je jedan od osnivača likovne kolonije u Tavankutu 1961. godine i organizator brojnih izložbi likovnog stvaralaštva slikarica naivki i slamarki, organiziranih od 1962. do 1972. godine. Kad god je govorio o Tavankutu, mjestu u kojem je rado boravio i mjestu kojem je puno darovao, uvijek je to činio s puno emocija i lijepih detalja. ‘Puno toga me veže za Tavankut – moja majka **Pavka**, rođena **Skenderović**, moja supruga **Mila**, rođena **Balažević** i sin **Goran** rođeni su

u Tavankutu. Tamo su grobovi dragih mi prijatelja i, konačno, tamo je moj Gubec’, govorio je Naco“, naveo je među ostalim Suknović.

U ime Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ od Nace se oprostio predsjednik mons. dr. **Andrija Anišić**:

„Postoji jedna izreka da dragi Bog puni nebo pred velike kršćanske blagdane. Pred nama je svetkovina Svih svetih i uvjeren sam da se ovo može primijeniti na dragog nam Nacu Zelića. Naco će živjeti ne samo u društvu anđela i svetih nego i u srcima i mislima svih koji su ga poštovali, koji su s njim surađivali. Posebno će živjeti u srcima i sjećanjima svih nas u ‘Dužijanci’ jer je za našu ‘Dužijancu’ učinio jako puno. Presretni smo što smo pred kraj njegovog ovozemaljskog života uspjeli objaviti njegovo svjedočenje koje će ostati trajna uspomena na teška vremena i na jedan predivan događaj – manifestaciju tzv. gradske ili javne proslave ‘Dužijance’. Ponosni smo što smo u organizaciji ‘Dužijance’ od 1993. godine usvojili neke elemente proslave ‘Dužijance’ koju je Naco organizirao od 1968. do 1971. godine“.

Od Nace Zelića u ime Tavankuta oprostila se i dugogodišnja voditeljica slamarskog odjela „Gupca“ **Jozefina Skenderović**:

„Želim prije svega reći kako je Naco bio običan, koliko je bio blizak narodu i ljudima. Dugo godina smo surađivali iz čega se rodilo prijateljstvo. Naco je pored **Šabića**, ili Šabić pored Nace, zaslužan za promociju slamarki i slikarki naivki. Naco je s tim ženama imao zaista poseban odnos. Svaki moj boravak u Zagrebu i susret s Nacom nije prošao a da nije pitao kako je teta **Kata**, kako je teta **Mara**... U njegovim riječima osjetilo se duboko poštovanje prema tim jednostavnim ženama za koje je smatrao da je to što rade jako vrijedno“.

U ime Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ obratio se njegov programski ravnatelj **Lazar Cvijin**:

„HKC ‘Bunjevačko kolo’ ima veliki dug prema Naci Zeliću koji će ostati nevraćen. Slušajući o njegovom nemjerljivom doprinosu hrvatskoj zajednici i radu HKPD-a ‘Matija Gubec’, mi, današnji djelatnici ‘Bunjevačkog kola’ ne možemo se oteti dojmu da mu je rad na formiranju i ustroju baš naše udruge donio pored velikog zadovoljstva i najveće stradanje. Ono što nas osobito zadivljuje jest koliko je energije i upornosti bilo kod Nace Zelića koncem ‘60-ih godina, kada je vodeći društvo ‘Matija Gubec’ bio i organizator svjetovne manifestacije ‘Dužijanca’, pokrenuo inicijativu za osnutak ogranka Matice hrvatske, pa kad mu je to zapriječeno, formirao inicijativu za osnivanje HKUD-a ‘Bunjevačko kolo’. I sve ovo samo u godinu dana. Na Osnivačkoj skupštini 18. siječnja 1970. godine, u prisustvu 354 člana Skupštine izabran je za prvog tajnika Društva. Ostaje veliki žal što proteklih godina nismo kao zajednica uspjeli u Gradu Subotici da mu se dodijeli zaslužena nagrada Počasni građanin i da se koliko-toliko odužimo za svjedočanstvo i žrtvu ovog

velikog čovjeka. Ono što ipak možemo jest da nikad ne zaboravimo ono što je Naco Zelić učinio i da ono što nam je ostavio, sačuvamo“.

Ravnateljica Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata **Katarina Čeliković** ovom je prigodom istaknula kako je hrvatska zajednica u Vojvodini tijekom povijesti iznjedrila brojne velikane koji su svojim djelovanjem – društvenim i crkvenim, ostavili neizbrisive tragove dajući primjer drugima kako se svjedoči odanost narodu, Crkvi i profesiji.

„Naša se veličina mjeri po tome koliko pamtimo i znamo cijeniti one koji su nesebično ugrađivali svoje živote i svoj rad u napredak društva i razvoj naroda kome pripadaju. Našem narodu, našoj Crkvi pripada i Naco Zelić. Iza velikih ljudi ostaju velika djela, ali i velike praznine. Dobar čovjek Naco sijao je za svog života ono što je dobio od svojih roditelja, naroda, Crkve, a žnjeli su i žanjemo mnogi. U znak zahvalnosti za sve što je činio na području književne i kulturne baštine Hrvata u Srbiji dobitnik je nagrade ‘Balint Vujkov Dida’. Po njegovim riječima u emisiji ‘Zlatna škatulja’, koja se može pogledati na Youtubeu, Naco je svjedočio o svom prijateljstvu s brojnim hrvatskim velikanima poput **Balinta Vujkova** i **Bele Gabrića**. I sama sam ga susretala, rado sam razgovarala s njim, o čemu drugom nego o knjigama, kako ćemo imati svoju knjižnicu u koju je donosio knjige, ali je jednako tako i nosio knjige u Zagreb. Njegov plodan život svijetli je primjer generacijama koje dolaze“, istaknula je među ostalim Čeliković.

Ispraćaj Nace Zelića bio je u srijedu, 30. listopada, u velikoj dvorani krematorija u Zagrebu.

Izvor: „Hrvatska riječ“, D. B. P. / I. P. S. (Priredila: N. S.)

HVALA BOGU ŠTO SMO GA IMALI!

Bio je inicijator i organizator brojnih kulturnih priredaba na kojima su predstavljeni običaji, kultura i umjetnost Hrvata u Bačkoj.

Zahvalni smo Bogu što je našem hrvatskom narodu, bunjevačkom rodu darovao **Nacu Zelića**. Ponosni smo što smo imali takvog velikana. Vjerujemo da će ga Bog nagraditi vječnim mirom i vječnom radošću za sve ono dobro što je činio na zemlji, u svom dugom životu, kako za svoju obitelj tako i za naš narod. Naco će živjeti ne samo u društvu anđela i svetih nego i u srcima i mislima svih koji su ga poštivali, koji su s njim surađivali; u srcima svih koje je on volio i koji su njega voljeli. Posebno će živjeti u srcima i sjećanjima svih nas u „Dužijanci“ jer je za našu „Dužijancu“ učinio jako puno.

Presretni smo što smo, pred kraj njegovog ovozemaljskog puta, uspjeli objaviti njegovo „Svjedočenje“ koje će ostati trajna uspomena na teška vremena i na jedan predivan događaj, manifestaciju gradske „Dužijance“. Ponosni smo što smo u organizaciji „Dužijance“ od 1993. godine usvojili neke elemente proslave „Dužijance“ koje je Naco organizirao od 1968. do 1971.

Dragi Naco, hvala na svemu. Molite za nas i za našu „Dužijancu“ ondje u vječnosti. Vi ste započeli svoju vječnu „Dužijancu“, vječnu zahvalu Bogu i za žetvu i za sve lijepo i dobro. Ondje u nebu, oslobođeni prolaznosti: ondje gdje više nema ni boli, ni tuge, nego samo radost, mir i ljubav, molite i za nas da cijenimo i negujemo sve ono što je Vama bilo lijepo i sveto. Doviđenja u vječnosti.

Zauvijek zahvalni: Predsjedništvo, članovi Organizacijskog odbora, svi članovi Skupštine Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ kao i svi prijatelji „Dužijance“!

Ivan Stipić Braco (1950. – 2025.)

U srijedu, 19. ožujka, nakon kratke i teške bolesti, u subotičkoj bolnici preminuo je Ivan Stipić Braco, osnivač Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, sudionik gotovo svih društvenih, vjerskih i kul-

turnih događaja u Đurđinu.

Rođen je u obitelji sa šestero djece poljodjelaca na đurđinskom salašu od oca Ivana i majke Marte, rođ. Bajić. Odrastao je na salašu, na kojemu je ostao živjeti kao ugledni i napredni poljoprivrednik do kraja života sa suprugom Amalijom. Osnivač je mjesne organizacije DHSV-a u Đurđinu 1990., u dva mandata njezin predsjednik, te višegodišnji član Vijeća DSHV-a. Na izborima za Skupštinu grada Subotica dva puta je biran za vijećnika (1996. – 2000. i 2000. – 2004.), a elektor za izbore za Hrvatsko nacionalno vijeće bio je tri puta – za sazive

2003. – 2010.; 2010. – 2014. i 2014. – 2018. Prilikom obilježavanja 20. obljetnice osnutka DSHV-a, 2010. godine, bio je domaćin na svojem salašu predsjedniku Hrvatske Ivi Josipoviću.

Osnivač je i dugogodišnji aktivni član Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva „Đurđin“. U okviru manifestacije „Dužijanca“ redovito je sudjelovao u natjecanju aranžiranja izloga te pomagao u organizaciji priredaba „Takmičenje risara“ i „Risarskog disnotora“. Bio je dobar poznavatelj narodnih običaja i tradicijske kulture bunjevačkih Hrvata te je nekoliko puta nastupao u televizijskim programima i govorio na ove teme. Bio je član Pastoralnog vijeća župe Josipa Radnika, a zbog predanog rada i zauzetosti postao je i crkveni otac. Mjesnu crkvu svetog Josipa Radnika više desetljeća je svojeručno ukrašavao cvijećem, koje je kupovao vlastitim novcem.

Ivan Stipić Braco sahranjen je 21. ožujka na Kerskom groblju u Subotici.

Bandaši i bandašice u Maloj Bosni

Dužijanca u Maloj Bosni, 1958.

godina	Bandaš	Bandašica	Mali bandaš	Mala bandašica
1955.	Ivan Matković	Marija Kujundžić		
1956.	Antun Kujundžić	Mara Stantić		
1957.		Marija Ivković		
1958.	Veco Šarčević	Liza Kujundžić	Stipan Francišković	
1959.	Grgo Kubatović	Marija Evetović		
1960.	Pere Merković	Kata Kujundžić	Pere Tikvicki	Eržika Vahtler
1961.	Lajčo Konc	Marija Ivković		
1962.	Slavko Bačić	Roza Stantić		
1963.	Josip Piuković	Marica Vojnić Tunić	Geza Francišković	Ruža Muić
1964.	Bartul Kujundžić	Julijana Francišković	Pere Rudić	
1965.		Manda (Perićka)		
1966.				
1967.				
1968.	Joso Kopilović	Monika Tumbas		

1969.	Pere Dulić	Manda Tikvicki	Tomislav Vojnić Mijatov	Ruža Radnić
1970.	Krešimir Kujundžić	Janja Merković		
1971.	Stipan Vukov	Ruža Muić	Ferika Rukavina	Kata Gabrić Marga Matković
1972.	Stipan Skenderović	Marica Štefković	Tome Kopilović	
1973.	Lazar Stantić	Ana Francišković	Antuš Gabrić	Roza Kujundžić Mira Benčik
1974.				
1975.	Petar Stipić	Jelisaveta Peić Tukuljac		
1976.				
1977.	Grgo Kopilović	Janja Anišić		
1978.	Ivan Ivković Ivandekić	Marga Gabrić	Ivan Vojnić	Marija Poljaković Slavica Jurković
1979.	Ivan Kopilović	Matilda Dekanj	Vinko Skenderović	Marina Vujković Lamić Nada Dekanj
1980.	Tome Vojnić Mijatov	Anica Skenderović	Tomica Temunović	Marina Vojnić Ivanka Katić
1981.	Andrija Kovačev	Irena Rukavina	Miroslav Kujundžić	Jelena Matković Marija Konc
1982.	Pajo Cvijanov	Slavica Kujundžić		

Dužijanca u Maloj Bosni, 1968.

Dužijanca u Maloj Bosni, 1970.

1983.	Josip Francišković	Ružica Matković	Goran Francišković	Marijana Kujundžić Veronika Konc
1984.	Joso Temunović	Marija Jurić	Aleksandar Vuković	Kata Temunović Branka Francišković
1985.	Pere Skenderović	Jacinta Ivković	Marinko Vujković Lamić	Slavica Vuković Vesna Vuković
1986.	Josip Matković	Ružica Kujundžić	Miroslav Stantić	
1987.	Pavle Skenderović	Marica Konc	Ivica Matković	Slavica Konc Zorica Peić Tukuljac
1988.	Ivan Vojnić	Jovanka Kujundžić	Dragan Vujević	Blaženka Bošnjak Snežana Skenderović
1989.	Zoran Bašić Palković	Marina Vujković Lamić		
1990.	Marko Poljaković	Mira Kujundžić		
1991.	Branko Vuković	Mira Skenderović	Marinko Nadhedeši	Snežana Skenderović Goran Olka
1992.	Aleksandar Vuković	Kata Temunović	Damir Skenderović	Biljana Štefković Sanela Vujević
1993.	Josip Kujundžić	Mirjana Bošnjak	Boban Poljaković	Monika Fiala Katarina Stipić
1994.				
1995.	Slavko Dulić	Jadranka Kujundžić	Nica Matković	Ljiljana Jakovljević (Skenderović) Marija Skenderović (Rukavina)
1996.	Miroslav Stantić	Marina Dulić		

1997.	Josip Skenderović	Jelena Benčik	Branislav Matković	Sladana Horvat Almaški Jasna Vuković
1998.	Miroslav Matković	Danijela Horvat Almaški	Nebojša Kopilović	Sanja Ivković Tamara Vojnić
1999.	Marinko Nadhedeši	Snežana Skenderović	Mario Skenderović	Tereza Nadhedeši Nataša Brčić Kostić
2000.	Boban Poljaković	Biljana Štefković	Vlado Temunović	Jelica Olka i Ana Stipić
2001.	Goran Peić Tukuljac	Tanja Stipić	Vladimir Freiberg	Martina Mezei Martina Mižer
2002.	Jugoslav Stantić	Adrijana Ivković	Mario Bašić Palković	Katarina i Ivona Rudić
2003.	Igor Šoš	Danijela Dulić	Perica Moravčić	Marina Stantić Lidija Bašić Palković
2004.	Goran Gabrić	Anita Pelhe	Goran Mižer	Emina i Merita Gaši
2005.	Ivan Matković	Svetlana Babijanović	Silvester Pelhe	Kristina Ivković Larisa Skenderović
2006.	Mirko Gabrić	Tereza Nadhedeši	Mario Francšković	Josipa Stipić Biljana Nimčević
2007.	Ivan Rukavina	Nataša Rukavina		
2008.	Darko Jurić	Martina Mezei		
2009.	Siniša Kopunović	Ana Ivković	Antun Vuković	Martina Jurić Mila Francšković
2010.	Marko Dulić	Iva Stantić	Antun Lešnjaković	Ivana Tikvicki Anica Lulić
2011.	Vladimir Temunović	Sladana Gabrić		
2012.	Ivan Pelhe	Jovana Kovač		
2013.	Marko Francisković	Biljana Kovač	Josip Jurić	Danijela Đukić Dajana Jurić
2014.	Marijo Matković	Ivona Francičković	Goran Antunović	Darija Nadhedeši
2015.	Filip Skenderović	Martina Jurić	Milan Vuković	Mirela Vuković
2016.	Igor Babičković	Kristina Francšković	Nebojša Matković	Ana Marija Horvacki Martina Stantić
2017.	Silvester Pelhe	Doris Romoda	Mario Nadhedeši	Ivona Stantić Nađa Antunović
2018.	Kristijan Matković	Josipa Ivković	Petar Kečenović	Iva i Mirela Poljaković
2019.	Marinko Vidaković Dokman	Snežana Lulić	Matej Vujković Lamić	Dragana Jurić Ivana Tikvicki
2020.	/	/	Kristijan Pelhe	Mirela Poljaković
2021.	Marko Borović	Nadja Kovač	Luka Ivković	Natalija Stipić Tatjana Matković
2022.	/	/	Luka Vujković Lamić	Jovana Katić Lana Stantić
2023.	Tomislav Lulić	Martina Stantić	Stefan Poljaković	Petra Mezei
2024.	Marko Kečenović	Ana Marija Horvacki	Aleks Kujundžić	Iva Rudić

Dužijanica u Maloj Bosni, 1983.

Dužijanica u Maloj Bosni, 1993.

Dužijanica u Maloj Bosni, 1981.

Dužijanica u Maloj Bosni, 1968.

Lozika Buljovčić, zvana Seka Rođačka (rođena Bogešić, prdačno Rođakovi) 1903. – 1983.

Uz Justiku Skenderović Lešinu i Seku Jovanu Stantić, Lozika Buljovčić je još jedna značajna osoba koja je na svoj način doprinijela vjerskom i društvenom životu Hrvata u Bačkoj u XX. stoljeću.

Najviše o njenom životu i radu doznali smo od njezine nećakinje, unuke Lozikine rođene sestre, **Ružice Šimić** kao i od vlč. **Marka Forgića** koji je s njom prijateljevao dugi niz godina. Osim njenih fotografija koje su nam ustupili, u subotičkoj katedrali i u sakristiji crkve sv. Roka uspomenu na nju čuvaju liturgijska ruha koja je Lozika izradila zlatovezom.

Prema podacima iz subotičkog arhiva, Alojzija Bogešić rođena je 17. prosinca 1903. a umrla 10. lipnja 1983. godine. Njen otac **Pajo**, u subotičkom arhivu zaveden kao **Bogesics Pál** (1860 – ?), bio je nadničar, živio na adresi Tavankut pusta 387, a majka **Vojnics Ágnes** (1864 – ?), djevojački **Vojnić Mijatov**.

Lozika je odrasla u tradicionalnoj vjerskoj obitelji, te se vrlo rano aktivno uključila u vjerski život. S obzirom na to da je stanovala u Keru, gdje je župnik bio prisvitli **Blaško Rajić**, surađivala je s njim, sudjelovala u crkvenim aktivnostima, a osobito u organiziranju „Dužijance“. Pored Jovane Stantić i Justike Skenderović Lešine, bila je jedna od glavnih utemeljiteljica, a u jednom ili dva mandata i predsjednica kerske podružnice Divojačkog katoličkog društva, gdje se puno angažirala na edukaciji mladih.

Godine 1937. godine udala se za **Jakova Buljovčića** (prdačno **Nebeskar**), s kojim je živjela 10 godina do njegove smrti. Cijeli svoj život posvetila je crkvi i duhovnom životu, surađivala s Blaškom Rajićem, pomagala siromašnjima i bila vrlo uključena u vjerski i društveni život.

ZLATOM UTKANA DUŠA

Nije poznato od koga je Lozika Buljovčić učila za-
nat vezilje, ali je izvjesno da je imala svoje učenice koje su joj poslije i pomagale raditi. Najviše je ručnim vezom zlatnim koncem izrađivala misna ruha, a osim zlatoveza, bavila se i drugim ručnim radom poput izrade ažura na platnu i probijanice. Neko vrijeme je radila i za zanatsko poduzeće „Domaća radinost“.

Lozika je zlatovezom izradila papuče za kraljicu **Mariju**, suprugu kralja **Aleksandra I. Karađorđevića**, kojoj je poklon uručilo izaslanstvo subotičkih Bunjevaca Hrvata koji su išli na prijem kod kralja. Osim

toga, papuče zlatom vezene dobila je i **Jovanka Broz**, supruga **Josipa Broza Tita**, prigodom njegovog drugog posjeta Subotici, 1960. godine.

Prema pisanju „Subotičkih novina“ od 22. kolovoza 1969. godine, na „Dužijanci“ je u svečanoj povorci pro-nijeta i zastava VIII. vojvođanske brigade, koju je izatkala Lozika Buljovčić, a ona je zlatovezom izradila i prvu ratnu zastavu ove brigade krajem 1944. godine. Kako smo saznali od vlč. Forgića, Lozika je zlatom izvezla i velike zastave, dužine po 4,5 metara jugoslavenskoj vojsci u subotičkim vojarnama. Barjak za prvu javnu proslavu „Dužijance“ 1968. godine također je bio ukrašen Lozikinim ručnim radom zlatoveza, navodi Ružica Šimić.

SAKRALNA MATERIJALNA BAŠTINA

Veliki dio svog vremena i života Lozika Buljovčić posvetila je izradi misnog, liturgijskog ruha, što su zapravo predmeti pokretne sakralne baštine. Komplet misnog ruha koji je pohranjen u sakristiji subotičke katedrale sadrži zlatovezom izrađene misnice, oltarnike, plašteve, dalmatike, burze, palu, velum za kalež, štolu, te mitru i rukavice pokojnog biskupa **Matiše Zvekanovića**. Ručni rad rađen zlatnim koncem na svili Lozika je dragovoljno poklonila biskupu Zvekanoviću.

Prva podružnica KDD u Keru

Nebo, detalj, crkva sv. Roka

Zlatovezom je izrađivala liturgijska ruha i za crkvu sv. Roka u vrijeme kad je župnik bio **Ivan Kujundžić** koji za župnika u Ker dolazi 1954. godine nakon povratka s odsluženja zatvorske kazne, a na tom je mjestu naslijedio Blaška Rajića. U crkvi sv. Roka nalaze se ovi Lozikini radovi: štola, oltarnici s glavnog oltara, oltarnik s oltara sv. Josipa, nebo. Također, mnogi mladosninci u vrijeme dok je Lozika bila aktivna vezilja mogu se pohvaliti štolom koju im je ona napravila.

Lozika Bogešić dobila je 1929. godine ukaz kralja Aleksandra I. kojim je odlikuje kraljevskim ordenom Svetog Save 5. reda (odlikovanje je u vlasništvu Ružice Šimić).

Sahranjena je na Kerskom groblju, a sprovodne obrede vodili su vlč. **Ivan Vizentaner** i vlč. Marko Forgić.

Štola vlč. Željka Augustinova

Rukavice biskupa Matije Zvekanovića

Mitra biskupa Zvekanovića

Misnica

Seka Jovana Stantić i Lozika Bogešić prigodom postavljanja biste Blaška Rajića

Slamarstvo: Očuvanje tradicije i interkulturalni dijalog

Nasljeđe je kulturni proces koji utječe na čin pamćenja i stvara načine za razumijevanje sadašnjosti i sudjelovanje u njoj. Nasljeđe ima veliku vrijednost jer predstavlja najbolje što je ostalo iz prošlosti. Slamarstvo je stvaralaštvo koje ima duboke korijene u kulturnoj tradiciji i identitetu bunjevačkih Hrvata, osobito u selima oko Subotice, poput Đurđina, Žednika, Tavankuta, Male Bosne i okolnih naselja. Ono se smatra specifičnom vještinom rada sa slamom, istovremeno odražavajući talent i virtuoznost pojedinca te njegov duhovni izraz. Glavne odlike su jednostavnost, ali i izuzetna kreativnost, izražena kroz elemente u kojima mnogi vide odlike naivne umjetnosti. U svom osnovnom obliku, slamarstvo dio svojih korijena baštini u „Dužijanci“; ovi kulturni elementi upleteni su zlatnim vlatima za narod i zemlju, ojačani zrnem žita koje u sebi nosi unutarnju snagu.

Može se reći da se slamarstvo razvijalo usporedo sa životom u ravnici, u interakciji s prirodom, te je bilo i ostalo sastavni dio svakodnevice života našeg naroda, a žene, kasnije nazvane slamarkama, prenosile su znanje i vještinu na buduće generacije. Kroz vrijeme i život usavršavale su tehniku pletenja i izrade, često radeći samostalno ili se okupljajući. Sakupljale su slamu, sušile ju, prale, pripremale i oblikovale, a zatim od nje izrađivale predmete čija je vrijednost dosegla razinu umjetnosti.

Kao egzemplar može se navesti *kruna* od slame koja se od 1911. godine izrađuje svake godine za „dužijance“ u mnogim župama. *Kruna* je simbol zahvalnosti, čija *zlatnost* i danas obasjava ravnicu iz koje niče. Iz zemlje na stol, od trošnog materijala do nakita, od naizgled nebitnog nusproizvoda do simbola božanske i zemaljske vlasti, slama je neprimjetno našla svoj razvojni put.

Nominacija slamarstva na listu nematerijalnog kulturnog nasljeđa Republike Srbije predstavlja ključni korak u očuvanju i afirmaciji tradicije bunjevačkih Hrvata, ali i šire. Ovaj proces nije samo tehnička procedura, već pomak ka prepoznavanju vrijednosti

koje čine bogatstvo identiteta ove zajednice. Slamarstvo, kao umijeće, vještina i umjetnost, ima duboko ukorijenjeno značenje koje ne samo da odražava prošlost, već oblikuje i budućnost. Također, ovo stvaralaštvo je važan element socijalne kohezije koji povezuje ljude, jača zajedništvo unutar zajednice i međugeneracijsku solidarnost, te omogućava i povezivanje s ostatkom svijeta.

Neki od glavnih procesa tijekom nominacije su utvrđivanje svojstava kulturnog dobra, istraživanje, pravilno dokumentiranje, praćenje stanja slamarstva i određivanje mjera preventivne zaštite. Iako su stručne osobe i institucije važne, ipak najvažniju ulogu u očuvanju tradicije imaju pripadnici zajednice, nositelji kulturnog elementa, odnosno Hrvati Bunjevci „sa sjevera Bačke“. Samo kroz njihovo angažiranje, njihovu strast i volju za očuvanje tradicije, slamarstvo može opstati i nastaviti živjeti. Sve natuknice i smjernice to navode kao ključan segment za opstanak kulturne baštine.

Prepoznavanje i valorizacija slamarstva kao markera identiteta bunjevačkih Hrvata također pridonosi jačanju zajedničke svijesti o značaju vlastite tradicije i nasljeđa. Kroz zajedničke aktivnosti, edukaciju

Iz filma *Slamarke divojke* Ive Škrabala iz 1970.

i učenje, pojedinac postaje svjestan važnosti očuvanja svojih običaja.

Ova nominacija ne samo da ima lokalnu važnost za zajednicu Hrvata u nekoliko sela, već poprima i širi značaj. Nominacija slamarstva na listu nematerijalnog kulturnog nasljeđa Srbije omogućava afirmaciju i valorizaciju kulturnog identiteta Subotice, grada poznatog po svojoj multietničnosti i multikonfesionalnosti, čineći ju specifičnim i prepoznatljivim lokalitetom na kulturnoj mapi Srbije. Proces nominacije kulturnog elementa na listu nematerijalnog kulturnog nasljeđa uključuje nekoliko ključnih faza usklađenih sa Zakonom o kulturnom nasljeđu i UNESCO-vom Konvencijom o očuvanju nematerijalnog kulturnog nasljeđa. Prvi korak je temeljno istraživanje i prikupljanje podataka o kulturnom elementu koji se predlaže za upis. Ovo istraživanje obuhvaća dokumentiranje tradicije, običaja, vještina ili znanja koja zajednica prepoznaje kao dio svog kulturnog nasljeđa. Potrebno je prikupiti relevantne informacije koje potvrđuju kontinuitet tradicije, njen značaj za zajednicu i prenošenje s generacije na generaciju, uz korištenje različitih izvora dokumentacije kao što su fotografije, video snimke, usmena svjedočanstva i stručno mišljenje relevantnih institucija.

Jedan od ključnih koraka u procesu nominacije je popunjavanje obrasca za identificiranje koji uključuje sve potrebne informacije o predloženom

kulturnom elementu i suglasnost nositelja kulturne tradicije. Ovaj obrazac šalje se regionalnim koordinatorima, koji obavljaju osnovnu evidenciju i prosljeđuju prijedlog nadležnoj instituciji, tj. Centru za nematerijalno kulturno nasljeđe pri Etnografskom muzeju u Beogradu. U ovom procesu uloga lokalne zajednice i udruga kulture je ključna, jer oni osiguravaju temelje za istraživanje, prikupljanje podataka i izradu dokumentacije.

Tako za slamarstvo, za glavnog suradnika u nominaciji Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata je pro našao u „Galeriji Prve kolonije naive“ i u slamarskom odjelu HKPD-a „Matija Gubec“ iz Tavankuta. Razlog za to svakako je opsežni arhiv i bogato iskustvo u organiziranju manifestacija, radionica i izložbi, koje doprinose da slamarstvo ne samo očuva kontinuitet tradicije već i postane prepoznatljivo, stvarajući prostor za prenošenje znanja i vještina.

U procesu nominacije stručnjaci, etnolozi i antropolozi imaju važnu ulogu u prikupljanju povijesnih podataka, provođenju intervjua sa starijim nositeljima tradicije i sakupljanju usmenih svjedočanstava koja potvrđuju kontinuitet prakse i njezinu važnost u zajednici. Ovaj pristup omogućava dobivanje potpune slike o kulturnom elementu, što je esencijalno za verifikaciju njegove autentičnosti i vrijednosti. Angažman stručnjaka pridonosi unaprijeđenju metodologije u očuvanju tradicije kroz razvoj standarda,

kriterija i metodoloških smjernica za zaštitu nematerijalnog kulturnog naslijeđa. Ovaj strukturirani pristup omogućava dugoročnu zaštitu i revitalizaciju tradicija, osiguravajući njihov opstanak i prijenos kroz generacije.

Zajednička suradnja etnologa, institucija i lokalne zajednice u prikupljanju podataka i vrednovanju kulturnih vrijednosti omogućava da slamarstvo bude prepoznato kao važan element kulturnog naslijeđa Vojvodine. Ovakva suradnja potiče podizanje svi-

ciju u Nacionalni registar. Zavod je usmjerio napore na prikupljanje podataka o kulturnim elementima, običajima, umijećima i praksama poput slamarstva i dvoglasnog pjevanja, duboko ukorijenjenim u tradiciji hrvatske zajednice.

U protekloj godini Zavod je aktivno radio na proširenju popisa nematerijalne kulturne baštine, što je krunisano drugim dopunjenim izdanjem publikacije „Živa baština“, koja obuhvaća 29 elemenata, koji svjedoče o bogatoj tradiciji Hrvata u Vojvodini. Ova-

Kata Skenderović *Povratak risara*

jesti o značaju očuvanja kulturnog identiteta, omogućujući prijenos tradicije na buduće generacije. Međutim, važno je izbjeći komercijalizaciju običaja i potencijalno gubljenje njegove autentičnosti.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata ima ulogu predlagачa u procesu nominacije stvaralaštva u tehnici slame kao jedina profesionalna institucija kulture ove zajednice. Kroz višegodišnja istraživanja i suradnju s institucijama, poput Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Zavod je postavio temelje za sustavno prepoznavanje, dokumentiranje i zaštitu nematerijalne baštine. Katalog nematerijalnih kulturnih dobara, koji sadrži detaljan opis kulturnih elemenata Hrvata u Vojvodini, predstavlja osnovu za njihovu nomina-

kav trud osigurava da ova tradicija jedne zajednice kao što je naša bude priznata, prepoznata i zaštićena na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Međutim, zaštita nematerijalne kulturne baštine, kao što je slamarstvo, ne ovisi isključivo od institucija i stručnjaka. Faktor uspjeha ovog procesa je i angažman lokalne zajednice i obrazovanje mladih. Da bi se tradicije prenijele na buduće generacije, važno je osigurati da mladi prepoznaju značaj tih tradicija i steknu konkretna znanja i vještine za njihovo očuvanje i unaprjeđenje.

Proces nominacije nematerijalnih kulturnih dobara može pomoći u usmjeravanju obrazovnih aktivnosti, pružajući mladima priliku da se uključe u učenje vje-

ština koje se odnose na određene kulturne prakse. Sustavi obrazovanja i inicijative za očuvanje baštine trebaju pružiti mladima jasan put kako da postanu vješti u tradicionalnim zanatima i tehnikama, te im pokazati potencijalne koristi u kulturnom doprinosu, u ekonomskim mogućnostima i afirmaciji talentiranih pojedinaca.

Zainteresiranost zajednice za očuvanje svoje baštine jedan je od osnovnih preduvjeta za uspjeh, što podrazumijeva kontinuiranu edukaciju i podizanje svijesti o važnosti nematerijalne kulturne baštine. U tom smislu, „heritage literacy“, odnosno pismenost o baštini, postaje ključni element. To znači da članovi zajednice moraju biti educirani o tome što čini njihovu kulturnu baštinu, kako je mogu zaštititi i sačuvati, te kako mogu aktivno doprinijeti njenom očuvanju.

Kada je dokumentacija predana, slijedi njena evaluacija i verifikacija od stručnjaka i relevantnih institucija. Ovaj proces uključuje analizu svih dostavljenih dokumenata, kao i eventualna dodatna istraživanja o tehnikama i praksama koje se odnose na slamarstvo. Ako dokumentacija bude prihvaćena, prijedlog se dostavlja nadležnim državnim tijelima odgovornim za upis na listu nematerijalnog kulturnog naslijeđa.

Završni korak je naravno upis elementa na samu listu, čime se formalno priznaje status nematerijalnog kulturnog naslijeđa. Ovaj čin doprinosi daljoj promociji, očuvanju i unaprjeđenju kulturne baštine, boljoj prepoznatljivosti kulturnog identiteta na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Nominacija slamarstva kao nematerijalnog kulturnog naslijeđa važan je pomak u očuvanju i afirmaciji kulture Hrvata na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Ovaj proces je nada i prilika za prepoznavanje i zaštitu vrijednosti koje čine bogatstvo identiteta ove zajednice. Artikulacija slamarstva na ovaj način omogućava očuvanje tradicije, njeno afirmiranje i vidljivost u širem društvenom kontekstu. Dugoročni

benefit ove nominacije svakako je i jačanje kulturnog identiteta naše manjinske zajednice u državi u kojoj živimo.

Ako pogledamo korak dalje, valorizacija slamarstva važna je i za širu kulturnu scenu. Slamarstvo, kao specifično umijeće i vještina, predstavlja dragocjeni dio kulturnog bogatstva Balkana, ukazujući na važnost očuvanja i poštovanja kulturne baštine različitih naroda i zajednica koje žive u ovoj regiji. Ovaj status doprinosi širenju svijesti o značaju očuvanja nematerijalne kulturne baštine svijeta, stvarajući mogućnosti za razvoj kulturnih, edukativnih i turističkih projekata. Očuvanje baštine kao što je slamarstvo, ovisi od angažmana svih nas – od kulturnih institucija do samih nositelja. Kroz suradnju, može se stvoriti održiv model za očuvanje kulturnog naslijeđa.

U okruženju specifičnih okolnosti kao što je Vojvodina pojavljuje se interkulturalnost kao bolje rješenje za suživot, nasuprot multikulturalizmu. Ne treba se asimilirati i izgubiti svoju autentičnost, ali podjednako loše je i zatvoriti se u vlastitu zajednicu jer to stvara kulturne otoke teže dostupnim za druge zajednice. Interkulturalnost ukazuje na potrebu za otvorenim, međusobnim dijalogom i razumijevanjem među različitim zajednicama, što je od suštinskog značaja za očuvanje i širenje kulturnog naslijeđa u multietničkim sredinama.

Naša tradicija je naša snaga, a njezino očuvanje i promocija na globalnoj sceni naša odgovornost prema budućim generacijama.

Večernja – duhovni biser „Dužijance“

„**D**užijanca“, zahvala Bogu za novi kruh, za plodove njiva i ljudskog rada, svetkovina je bogata mnogim sadržajima. Osim kulturno-tradicijskih, jednako važna sastavnica „Dužijance“ su i duhovno-liturgijski sadržaji. Naj-svečaniji i najvažniji događaj „Dužijance“ jest misa zahvalnica u subotičkoj katedrali, no duhovni biser svakako je svečana Večernja u subotu navečer pred „Dužijancu“.

Molitvu Večernje redovito predvodi i propovijeda župnik stolne bazilike Svete Terezije Avilske u Subo-

čer prije središnje proslave. Dvije su Večernje molitve – Prva večernja se moli u predvečerje blagdana ili nedjelje, a Druga večernja se moli u nedjelju poslijepodne.

Večernja je zapravo molitva iz „Časoslova“, a časoslov je službena molitva Katoličke Crkve koju mole svećenici, biskupi, redovnici, redovnice i vjernici laici. „Časoslov“ je podijeljen na molitvene časeve, tako imamo jutarnju molitvu, molitvu srednjeg časa koja se moli u podne, večernju molitvu i povečerje koje se moli prije spavanja. „Časoslov“ se sa-

stici mons. **Stjepan Beretić**, a na ovoj molitvi prisutan je i gost biskup koji će sutradan predvoditi misno slavlje „Dužijance“. Na Večernjoj su i mali i veliki bandaši i bandašice s roditeljima, a tada se može vidjeti i kruna od slame izrađena za „Dužijancu“. Tako se uz slavljenje i zazivanje Božje pomoći vjernici duhovno pripremaju za sutrašnju zahvalu.

ŠTO JE VEČERNJA?

Večernja molitva je posebna liturgija u Katoličkoj Crkvi, to je uvod u slavlje najvećih blagdana: Božića, Uskrsa, Duhova. U Starom zavjetu svečanosti su uvijek počimale u predvečerje prethodnog dana, tako se i „Dužijanca“ počinje slaviti u subotu nave-

stoji iz psalama uzetih iz Svetog pisma, tu su različiti himni, antifone, molitve, zazivi, prošnje, to je zaista raznoliko bogatstvo Božje riječi na jednom mjestu. Najljepše je kad se molitve iz „Časoslova“ pjevaju, a to u Večernjoj možemo čuti svake godine kada Katedralni zbor i dirigent **Miroslav Stantić** prirede pjevanu Večernju.

STRUKTURA VEČERNJE

Kako „Dužijanca“ obično pada na 18. ili 19. nedjelju kroz crkvenu godinu, to se iz „Časoslova“ koji je podijeljen na četiri tjedna, moli Psaltir trećega ili četvrtog tjedna. Na početku svakog molitvenog časa je pjevani zaziv: „Bože, u pomoć mi priteći“, a

odgovor je: „Gospodine, pohiti da mi pomogneš“ i onda slijedi himan. Svaki himan uvijek počima tako da se iz konkretne ljudske situacije hvali Bog i uvijek se zaključuje spomenom Presvetog Trojstva – s Ocem, Sinom i Duhom presvetim.

Ljepota časoslova je u tome što se tekst može pjevati na različite načine. Imamo takozvane tonuse ili moduse koji mogu biti gregorijanski ili pučki. Svat-

ko tko vodi zbor, molitvenu zajednicu ili predvodi molitvu časoslova može izabrati hoće li pjevati gregorijanski ili pučki tonus. Nakon otpjevanog himna slijede psalmi, u Večernjoj su uvijek tri psalma. Prvi i drugi psalam su iz Starog zavjeta, a treći je himan, odnosno hvalospjev iz Novog zavjeta. Ovo je važan dio časoslova, evanđeoski ili Marijin hvalospjev „Ve- liča“. Dok se on pjeva svi ustanu, kad se oltar, kad

se narod. Svaku večer cijela Katolička crkva moli Marijin hvalospjev: „Veliča duša moja Gospodina i klikće duh moj u Bogu, mome spasitelju“. Prije i nakon evanđeoskog hvalospjeva ide posebna antifona, koja je svake nedelje različita i uvijek se odnosi na temu evanđelja te nedelje.

Poslije hvalospjeva čita se kratki odlomak iz Sveto-ga pisma. To može biti ono koje je ponuđeno te konkretne nedjelje ili se može uzeti neki drugi odlomak. Nakon čitanja slijedi kratki otpjev – odgovor na Božju riječ i potom svećenik, redovito je to katedralni župnik mons. Stjepan Beretić, održi propovijed u kojoj pored ostalog predstavi gradskog bandaša i bandašicu te potakne vjerni narod na raspoloženje zahvale.

Nakon što se otpjeva „Veliča“, svećenik pokadi oltar, narod, slijede prošnje, poput onih molitve vjernika u svetoj misi. Zazivi i prošnje završavaju molitvom „Očenaš“ i nakon toga slijedi završna molitva i blagoslov. To je struktura prve večernje molitve koja se moli uoči slavlja „Dužijance“.

Moliti pjevanu Večernju pred „Dužijancu“ običaj je samo u subotičkoj katedrali u subotu, večer prije glavne proslave „Dužijance“ i mise zahvalnice za žito, za darove, plodove zemlje.

Izvor: You tube kanal Vjernički forum, vlč. **Dragan Muharem**, župnik župe Presvetog Trojstva u Maloj Bosni i katedralni župnik mons. Stjepan Beretić (priredila: N. S.)

INTERVJU: MONS. BELA STANTIĆ

Stalo mi je da „Dužijanica“ živi

Sve što danas imamo u „Dužijanci“ netko je jednom zamislio, nastojao ostvariti, susretao se s problemima i preprekama. Teško je i zamisliti današnje žetvene svečanosti bez ikakvih događanja i vrijeme kad je „Dužijanica“ značila samo prisustvo bandaša i bandašice na misi. Jedan od važnih pregalaca i pokretač mnogih stvari u „Dužijanci“ bio je danas umirovljeni svećenik mons. **Bela Stantić**. Rođen je u Tavankutu 8. kolovoza 1939. od oca **Petra** i majke **Dominike Jozić**, podrijetlom Hercegovke. Potječe iz obitelji s 13 djece od kojih je petero živih. Prva dva razreda osnovne škole Bela pohađa u Žedniku, u „Cvijinoj škuli“, a kad se obitelj nastanila u Tavankutu, Belu šalju „u varoš kod dide i majke“ odakle pohađa „Golubovu škulu“ do 8. razreda, a nakon toga završava i dva razreda gimnazije u Subotici. Školovanje od 3. razreda nastavlja u Đakovu na studiju bogoslovije. S Belom Stantićem razgovarali smo o šezdesetim godinama prošlog stoljeća kad je kao mladi svećenik imao želju oživjeti „Dužijancu“.

Kako je tekao Vaš životni i svećenički put?

B. Stantić: U Đakovu sam završio bogosloviju, 1964. godine sam ređen za svećenika i od tog doba sam u pastoralu, u radu. Prvo sam bio u Adi. Nas su redili nakon 4 godine bogoslovije jer je trebalo svećenika, pa smo se petu godinu vraćali na studij. Tako sam bio u Adi samo dva mjeseca. Kad sam se vratio poslije završenog studija iz Đakova, dobio sam dekret za Titel gdje sam bio godinu i pol dana. Iz Titela sam došao u katedralu. Tu sam dvije godine bio kapelan, a onda sam dobio službu u Maloj Bosni. Nakon tog dolazim za župnika u župu Isusova Uskrsnuća 1972. godine, i tu sam bio do odlaska u mirovinu 2019. U Uskrsnuću sam bio 47 godina i u mirovinu otišao s 80 godina.

Kako su izgledale „dužijance“ tada, kakav ste doticaj imali s „Dužijancom“?

B. Stantić: Već kao kapelan u svetoj Tereziji počeo sam se angažirati oko „Dužijance“, jer mi je jako stalo do toga da ona živi. U to vrijeme na „Dužijancu“ je dolazio veliki broj ljudi, vjernika, ali nije bilo nikakve

posebne organizacije. Samo je bio bandaš i bandašica, mali bandaš i bandašica i poslije podne kolo. To je bila „Dužijanica“. A ja sam želio da se i nešto drugo doda i počeo sam se u tom smislu angažirati. I kasnije, kada sam otišao u Malu Bosnu, i odatle sam se angažirao. Nastojao sam potaknuti obnovu „Dužijance“ po našim selima gdje su se prestale održavati, negdje nikada nisu ni bile slavljene, a neke su se održavale i prestale. Oživjeli smo „Dužijancu“ i u Tavankutu i u Maloj Bosni i u Žedniku, to je donekle išlo. Svećenik **Blaško Dekanj** i seka **Jovana** su to nekako vodili, ali ništa posebno se nije događalo. Zaista nismo imali ništa. Bila je „Dužijanica“, donijeli smo jedan klas kući, i gotovo. Mlade se uopće nije angažiralo, nije bilo nikakvih kulturnih događanja. Onda sam nekako išao za tim da „Dužijanci“ pokušamo dati viši nivo. Otišao sam u Zagreb kod pomoćnog biskupa **Đure Kokše**. Razgovarao sam s našim biskupom i s njim ga i pozvao da dođe, da na taj način počnemo slaviti „Dužijancu“ s biskupom. Željeli smo da prvo biskup Kokša bude gost, a sljedeće godine bi naš biskup predvodio

Dužijanca 1968.

misu „Dužijance“, jer do 1968. godine, kada je ustanovljena Subotička biskupija, misu za „Dužijancu“ je služio katedralni župnik. Osim toga, htio sam da „Dužijanca“ ima još i jednu kulturnu notu, ne samo da je to zahvala Bogu, to je prvo, nego da ima još jednu notu koja će ljude osvješćivati, malo ih buditi, pa smo uveli književne večeri. Ispočetka su bile održavane u Sjemeništu. Prva književna večer je bila baš te godine kad je došao biskup Kokša, 1980. Tada su u sklopu „Kokićevih dana“, kako smo nazvali program, održana četiri predavanja; jedno je imao biskup Kokša, drugo s. **Fides Vidaković**, treće vlč. **Marko Vukov** i četvrto fra **Domagoj Šimunović**, tada gvardijan subotičkog franjevačkog samostana. O tome je pisano u našem „Bačkom klasju“, tamo su i njihova predavanja. I također, priredili smo s mladima Kokićev igrokaz „Anica se vratila“. To je bio početak.

Kao župnik u župi Isusova Uskrsnuća bili ste uključeni u kreiranje i realizaciju programa „Dužijance“. Kako ste to sve organizirali?

B. Stantić: Nije tu nitko bio imenovan, radio je tko je htio, a ja sam htio. U Uskrsnuću nisam držao svetu misu na „Dužijancu“ nego poticao nek narod pođe u katedralu. Vlč. **Blaško Dekanj** i seka Jovana su izabrali bandaša i bandašicu, a sve drugo radio sam ja. Uspio sam sa suradnicima da se poveća broj

risara i risaruša u nošnji, da biskup predvodi slavlje „Dužijance“, da se blagoslivlja kruna; uveli smo Večernju i organizirali književne večeri.

„Kokićevi dani“ su prve tri godine održani u Sjemeništu. Gdje su se priređivale književne večeri kasnije?

B. Stantić: Nakon Sjemeništa književne večeri su održavane u „Bunjevačkom kolu“, a tada smo promijenili i fizionomiju „Dužijance“ pa smo poslijepodne imali Večernju, a prije večernje priredili smo recital. Za recital smo birali značajne osobe iz naše hrvatske povijesti i književnosti i tako nastojali oživjeti duh naše zajednice. To je bilo jako lijepo. Sudjelovali su mladi u bunjevačkim narodnim nošnjama. Nastojali smo uvijek prirediti i kakav mali igrokaz na „Dužijancu“ u poslijepodnevnom satima. Nekad smo i sami sastavljali tekst za igrokaz, ili je bio samo prigodni recital. Uglavnom, „Dužijanca“ je bila prilika da se ljudi tog dana okupe i da čuju nešto o značajnim ljudima i povijesti svoga naroda. Biskup **Zvekanović** je sve to jako odobravao i potrudio se da to ide. I sada, hvala dragom Bogu, to ide dalje. Književne večeri koje smo priređivali u sklopu „Dužijance“ bile su mi jako drage, bile su jako važne, značajne. Uvijek se nekoga komemoriralo, značajne osobe iz naše povijesti. Ja sam vidio da su to

ljudi voljeli, to je bilo nešto novo i iz pepela obnavljano. Toga prije nije bilo, nisu se naši velikani spominjali, nije se o njima moglo nigdje čuti. Spominjao se samo **Blaško Rajić** i nitko više. Tih godina se uveo i običaj da se ide na grob Blaška Rajića, tada mu je i spomenik podignut. Oko toga se posebno angažirao **Bela Gabrić** i ta starija generacija zajedno sa mnom. Takvi su bili „Kokićevi dani“ koje smo poslije preimenovali u „Dane kruha i riječi“.

Kada se uvela svečana Večernja za „Dužijancu“?

B. Stantić: To je zapravo zamisao vlč. **Andrije Kopilovića**, a uveli smo je u program kad smo počeli proširivati sadržaj „Dužijance“ književnim večerima. I to je jako lijepo, kad se pobliže predstave bandaš i bandašica.

Danas nam je nezamisliva „Dužijanica“ bez mnoštva mladih u nošnji, na misi, u povorci. Kako je došlo do toga da se i mladi, risari i risaruše oblače u nošnju?

B. Stantić: Onda je bilo puno našeg, jednostavnog svijeta po selima. U Maloj Bosni, na primjer, salaša koliko hoćeš. I bilo je lako privoljeti ljude, samo ih je trebalo pozvati. Imao sam moped, išao po salašima i pozivao ljude da dođu na „Dužijancu“ i da se obuku u nošnju. Te prve godine bilo je deset parova u nošnji, to je bilo 1966./67. godine. To je bila prva godina kad sam došao u katedralu, a sljedeće godine je već bilo 50-60 parova u nošnji. To je bilo veličanstveno. Puno mladih je bilo u nošnjama i tada je „Dužijanica“ na neki način dobila jednu drugu fizionomiju: postala je prigoda za mlade, za obuču i pokazati nošnju. Tako je bilo te dvije godine, a onda sam dobio premještaj u Malu Bosnu, ali i tu sam se angažirao i animirao mlade da se uključe u „Dužijancu“. Vlč. **Andrija Kopilović** i ja smo se dogovarali oko toga ali uglavnom sam ja vodio sve. U Maloj Bosni sam bio četiri godine i nakon tog dolazim za župnika u crkvu Isusova Uskrsnuća gdje sam se još više angažirao.

Kako ste uspjeli obnoviti „dužijance“ u selima oko Subotice?

B. Stantić: I po selima je to išlo polako. Kad sam ja došao u Malu Bosnu, i tamo su u početku bili samo bandaš i bandašica, i mogu reći da sam ja obnovio „Dužijancu“ u Maloj Bosni. Također, tavankutski župnik je obnovio „Dužijancu“ u tom mjestu, a time smo potakli i ostale seoske župe. U Maloj Bosni je na „Dužijanci“ znalo biti po 30-40 parova u nošnji tih

godina, a jednom sam pozvao goste iz Monoštora i drugih župa. Počelo je biti jako dobro, a poslije se tako i nastavilo. No, to je ovisilo o župniku koji se uvijek puno angažirao. Od tog doba u svim župama funkcioniraju te „dužijance“.

Od 1968. do 1993. godine „Dužijanica“ se slavila odvojeno, bila je gradska i crkvena. Kako se sjećate tih godina?

B. Stantić: Bile su dvije „dužijance“, ali svaka na drugi datum. Vlasti su se svim silama trudile da „Dužijanica“ postane gradska, ali mi nismo dali. Tražili su sve moguće načine da crkvena polako zamre ili nestane, a da bude samo jedna manifestacija. Prvotno se „Dužijanica“ održavala krajem srpnja, a onda smo je stavili na blagdan Velike Gospe, 15. kolovoza, jer se nekad Gospojina jako držala u narodu. Narod nije radio, to im je odgovaralo i onda su već gotove i žetve.

U vrijeme Vaših prvih svećeničkih godina osnovao se i vjersko-informativni list „Bačko klasje“. Kako je do toga došlo?

B. Stantić: „Bačko klasje“ je počelo teško. Mi, hrvatski svećenici sastajali smo se u Somboru, gdje je župnik bio **Josip Temunović** i uvijek govorili „trebalo bi nešto pokrenuti“, ali se na tome i završavalo. Jedanput pokojni **Lazar Ivan Krmpotić** i ja odlučimo, ajmo mi sad krenuti tiskati „Bačko klasje“, pa kako bilo. Isprva nismo dobili dopuštenje za izdavanje „Bačkog klasja“, a **Lazar Ivan Krmpotić** je tada bio župnik u Bačkoj Palanci i izdavao župski list pod nazivom „Horizonti“. Dosjetili smo se i „Horizontima“ samo promijenili ime u „Bačko klasje“ i to je tada postao list za čitavu biskupiju. Tako smo mi, konačno, dobili vrlo značajan list. I opet smo se susreli s problemom, trebalo je list negdje tiskati, morali smo tražiti tiskaru koja bi nam to mogla raditi jer je tad na vlasti bio komunistički režim. Kako privatnih tiskara u to vrijeme nije bilo, **Lazo (Ivan Krmpotić)** je u Ruskom Krsturu imao jednog prijatelja, profesora koji nam je pristao tiskati „Bačko klasje“. Međutim, radnici koji su bili zaposleni kod njega su pravili velike greške u tekstu i tako smo morali odustati od te varijante. Onda sam ja neko vrijeme, možda četiri-pet brojeva, sve sâm tipkao pisačim strojem. Sljedeće faza je bila kad se iz Amerike vratio **Blaško Gabrić** i donio sve svoje tiskarske strojeve. No, kako nije mogao sve to uvesti ovdje, u tadašnju Srbiju, u Batini je našao jednu kuću i tamo donio strojeve i tamo radio. „Bačko klasje“ je izlazilo za veće blagdane, a ja sam kao župnik najviše poslao imao baš

onda. Sjećam se, u crkvi Isusova Uskrsnuća je pred Uskrs ispovijed obično bila u utorak. Kad se završi ispovijed, večera sa svećenicima. Kad svećenici odu, povedem teta **Ilku Tumbas** i još dvije-tri žene i ja u „peglicu“ i ajde u Batinu. Nosimo materijal za „Bačko klasje“. Blaško će tiskati, mi ćemo odmah slagati. I kako smo se vraćali kasno noću, župnicima koji su nam bili usput ostavljali smo „Bačko klasje“ da za Uskrs mogu imati. Evo, tako je to išlo, ispočetka. „Bačko klasje“ je izlazilo do 1993., 1994. je izašao prvi broj „Zvonika“

Tko je u tom razdoblju pravio krune za „Dužijancu“?

B. Stantić: Dvije slammarke su tada radile krune, najprije **Kata Rogić**, a poslije je **Mara Ivković Ivandekić** nastavila. **Jozefa Skenderović** se tek počela baviti slamom, ali one su u to vrijeme iznijele izradu kruna, jako lijepo su pravile i to su sve poklanjale. **S. Ivana Cvijin** je bila svim srcem zauzeta za to. Meni je puno pomagala, podržavala me.

„Kokićevi dani“ organizirani su na 40. obljetnicu njegove smrti, 1980. godine.

B. Stantić: Nakon što je umro za vrijeme odsluženja vojnog roka na Cetinju, vojska ga je

donijela i sahranjen je u obiteljsku grobnicu. Te godine kad je bio biskup Kokša prenijeli smo njegove zemne ostatke u svećeničku grobnicu na Bajskom groblju koju smo tada i dali renovirati, za što sam se i ja založio.

Kako sada gledate na to razdoblje Vaše aktivnosti i na „Dužijancu“?

B. Stantić: Trebalo se puno toga dosjetiti i riskirati u ono dobo. Ali, evo, Bog je tako blagoslovio da je to ipak krenulo i išlo i da su ljudi to prihvatili. Od 60-ih do 90-ih godina jako se puno učinilo. Vladalo je oduševljenje i želja da se obnove naši običaji. Jer od 1968. imali smo samo biskupa i ništa više. I sve to što danas imamo trebalo je tada pokrenuti. Meni je onda jako stalo da imamo svoj list i da se obnovi „Dužijanca“ koja je u narodu bila prihvaćena. I to ne samo u duhovnom smislu, što je sigurno najvažnije, zahvalnost Bogu, nego i da se usto još doda sadržaj koji bi ljudima ponudio buđenje i širinu duha, osvijestio ih da razumiju i znaju tko su i tko je sve doprinio da se očuva tradicija bunjevačkih Hrvata. Hvala Bogu da se „Dužijanca“ razvija i usavršava. Sad samo da imamo djece i mladih, da imamo budućnosti, da se ne dogodi kad sve postignemo da na koncu nemamo ono najvažnije: djecu i mlade koji će to raditi i nastaviti.

Nadaleko poznati brend „Dužijance“

U z središnju proslavu „Dužijance“, jedna od najvećih manifestacija ove žetvene svečanosti „Takmičenje risara“, održano je 13. srpnja na njivi pokraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu. Tko će biti najbolji risarski par ove godine znalo se već na smotri risara kada su se pojavili neprikosnoveni pobjednici **Marinko Kujundžić** i **Ruža Juhas**. Oni su prvi i uradili posao, te su njihove *krstine* bile *sadivene* (složene), a *strnjika* *pograbljena* još dok su drugi kosili. Vrijedi spomenuti da je Ruža na „Takmičenju risara“ 32. put, a ove je godine ta 77-godišnja pobjednica ispekla i *kruv* za risarski ručak. Kako sama kaže, ovaj posao voli raditi jer je već s 12 godina počela rukovetati. Najbolji risar Marinko Kujundžić za svog oca **Stipana** kaže da se počeo natjecati 1991. godine, a Marinko se sâm prvi put oprobao u ovom poslu 1996., s 13 godina. Naredne četiri godine natjecao se u mlađoj kategoriji, a onda prešao u odraslu. U ekipi odraslih kosaca je već 25 godina iako se nije natjecao svake godine.

Drugo mjesto ponijeli su mladi **Zdenko Kujundžić** i **Jelena Vidaković Mukić** koji daju nadu za budućnost, dok je treće mjesto pripalo već iskusnima **Andriji Tumbasu** i **Emeri Poljaković**. Uz spomenute risare, među natjecateljima su bili i risari iz Đurđina, Tavankuta, Žednika, Subotice, Županje, Gornjih Hrgova, Mužlje, Crne Bare, Sente i Novog Orahova. Natjecalo se i u kuhanju tarane, te su i ovdje pro-

glašeni oni najbolji, a tarana je „nestala“ i u onim nenagrađenim *katlankama* i kotličima. Nagrada za najbolju taranu otišla je u Sombor, i to u ruke kuharicama **Snežani Beretić** i **Kristini Vuković**. Drugo mjesto pripalo je *Profesorima* **Saši Milankoviću** i **Jadranki Ljubojević**, a treće mjesto ponijeli su *Vatrogasci Tavankut*, odnosno **Pere Stantić** i **Joso Francisković**.

„TAKMIČENJE RISARA“ PREPOZNATLJIV BREND

Uz već ustaljeni program koji su posjetitelji mogli vidjeti, poput pletenja uža, risarskog ručka, kosidbe, *sadivanja krstina*, starih strojeva, starih vatrogasnih kola (prikaz su izveli vatrogasci DVD Bajmak), folklornog nastupa HKC-a „Bujevačko kolo“, štandova s rukotvorinama, *fankima* (krafne) i promotivnim materijalom UBH-a „Dužijanica“, zbog velike vrućine izostala je dječja igra *kasalisica*. Kompletan program prilagođen je visokim temperaturama, ali je kontinuitet održan.

Na *risarskom ručku*, koji je kao i uvijek najposjećeniji dio dana, poslužen je domaći *kruv*, slanina, *kiselna* (kiselo mlijeko), crni luk i crvena paprika, a sve to zahvaljujući organizaciji UBH-a „Dužijanica“ i vrijednim ženama koje su danima prije pripremale.

Ovom prilikom uručena je i zahvalnica **Rozaliji Bajić**, koja je proteklih 30 godina aktivno sudjelovala na ovoj manifestaciji.

UBH „Dužijanca“ je prije godina dana stupila u vlasništvo risarskog salaša na Đurđinu što svakako olakšava pripreme i organizaciju. Kako je rekao direktor „Dužijance“ **Marinko Piuković**, ondje se planira izgraditi višenamjenska sjenica i otkupiti još zemlje, kako bi se mogli postaviti i drugi objekti koji će biti u funkciji održavanja „Takmičenja risara“.

U ime Grada Subotice manifestaciji su nazočili član Gradskog vijeća Grada Subotice **Srđan Samardžić**, koji je i zvonom označio početak natjecanja, te članica Gradskog vijeća zadužena za obrazovanje i kulturu **Milanka Kostić**. U ime Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici nazočio je konzul savjetnik **Zdravko Vincelj**, a prisustvovali su i predstavnici hrvatskih institucija, udruga i brojnih medija. Sudjelovanje bandaša i bandašice je uobičajeno, no ovoga puta bandaš **Sladan Bošnjak** svrstao se na prvo mjesto bandaša koji su u novije vrijeme ručno kosili žito, istina samo revijalno, ali je bar pokazao da zna, a sve to budno je ispratila i ovogodišnja bandašica **Lucija Ivanković Radaković**.

„Takmičenje risara“ održano je 57. puta, a ovoga puta domaćini su bili **Nada** i **Antun Skenderović**.

Izvor: „Hrvatska riječ“, Ž. V. (Priredila: N. S.)

„DUŽIJANCA MALENIH“

Upoznati, zavoljeti i čuvati

Programom u Đurđinu, u subotu, 15. lipnja, započela je dvodnevna manifestacija XVII. „Dužijanca malenih“ koja se održava u sklopu subotičke „Dužijance“, a u organizaciji Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“. Prvog dana manifestacije, na salašu Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“, pored crkve u Đurđinu, održane su interaktivne radionice i kviz na temu risa, nekadašnjeg ručnog košenja žita.

Djeca su u Đurđinu uz risara **Stipana Kujundžića** imala priliku vidjeti kako se žito nekada kosilo te su se i sami okušali u risu i čišćenju žita. Više od 80 djece iz Subotice i okolice, te iz Ivankova u Hrvatskoj, cijeli je dan uživalo u druženju i zanimljivim aktivnostima. Drugog dana manifestacije, u nedjelju, 16. lipnja, u katedrali sv. Terezije Avilske svečanom misom zahvalnicom proslavljena je „Dužijanca malenih“. Mali bandaš i bandašica **Marko Mamužić** i **Anastazija Dulić** s brojnom djecom u bunjevačkoj nošnji, njihovim obiteljima te gostima iz općine Ivankovo sudjelovali su na svečanoj svetoj misi zahvalnici. Misno slavlje predvodio je župnik mons. **Stjepan Beretić**, a tijekom

mise djeca su zahvalila za kruh svagdašnji te izrazila zahvalnost za završetak školske i vjeronaučne godine. Mali bandaš Marko Mamužić učenik je trećeg razreda OŠ „Matija Gubec“ iz Tavankuta i dolazi iz župe Presvetog Srca Isusovog, a mala bandašica Anastazija Dulić pohađa treći razred OŠ „Vladimir Nazor“ u Đurđinu i dolazi iz župe sveti Josip Radnik. Nakon odigranog kola na trgu ispred katedrale povorka djece uputila se u HKC „Bunjevačko kolo“ gdje su ovogodišnji mali bandaš i bandašica predali kruh predsjednici Izvršnog odbora HNV-a **Karolini Bašić**.

Izvor: „Hrvatska riječ“, I. U. (Priredila: N. S.)

„DUŽIJANCA“ U BAJMAKU

Jubilej u znaku 30 godina

„**D**užijancom“ u Bajmaku, koja je održana u nedjelju, 7. srpnja, započele su seoske proslave ove manifestacije. Ovogodišnja „Dužijanca“ u Bajmaku bila je u znaku jubileja, jer su ondje prije 30 godina Hrvati Bunjevci prvi puta na takav način slavili završetak žetve i zahvaljivali Bogu na novom kruhu.

Nositelji žetvene svečanosti bili su bandaš **Alen Palfi** i bandašica **Sanja Petrekanović** te mali bandaš **Milutin Ivošević** i male bandašice **Mihaela Brčić** i **Ena Mihailević**. Euharistijsko slavlje predvodio je župnik **Róbert Erhard** uz koncelebraciju predsjednika Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ mons. **Andrije Anišića**. Kako je u propovijedi vlč. Erhard istaknuo „Dužijanca“ se uvijek proslavlja na hvalu i slavu Boga Oca, ali i obvezuje vjernike da ju održavaju i njeguju kako ne bi zaboravili svoje korijene.

„Došli smo do situacije da se bojimo reći kojem narodu pripadamo, koji nam je materinji jezik, da se bojimo priznati kojoj vjeri pripadamo. Upravo zato običaje i tradiciju trebamo podržavati kako bismo mogli pokazati svijetu ponosno našu pripadnost. U crkvi neprestano slušamo kako smo dobili uloge, kako smo poslani u svijet. Naravno, tu se najprije misli na navještaj Kristove riječi, o svjedočenju Božje ljubavi, ali također smo dobili poslanje da budemo svjedoci svoje pripadnosti, svog jezika. Zato trebamo biti hrabri i jaki, a to nam daje upravo Gospodin u svojim sakramentima“, rekao je vlč. Erhard.

Povodom obilježavanja 30 godina od održavanja prve „Dužijance“, podijeljene su zahvalnice onima koji su sve te godine pomagali oko organiziranja manifestacije. Kao najzaslužniji za „Dužijancu“ u Bajmaku od njenog osnutka zahvalnicu je dobio bračni par **Petreš, Marija** i **Nikola**. Kako kažu, drago im je što je iz njihove obitelji bio prvi bajmački bandaš, što se kod njih sve ove godine okupljaju djeca kako bi čistila žito

i plela vijence te navode kako će to rado činiti i dalje. Također, ističu i da bi voljeli kada bi to netko preuzeo i nakon njih da radi, kako bi „Dužijanca“ u Bajmaku opstala. Ponosna na svog svekra i svekrvu, **Danijela Petreš** nastavila je njihovo djelovanje te je ove godine bila jedna od organizatorica „Dužijance“.

„Meni ova obljetnica predstavlja nešto jako veliko. Moj svekar i svekrva se već 30 godina bave ovim i ja sa svojim suradnicima želim to nastaviti. Mi svako zrno žita cijenimo, pa i ono najmanje i prenosimo ove običaje i na svoju djecu. Želim da i oni u ovom sudjeluju isto tako kao što smo i ja, moj čovjek i naše društvo“, rekla je Danijela.

Nakon mise u župnim prostorijama priređena je izložba na kojoj je prikazana retrospektiva svih dosadašnjih bajmačkih „dužijanci“ kroz slike od slame i film sa starim fotografijama. Na koncu, mladi u nošnji odigrali su kolo. Krunu za „Dužijancu“ s motivom bajmačke crkve izradile su Danijela Petreš i **Katica Sakač** uz pomoć mladih, a dječji zbor je vodila vjeroučiteljica **Mirela Varga**. Navečer je u dvorištu župe održano Bandašicino kolo.

Izvor: „Hrvatska riječ“, J. D. B. (Priredila: N. S.)

„DUŽIJANCA“ U LEMEŠU

Bogu hvala

H BKUD „Lemeš“ proslavilo je u Lemešu, 14. srpnja 24. „Dužijancu“. Bandaš i bandašica ovogodišnje „Dužijance“ su **Ervin Šipoš** i **Maja Ačai**, a mali bandaš i bandašica **Saša Kovač** i **Mia Petreš**. Misa zahvalnica održana je u crkvi Ro-

đenja Blažene Djevice Marije, a misu je predvodio župnik iz Telečke **Árpád Pásztor**.

„Imam deset godina i drago mi je da sam mali bandaš. Tata je isto nekada bio bandaš“, kaže s ponosom desetogodišnji Saša Kovač.

„Ovo je 24. ‘Dužijanca’, što znači da je pred nama izazov za narednu godinu kada slavimo 25 godina od naše prve proslave ‘Dužijance’. Želja nam je da naredne godine okupimo sve bandaše i bandašice kako bismo zajedno proslavili“, kazala je predsjednica HBKUD-a „Lemeš“ **Marija Bagi**.

Nakon mise kruh je predan predsjedniku Savjeta MZ **Istvánu Sevaldu**.

„Lijepo je danas bilo vidjeti mlade u nošnjama, zahvaliti se Bogu za uspješnu žetvu, kruh. Hvala članovima HBKUD-a ‘Lemeš’ što čuvaju ovaj stari običaj zahvale“, kazao je Sevald.

Prije „Dužijance“, 11. srpnja, održana je likovna kolonija na kojoj su sudjelovali članovi Likovne udruge „CroArt“ iz Subotice i umjetnici iz Lemeša.

Izvor: „Hrvatska riječ“, Z. V.

„DUŽIJANCA“ U ŽEDNIKU

„Dužijanca“ je naše hvala Gospodinu

Svečanim euharistijskim slavljem u nedjelju, 14. srpnja, proslavljena je „Dužijanca“ u Žedniku. Veliki ovogodišnji bandaš bio je **Vladimir Šarčević**, a bandašica **Mirela Skenderović**, mali bandaši su **Marijana Sekulić** i **Damjan Temešvari**, dok je krunu od žita i ove godine napravila **Ruža Davčik**. Misno slavlje predvodio je župnik susjedne đurđinske župe **Daniel Katačić**, uz koncelebraciju mjesnog župnika **Franje Ivankovića** i predsjednika Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ mons. **Andrije Anišića**. Kako je u propovijedi istaknuo preč. Katačić, ova manifestacija prigoda je reći „hvala“ Bogu.

„Draga braćo i sestre, tek kad prepoznamo da je sve što imamo dar od Boga slavlje ‘Dužijance’, ima smisla. ‘Dužijanca’ nas, možemo reći, upućuje na potrebu da se odužimo za ono što smo primili. ‘Dužijanca’ je naše hvala Gospodinu bez kojega naša zemlja uz sav naš trud ne bi rodila rodnom. Stoga slobodno možemo reći da bunjevački Hrvat koji ne slavi ‘Dužijancu’, koji se ne želi odužiti Bogu, ima u sebi duboko narušen smisao svog odnosa prema Bogu jer želi od Boga samo primati, a kad treba zahvaliti, smišlja što će novo tražiti. Zahvalnost prema Bogu uči nas jednostavnosti, uči nas nenavezanosti, uči nas postavljati vremenite stvari na pravo mjesto. Vremenite stvari nisu same po sebi loše, to postaju onda kad od njih pravimo bogove. A ako samo stječemo i nemamo vremena zahvaliti Bogu, onda ne možemo ni prepoznati koliko smo gurajući Boga iz svog života

uzdigli sebe na njegovo mjesto“, istaknuo je preč. Katačić.

Bandašicino kolo održano je u dvorištu župe, a prethodio mu je kulturni program na temu slamarki s područja Žednika.

Izvor: „Hrvatska riječ“, J. D. B.

„DUŽIONICA“ U SOMBORU

Devet desetljeća zahvale naroda i Crkve

HKUD „Vladimir Nazor“ proslavio je 21. srpnja 90. „Dužionicu“. Bandaš i bandašica ovogodišnje „Dužionice“ bili su **Matej Koril** i **Ivana Paštrović**.

Proslava „Dužionice“ počela je okupljanjem sudionika u Hrvatskom domu. Uz članove „Nazora“ u nošnjama, proslavi 90. „Dužionice“ doprinos su dali i članovi KUD-a „Cret“ iz Creta Bizovačkog, te gosti iz Lemeša i Berega. Misa zahvalnica je održana u crkvi sv. Trojstva.

„Gospodin nas uči kako nije važno koliko kruha imamo u rukama nego spremnost da te svoje ruke otvorimo i kruh koji imamo podijelimo s gladnima i potrebitima. Koliko je samo danas onih gladnih, ne samo materijalnog kruha, nego kruha praštanja, pomirenja, ljubavi i razumijevanja. Molimo te Gospodine da u našem svakidašnjem životu nesebično dijelimo ono što imamo i što smo od tebe primili vjerujući kako ćeš iznova učiniti čudo i nahraniti mnoge. To bi trebala biti poruka svakoga našeg slavlja. Svake ‘Dužionice’ zahvaljujemo za dar, ali molimo da taj dar

našim posredstvom, našim zauzimanjem stigne do onih kojima je najpotrebnije“, kazao je župnik župe Presvetoga Trojstva vlč. **Josip Pekanović**.

Nakon mise i posvete kruha sudionici „Dužionice“ odigrali su Bandašičino kolo na trgu sv. Trojstva, a zatim je posvećeni kruh u Županiji predan gradonačelniku Grada Sombora **Antoniју Ratkoviću**.

„Prije 90 godina vrijedni žeteoci ručno su kosili i ispod čudljivog neba otimali svaki snop žita. Danas je žetva posao koji suvremeni kombajni završe za nekoliko dana. Ono što je ostalo također je zahvala somborskih Hrvata Bunjevaca Bogu za uspješno završenu žetvu i novi kruh. Ove godine Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo ‘Vladimir Nazor’ proslavlja 90. ‘Dužionicu’. Zajedno s Crkvom, onako kako su to radili naši preci, na misi zahvalnici posvetili smo kruh od novog žita i zahvalili se Bogu za uspješnu žetvu i novi kruh. Vama, gradonačelnice Grada Sombora, gospodine Ratkoviću, predajem blagoslovljen kruh od novog žita sa željom da svi građani Sombora imaju kruh na stolu i žive u blagostanju i suživotu“, kazala je predajući kruh bandašica Ivana Paštrović.

Proslava „Dužionice“ nastavljena je na tradicionalnom risarskom ručku u Hrvatskom domu.

Za proslavu „Dužionice“ tiskan je novi broj „Miroslub“, lista koji od 1998. godine tiska HKUD „Vladimir Nazor“. Kao dio proslave „Dužionice“ u petak, 19. srpnja, održana je književna večer koja se organizira u suradnji s Katoličkim društvom „Ivan Antunović“ iz Subotice. Ove godine gost je bila UBH „Dužijanca“ iz Subotice. Predsjednik UBH-a „Dužijanca“ mons. dr. **Andrija Anišić** predstavio je u

kratkim crtama desetogodišnji rad UBH-a „Dužijanca“ i prikazani su filmovi **Zvonimira Sudarevića** „Postignuća“ u kojem su okupljeni mogli vidjeti pregled onoga što je Udruga radila i što radi a zatim i kratka reportaža o „Dužijanci u Mostaru“, odnosno o svečanosti otkrivanja obnovljene spomen-ploče u Blagaju. Mons. Anišić je predstavio i novi broj revije „Dužijanca“.

Izvor: „Hrvatska riječ“,
Z. V. (Priredila: N. S.)

„DUŽIJANCA“ U TAVANKUTU

Stazama dičnih predaka

Svečanim euharistijskim slavljem u nedjelju, 21. srpnja, proslavljena je „Dužijanca“ u Tavankutu. Misno slavlje predvodio je župnik župe sv. Pavla iz Bača vlč. **Marinko Stantić** uz koncelebraciju mjesnog župnika vlč. **Marijana Vukova** i mons. **Andrije Anišića**. Ovogodišnji bandaš i bandašica su **Dario Vojnić Hajduk** i **Nikolina Kolar**, dok su mali bandaši **Nikola Skenderović** i **Natalia Gurinović**. „Krunu“ tavankutske „Dužijance“ izradila je **Jozefina Skenderović**. Ona je u tehnici slame izradila maketu kapele sv. Ane u Gornjem Tavankutu, u povodu 100. obljetnice od izgradnje te crkvice. Vlč. Marinko Stantić podsjetio je kako su bandaš i bandašica izabrani u ime cijele župe zahvaliti Bogu za plodove žita.

„Biti izabran da u ime svih Bogu kažete hvala za kruh naš svagdašnji nije samo čast, nego i djelo koje zaslužuje da Bogu bude ugodno. S vama su risari i risaruše koji su po onoj drevnoj tradiciji zajedno s vama bili u žetvi, odnosno ubirali plodove. Htio bih vam reći hvala što ste bili dostojni da upravo vas župnik izabere jer je u vama prepoznao vjeru. Hvala i vašim roditeljima što su vas kršćanski odgojili, usmjerili u tom pravcu i što vas danas možemo vidjeti na oltaru“, kaže vlč. Stantić.

Tavankutski župnik Marijan Vukov zahvalio je i svima koji su sudjelovali u priređenju „Dužijance“. Na kraju svete mise župnik Vukov poručio je mladima:

„Čuvajte običaje naše bunjevačke, ponosnog hrvatskog naroda i nastavite hoditi stazama naši dični i vridni predaka“.

Svečanosti u Tavankutu, među ostalim, nazočio je i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**.

Izvor: „Hrvatska riječ“, I. B. (Priredila: N. S.)

„DUŽIJANCA“ U MALOJ BOSNI

„Dužijanca“ – čvrsta stijena našeg identiteta

U nedjelju, 28. srpnja, proslavljena je još jedna seoska „dužijanca“ – „Dužijanca“ u Maloj Bosni. Predvoditelji ove žetvene svečanosti bunjevačkih Hrvata bili su bandaš **Marko Kečenović** i bandašica **Ana Marija Horvacki** te mali bandaš **Aleks Kujundžić** i mala bandašica **Iva Rudić**.

Misno slavlje predvodio je preč. **Daniel Katačić** uz koncelebraciju mjesnog župnika vlč. **Dragana Muharema** te predsjednika UBH-a „Dužijanca“ mons. **Andrije Anišića** i umirovljenog vlč. **Jenőa Varge**. Kako je u propovijedi naveo preč. Katačić, isto kao što je euharistijsko otajstvo tvrda stijena katoličke vjere, tako je i „Dužijanca“ tvrda stijena koja nas svake godine iznova podsjeća na naš hrvatski narodni identitet“.

„Zaista, „Dužijanca“ je čvrsta stijena našeg narodnog identiteta jer nas podsjeća da smo poput stijene koja je čvrsto povezana s tlom, a tako smo i mi čvrsto povezani s hrvatskom poviješću. I dokle god našu sadašnjost i budućnost budemo pisali na čvrstoj stijeni te povijesti i prošlosti, nitko neće moći izbrisati vezu

bunjevačkih Hrvata s prostorom iz kojeg su došli u ove krajeve. I samo onda kada budemo znali cijeniti svoje veze s poviješću matične nam Domovine i samo kad se s tim vezama budemo dičili, moći ćemo na ispravan način i bez razlike cijeniti i ostale narode, te i sami od njih biti cijenjeni. Jer život u istini temelj je svakog bratskog zajedništva, dok je s druge strane laž ta koja stvara podjele. Stoga neka nam slavlje „Dužijance“ uvijek iznova bude poticaj da se dičimo svojim kršćanskim-katoličkim i hrvatskim narodnim identitetom. Čuvajmo žitna polja, *lipo* bunjevačko *ruvo* i salaše. Čuvajmo „Dužijancu“ jer ona nas podsjeća i svima

svjedoči tko smo! Dičimo se njome. Hrabro! Ne bojmo se toga!“ poručio je preč. Katačić.

Sliku od slame za ovogodišnju „Dužijancu“ izradila je mještanka **Katarina Skenderović**. Kao i svake godine, slavlje „Dužijance“ nastavljeno je u večernjim satima Bandašicinim kolom u župnom dvorištu.

Izvor: „Hrvatska riječ“, J. D. B.

„DUŽIJANCA“ U ĐURĐINU

„Ne tek običaj, nego svjedočanstvo vjere“

Euharistijskim slavljem u mjesnoj crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu u nedjelju, 4. kolovoza, proslavljena je „Dužijanca“ u Đurđinu, a navečer je, prije Bandašicinog kola, održana akademija „Rič pod đermom“ koju organizira župa s Hrvatskim kulturno-prosvjetnim društvom „Đurđin“.

Nositelji ove žetvene svečanosti Hrvata Bunjevaca bili su bandaš **Mladen Bako** i bandašica **Josipa Dulić** u pratnji malih bandaša – **Filipa Vukova** i **Milice Budanović**. Misu je predvodio vlč. **Stjepan Matezović** iz Đakova uz koncelebraciju župnika preč. **Daniela Katačića**, vlč. **Franje Ivankovića** i predsjednika UBH-a „Dužijanca“ mons. **Andrije Anišića**.

Propovijedajući, vlč. Matezović rekao je kako je

„Dužijanca“ znak istine koju nam Isus svjedoči kroz vjekove govoreći:

„Tko dolazi k meni neće ogladnjeti, tko vjeruje u mene, neće ožednjeti. Ne tek znak, ne tek običaj, nego svjedočanstvo vjere: mi smo narod Božji koji ne živi zastrtog srca. Mi smo narod Božji koji nije zarobljen u svoje želje i željice, nego koji vjeruje u onoga kojega je sam Bog poslao i koji je puno veći od naših ljudskih ispraznih želja“.

Vlč. Matezović poručio je prisutnima da budu hrabri biti drukčiji, biti vjernici.

„Zato danas kada nam se daje Kruh života, naš Isus, ne bojmo se ponovno odlučiti predati Njemu svim srcem, svom dušom, svim pouzdanjem, svim svojim životom“, naveo je propovjednik.

„Dužijancu“ su pripremali mnogi župljani dani ma prije, a župnik je u svojim zahvalama posebno istaknuo slamarku **Mariju Vidaković** koja je i ove godine izradila sliku od slame što su nosili bandaš i bandašica te njihove perlice od slame. Na koncu mise, kako to bude svake godine na đurđinskoj „Dužijanci“, svirana je himna „Lijepa naša“. „Dužijancu“ su uzveličali brojni mladi obučeni u bunjevačku narodnu nošnju, a među gostima je bio i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**.

Izvor: „Hrvatska riječ“, J. D. B. (Priredila: N. S.)

I „Dužijanca“ s malo ljudi donosi vrijedan plod

Nositelji ovog slavlja bili su tavankutski bandaš **Dario Vojnić Hajduk**, rodnom iz Mirgeša, uz mali bandaški par **Nikolu Skenderovića** i **Nataliu Gurinović**.

također dolazi na kraju, zahvala za kruh je zapravo zahvala za cijelu godinu, što si se naradio i što nisi znao kako će to proći, hoće li biti što. A moglo je da ne bude, mnogima je bilo da nije bilo ništa. Stoga kruh dolazi na kraju. Dok ti pripremiš zemlju, dok si došao do kruha, već si zaboravio da si radio. Ali tu smo svi mi da budemo zahvalni prije svega na daru. Dobro je pitanje što više ljubiš – dar ili darovatelja? To je smisao i nedjelje i ‘Dužijance’. Nemojmo zaboraviti i darovatelja – onog tko te voli, tko te ovdje sabire, tko ti daje da rasteš, tko ti daje da zriješ i da donosiš plodove. I vi ste zapravo dužijanica. Kažu da je ‘Dužijanica’ u Mirgešu ‘mala dužijanica’, nije nešto velebno i s više stotina ljudi. Ali samo neka je svatko od vas po jedan klas, koliko on može donijeti ploda. U

ono malo brašna kad ubaciš kvasac, Božju riječ, ono naraste“, naveo je, među ostalim, u svojoj propovijedi vlč. Vinko Cvijin.

Ovom su slavlju prisustvovali i glavni bandaški par **Sladan Bošnjak** i **Lucija Ivanković Radaković**. Nakon mise u dvorištu Mjesne zajednice održano je Bandašicino kolo.

Izvor: „Hrvatska riječ“ (Priredila N. S.)

Svetu misu predvodio je župnik crkve Uskrsnuće Isusovo u Subotici vlč. **Vinko Cvijin** uz koncelebraciju župnika crkve Presvetog Srca Isusovog u Tavankutu vlč. **Marijana Vukova**.

„Ono što Isus danas svima nama želi poručiti jeste da nema besplatnog kruha. Da sve ima svoju cijenu, svoju težinu, da ima i svoj neki postupak kako stvari dolaze. Evo, npr. na svetoj misi ćeš dobiti besplatan

Književna večer Katoličkog društva „Ivan Antunović“

Književna večer koju svake godine uoči središnje proslave „Dužijance“ u Subotici priređuje Katoličko društvo „Ivan Antunović“ kojom obilježava i svoj dan, održana je 8. kolovoza u dvorani Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“.

S obzirom na to da Društvo od svoga utemeljenja razvija i nakladničku djelatnost te organizira književne večeri na kojima predstavlja izdanja Društva i drugih nakladnika, ove godine predstavljena je knjiga u izdanju UBH „Dužijanca“, „Spomenica 2 – Ponovni pohod Hrvata Bunjevaca u staru postojbinu, Dužijanca u Mostaru – Obnova spomen-ploče iz 1933.“. Urednik izdanja je direktor UBH-a „Dužijanca“ **Marinko Piuković**, a autor mons. dr. **Andrija Anišić**.

O knjizi su govorili predsjednica HNV-a i zastupnica u Saboru Hrvatske **Jasna Vojnić**, **Marinko Piuković** i mons. dr. **Andrija Anišić**, predsjednik UBH-a „Dužijanca“. Evocirajući uspomene na putovanje bačkih Hrvata Bunjevaca u Blagaj, na rijeku Bunu i Mostar, Vojnić je navela kako je to putovanje bilo „potraga za identitetom, odraz čuvanja baštine i povezivanja s korijenima“ koji su, unatoč razdvojenosti, preživjeli vijekove.

„Svjedočenje susreta, emocija i refleksija na tlu naših predaka duboko je dirnulo sve nas koji smo imali priliku pratiti ovu predivnu priču“, dio je iz pogovora koji je za „Spomenicu 2“ napisala Vojnić.

„Spomenica 2“ jedna je od četiri izdanja koje je tiskano u nakladi UBH-a „Dužijanca“ u 2024. godini. Osim nje, tiskana je revija „Dužijanca“, knjiga **Nace Zelića** „Javna proslava Dužijance od 1968. do 1971. godine u Subotici: svjedočenje“ te katalog izložbe

Jasna Vojnić

„Žito i motivi poljoprivredne djelatnosti u arhitekturi Subotice“.

Osim predstavljanja slikom i riječju veoma bogate monografije, prikazan je i dokumentarni film **Zvonimira Sudarevića** „Dužijanca u Mostaru“ kojim su se prisutni prisjetili kako prošlogodišnje proslave „Dužijance u Mostaru“ tako i izazovne pripreve za taj događaj te lijepih uspomena s pohoda bunjevačkih Hrvata u Mostar i Blagaj.

U nastojanju da inspirira, hrabri i potiče na društveni angažman i očuvanje tradicije i identiteta Hrvata u Bačkoj, Katoličko društvo svake godine dodjeljuje nagradu „Ivan Antunović“ jednom zaslužnom pojedincu, jednoj udruzi i jednoj brojnoj obitelji. Ovogodišnji dobitnici nagrada su prim.

dr. med. **Marko Sente**, UBH „Dužijanca“ i devetočlana obitelj **Bojana i Suzane Bako** iz Đurđina.

Na koncu večeri proglašeni su i dobitnici nagrada za najljepše aranžirani izlog motivima „Dužijance“. Osam je izloga konkuriralo za nagrade, a tročlani žiri je odlučio da ove godine treća nagrada pripadne postavu u izlogu prodavaonice „ENMON“ pod nazivom „Risarski ručak“ čiji su aranžeri **Ivica i Zorica**

Ivković. Druga nagrada ide postavu u izlogu butika „Veruška“ pod nazivom „Od zrna do kruva“ čiji je aranžer **Stevan Sič**. Prvu nagradu, pak, dobio je postav u izlogu trgovine „Venera bike“ pod nazivom „Šling i zlato“ čije su aranžerke **Helena Štrbo** i **Vesna Čović**. Nagrade će im biti uručene u sklopu Tamburaške večeri na Gradskom trgu u Subotici u petak, 9. kolovoza.

Program je glazbeno obogatila **Lucija Vukov** na flauti, ovogodišnja dobitnica priznanja „Crvena mašna“.

Nazočni su mogli razgledati i izložbu radova nastalih na prošlogodišnjoj 27. Međunarodnoj likovnoj koloniji „Bunarić“. Izložbu je u svečanoj dvorani Centra priredio Likovni odjel HKC-a „Bunjevačko kolo“.

Izvor: Izvješće Josipa Štefkovića, „Hrvatska riječ“, J. D. B. (Priredila: N. S.)

Lucija Vukov

Najlepše aranžirani izlozi

I. nagrada – Helena Štrbo i
Vesna Čović, naziv „Šling i zlato“

II. nagrada – Stevan Sič, „Od zrna do kruva“

III. nagrada – Ivica i Zorica Ivković, „Risarski ručak“

IZLOŽBA SLIKA OD SLAME S 39. SAZIVA KOLONIJE SLAMARKI U TAVANKUTU

Slama kao evokator, prorok i tumač

Senka Davčik i Marija Rukavina Prčić

Izložba slika od slame nastalih na 39. sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu otvorena je tradicionalno uoči središnje proslave žetvene svečanosti „Dužijanca“, 9. kolovoza u predvorju Gradske kuće u Subotici. Na koloniji je nastalo 30 slika, a osim njih na izložbi su se mogli vidjeti i kupiti različiti radovi u tehnici slame – minijature, čestitke, nakit, privjesci i drugi suveniri.

Predstavljajući slike nastale na 39. koloniji, voditeljica slamarskog odjela HKPD-a „Matija Gubec“ iz Tavankuta **Marija Rukavina Prčić** rekla je među ostalim da su u radu korištene različite tehnike pletiva i ravna peglana slama dajući svakoj slici posebnu dimenziju i važnost.

Izložbu je otvorila stručna suradnica Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata **Senka Davčik**:

„Curu, ženu oblikuje u stvaraoca, a slamu zamrsi u pletiva pa slika postane priča, kao što književnost od malog čovjeka napravi heroja. Slamarke nisu više gušćarice, pastirice na njivama, one su s nama; to su mame, majke, sestre, bake, koje izražavaju svoju prirodu, prepustaju se slami i slama priča kroz njih. Ljepota ovih djela je u jednostavnom, čistom izrazu, brojnim nijansama jedne boje, to su raskoš i bogatstvo oslobođeni glamura, buke i senzacije. Promatrajući njihove slike, iza kojih su sati koncentracije i posvećenosti detaljima, dogodi se da budemo oštri i nepravedni u kritici, ali njihova veličina je u ustrajnosti, unatoč svima, usprkos svemu, jer slama nije samo sredstvo za rad, ona je nekad i slamka

za spas. Sredina umije biti nemilosrdna prema svojim najboljim stanovnicima, nastoji ugušiti ono što ju prerasta, a tako je i sa stvaralaštvom u tehnici slame – jer je drugačije od svega uobičajenog i ne uklapa se, štrči, sija, izlazi iz običnih okvira male regije“.

Na 39. sazivu kolonije sudjelovale su **Vera Bašić Palković Nana, Dobrinka Babijanović, Dragica Bukvić, Zorica Čakić, Marija Dulić, Slavica Godar, Katarina Hajdu, Adilja Hodža, Lozika Homolya, Biserka Horvacki, Sandra Imrić, Jadranka Kolar, Mirjana Kopilović, Slavica Kovačić, Višnja Kovačić, Kata Kujundžić, Ana Melačić Seka, Nevenka Obradović, Karolina Ostrogonac, Vesna Petreš, Marija Rukavina Prčić, Marija Sarić, Jelena Skenderović, Jozefina Skenderović, Katarina Skenderović, Sandra Suturović, Ana Šujić, Branka Vujić, Kata Vuković i Vesna Skenderović**.

Izvor: „Hrvatska riječ“, I. Petrekanić Sič (Priredila: N. S.)

TAMBURAŠKA VEČER

Martina Vojnić Tunić i Mario Gunić najljepši pratiteljski par

Središnja proslava 114. „Dužijance“ započela je u petak, 9. kolovoza, na gradskom trgu u Subotici onako kako i priliči slavlju i zahvali – s tamburašima. U okviru „Tamburaške večeri“ katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić** predstavio je ovogodišnje predvoditelje bandaša **Sladana Bošnjaka** i bandašicu **Luciju Ivanković Radaković**. Tijekom večeri izabrani su i njihovi pratitelji, a titulu „najlipčeg“ para ponijeli su **Martina Vojnić Tunić** i **Mario Gunić**, prvi pratioci su **Jelena Šarčević** i **Marko Baki**, dok su drugi pratioci **Milica Tikvicki** i **Andrija Matković**.

Na „Tamburaškoj večeri“ uručene su i nagrade aranžerima izloga koji krase grad Suboticu. Nagradu su primile **Vesna Čović** i **Helena Štrbo** (prvo mjesto), **Stevan Sič** (drugo mjesto), te **Zorica** i **Ivica Ivković** (treće mjesto).

Tijekom večeri publiku su zabavljali Kaptolački tamburaški orkestar iz Kaptola (Hrvatska), ansambl „Ruže“, ansambl „Amanet“, orkestar OKUD „Mladost“, tamburaški sastav „Misija“ iz Pečuha (Mađarska), te s njima i vokalni solist **Marko Križanović**.

Izvor: Hrvatska riječ,
Ž. V. (Priredila N. S.)

114. „DUŽIJANCA“ – SREDIŠNJA PROSLAVA „DUŽIJANCE“ 2024.

TO iz Kaptola

Tamburaški sastav *Misija* i Marko Križanović

SVEČANA VEČERNJA

Zlatni klasovi na oltaru vječne ljubavi

Večer uoči „Dužijance“ rezervirana je za Svečanu Večernju – pjevanu večernju molitvu koja je u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske duhovna priprema za proslavu „Dužijance“. Svečanu Večernju godinama predvodi katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**, koji iz godine u godinu svojim riječima u propovijedi dirne sve nazočne. Istina je da Večernja nije nešto što se može pohvaliti brojnošću vjernika, ali oni koji dođu sigurno odu svojim domovima obogaćeni duhovno, ali i svjedočenjem o tome koliko se i kako voli „Dužijanca“. Najbolje tome svjedoči knjiga mons. Beretića „Dužijanca u srcu“ u koju su sabrane njegove propovijedi s Večernjih.

Ove godine mons. Beretić je među ostalim rekao: „Ovih dana naša se pjesma slijeva u drage riječi: ‘Blagoslovljena ova zemlja moja iz koje sam došao na sunce među ljude. Blagoslovljene njive naše, koje nam rode i darivaju zlatne klasove. Tvrde ruke seljaka, koje nas hrane kruhom svagdanjim. Blagoslovljeni zlatni klasovi koje mi nosimo na oltar vječne ljubavi’. I večeras molimo blagoslov, čuvaj Gospodine ove ljude na dragim našim poljima. Te su riječi zanijele gospara Milana Asića da ih obuče u svečani napjev, a mi ih slušamo kao himnu ‘Dužijance’. Večeras smo molili Svjetlost neprolaznu da u srca naša svjetlost lije. Vjerujemo, oni koji donose svjetlost u tuđe živote nikada ne hodaju u mraku. Svi smo željni sreće, a sreća je kao žito. Nema ga pravo trošiti drugi do onaj koji ga proizvodi. Neka Bog dâ da bar uoči ‘Dužijance’ mi budemo ljudi koji zrače srećom“.

Mons. Beretić podsjetio je vjernike i na natjecanje risara:

„Vidimo kako se zaista u snoplje jati klonulo žito. Puni smo Božjih darova. A da oni dođu do nas i Bog i mi računamo na svoje ruke, na svoj rad i zalaganje.

Zato mi tako cijenimo čovjeka sa zemlje, ratara, poljoprivrednika. Zahvaljujemo Bogu i za zdravlje jer zdrav čovjek može više i bolje. Od istoka sunca do zalaska hvaljeno bilo ime Gospodnje. Hvalimo ime Božje jer veliki su ovo dani i nitko ih osim Tebe, Gospodine, ne može uzvisiti. Zaodjenuo si polja mladim žitom, rijeke si napunio bistrom vodom, razgrnuo si oblake na sve četiri strane i sad se raduju šume u svježe lišće odjevene, raduju se ptice raširenih krila pod Tvojim svodom. Gledam ljepotu i mislim: Ti si me iz mog ništavila doveo i sve si za moj dolazak pripravio i dao si mi oči da vidim, da vidim velika djela Tvojih ruku i dao si mi uši da slušam kako sve u Tebi govori i usta da se zahvaljujem na darovima koje si za mene pripravio“.

Uz predvoditelja Večernje prisustvovao je i biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas**, kao i svećenici ove biskupije. Kako bi Večernja bila zaista svečana, svake godine se za to pobrine Katedralni zbor „Albe Vidaković“ i solisti pod vodstvom mo. **Miroslava Stantića**. Po već ustaljenom rasporedu pri kraju Večernje bandaš **Sladjan Bošnjak** i bandašica **Lucija Ivanković Radaković** prinijeli su na oltar krunu, simbol „Dužijance“, koju su za ovu godinu izradile autorice **Marija Dulić** i **Katarina Skenderović**.

Izvor: „Hrvatska riječ“, Ž. V. (Priredila: N. S.)

RISARSKA I FOLKLORNA VEČER

Radost „Dužijance“ podijeljena s gostima

Nakon svečane Večernje, risari i risaruše okupili su se oko spomenika Risaru u središtu grada gdje su, kao i na spomen bisti svećenika Blaška Rajića, stavili ispleteni vijenac od žita. Na glavnom gradskom trgu uslijedila je Skupština risara i scenski prikaz pogodbe, kada su se domaćin u čijoj se ulozi našao **Zoltan Sič** i pratioci bandaša i bandašice, i bandaš kojeg je predstavljao **Marinko Kujundžić** – ovogodišnji pobjednik na „Takmičenju risara“, uspješno dogovorili oko posla – risa. Program se nastavio folklornom večeri na kojoj su nastupili KUD „Mladost 1947.“ iz Subotice, FA „Sunce“ iz Subotice, „Mórahalm Néptánc Egyesület“ iz Mórahalm (Mađarska), FA „Zagreb-Markovac“ iz Zagreba (Hrvatska), HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta i HKC „Bunjevačko kolo“ iz Subotice. Redale su se koreografije, pjesme i plesovi iz cijele regije, a brojna publika je dvopolsatni program budno pratila.

114. „DUŽIJANCA“ – SREDIŠNJA PROSLAVA „DUŽIJANCE“ 2024.

114. „DUŽIJANCA“ – SREDIŠNJA PROSLAVA „DUŽIJANCE“ 2024.

114. „DUŽIJANCA“ – SREDIŠNJA PROSLAVA „DUŽIJANCE“ 2024.

Žetva je velika, a radnika malo

zbor „Albe Vidaković“ pod ravnanjem mo. **Miroslava Stantića**, a osobit dojam je ostavila takozvana himna „Dužijance“ – „Blagoslovljena ova zemlja naša“.

U svojoj propovijedi biskup Fazekas govorio je o kruhu, osnovnoj hrani za većinu ljudi.

„Isus kaže za sebe da je kruh, a to znači da nam je potreban u našem životu, kao što nam je i običan kruh potreban u ishrani. I ne samo to, Isus je živi kruh koji je s neba sišao. Izbor je obavio sam naš Spasitelj. Koliko puta se samo u evanđelju susrećemo s tom stvarnošću

Vrhunac slavlja „Dužijance“ započeo je ispraćajem bandaša **Slađana Bošnjaka** i bandašice **Lucije Ivanković Radaković** iz crkve sv. Roka u Subotici, koja se smatra kolijevkom „Dužijance“. Povorka, koju su uz spomenute činili bandaši i bandašice seoskih „dužijanci“, te njihovi pratioci i konjanici dočekana je ispred katedrale sv. Terezije Avilske gdje je započelo svečano misno slavlje zahvale Bogu i pohvale čovjeku.

Misno slavlje predvodio je biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas**, koji je ove godine prvi puta na „Dužijanci“ u ulozi biskupa, u zajedništvu s brojnim svećenicima ove biskupije. Kako je rekao, prigoda je ovo za razmatranje o našem kruhu svagdanjem kao i o nebeskom kruhu. I jedno i drugo, kako je rekao, dar je Svevišnjega. Znak i izraz Njegove ljubavi, milosrđa i providnosti.

Bandaški par Slađan i Lucija prinijeli su na oltar krunu, kruh i žitni vijenac koji predstavljaju simbole „Dužijance“, dok su mladi u nošnji prinijeli prikazne darove i plodove zemlje u znak zahvalnosti Bogu za sve darovano. Svečanosti slavlja pridonio je i Katedralni

kruha. Prolazeći u proljeće kroz žitna polja Isus u nji-ma gleda naraštaje ljudi koji čekaju radnike u Kraljevstvu nebeskom. 'Žetva je velika, a radnika malo'. Dva puta On umnaža kruh za mnoštvo. Govori o mrvicama kruha koje padaju sa stola bogataša, a ne dolaze do gladnih usta siromašnog Lazara. Govori o kruhu, kojega ima dovoljno i u izobilju u očinskoj kući, čega se prisjeća izgubljeni sin koji je otišao u tuđinu i to u njemu rađa nostalgiju za ocem. Kraljevstvo nebesko uspoređuje se s kvascem koji žena zamijesi s tri mjere brašna dok sve ne uskisne. Napokon, Isus

nam govori o samom sebi kao pšeničnom zrnju koje mora umrijeti. Zašto ta posebna naklonost prema stvarnosti kruha? Vjerojatno je Isus htio ljude pripremiti da ga jednog dana prepoznaju u kruhu njegove euharistije.“, rekao je među ostalim biskup u homiliji.

SVEČANA POVORKA I PREDAJA KRUHA

Nakon mise uslijedila je svečana povorka kroz grad u kojoj je sudjelovalo nekoliko stotina djece, mladih i odraslih koji su obučeni u nošnju dali doprinos očuvanju ove stoljetne manifestacije. Posljednjih nekoliko godina povorka je obo-

gaćena pokretnim slikama koje prikazuju bunjevačke običaje, a ove godine su na vizualan način prikazani i glavni simboli „Dužijance“: žito i kruh.

Kako nalaže tradicija, prvi u povorci je konjanik koji nosi barjak „Dužijance“ i njegov dolazak označuje da je „dužijanca“ na našem salašu“. Redali su se konjanici, simboli „Dužijance“: velika žitna kruna, te potom i veliki klas. Zatim djeca iz vrtića „Marija Petković – Sunčica i Biser“, te kraljice, risari i risaruše, ručkonoše i vodonoše, Radna skupina „Moba“ iz Županje, djeca i mladi koji su pucali bičem, pa se cijeli grad orio dok su pucali švigari.

Potom su slijedila kulturno-umjetnička društva, poni konji koji su bili prava atrakcija, te mladi iz HKC-a „Bunjevačko kolo“, koji su uz radnu i svečanu bunjevačku nošnju prikazali i nekoliko običaja: rakijare, polivače, djevojke u šlingu su nosile simbole – kruh i snop žita, dok su cure u bjelini predstavljale nekadašnje Katoličko divojačko društvo koje je imalo veliku i značajnu

ulogu u pokretanju „Dužijance“ koju danas poznajemo. Odmah iza njih išli su i čuvari Božjeg groba koji su predstavljali nekadašnje Mo-mačko društvo, a tu su bili i gajdaš i brojna unikatna nošnja. Nakon seoskih bandaša i bandašica, te pratoca koji su izabrani u petak, na trg su pristigli i mali bandaš **Marko Mamužić** i mala bandašica **Anastazija Dulić** koje je na trg doveo najmlađi kočijaš **David Tikvicki**. Posljednji na trg pristigli su bandaš i bandašica, koje su dočekali domaćini na improviziranom salašu. U ulozi domaćina bili su **Zoltan Sič** i **Jasna**

Kujundžić, te u ulozi majke i dide **Vlatko** i **Marija Vidaković**. Bandaš je domaćinu obznanio da je ris gotov, a bandašica je predala kruh pomoćniku gradonačelnika Subotice **Srđanu Samardžiću**.

Posljednji na trg pristigli su bandaš i bandašica, koje su dočekali domaćini na improviziranom salašu. U ulozi domaćina našli su se Zoltan Sič i Jasna Kujundžić, te u ulozi majke i dide Vlatko i Marija Vidaković. Bandaš je domaćinu obznanio da je ris gotov, a bandašica je predala kruh pomoćniku gradonačelnika Subotice Srđanu Samardžiću.

U svom govoru Samardžić je izrazio zahvalnost da može biti tu, jer, kako je rekao, „Dužijanca“ je svojim značajem nadišla lokalne okvire i postala mnogo više od narodnog običaja.

„Jedan od brendova našeg grada koji ima svoju povijest, svoju vrijednost, svoje bogatstvo, duhovnost, religioznost... ‘Dužijanca’ je svetkovina koja ispunjava jednu od najznačajnijih poruka, što je čuvanje identiteta naroda s ovih prostora. Činjenica je također da i manifestacije koje se prepliću na relaciji seosko – gradsko, svjetovno – duhovno, tradicionalno – suvremeno predstavljaju nesvakidašnji kulturni projekt, pokretni tehnološki i teh-

nički muzej. 'Dužijanca' simbolično sadrži i najznačajnije osobine življenja Subotice, kako je netko već rekao da poput klasa žita u sebi čuva identitete svih njenih građana, bez obzira na njihovu vjeroispovijest ili nacionalnu pripadnost", rekao je među ostalim Samardžić.

Ovom prigodom prvi puta na „Dužijanci“ nazočnima se obratila i zastupnica u Hrvatskom saboru i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**, koja je obraćajući se svima s „poštovani“ spomenula risare bez kojih kruha ne bi bilo, potomke onih koji su prije 114 godina pokrenuli „Dužijancu“, sve one koji zahvaljuju Bogu za darove, radnike iza kulisa, Grad Suboticu koja u svojoj arhitekturi i građevinama ima urezano klasje žita, pripadnike drugih zajednica koji poštuju Bunjevce Hrvate.

„Poštovane kolege saborski zastupnici koji ste danas vraćeni s granice i niste mogli doći na 'Dužijancu', poštovani svi vi koji ćete učiniti da ovo bude posljednji put da se takvo što dogodi i da će želja za istinskim pomirenjem srpskog i hrvatskog naroda konačno doći iz dubine sva-

kog od nas. Poštovana zemljo u kojoj su Bunjevci Hrvati rođeni, poštovana Matico koja činiš napore da se naš trag na ovim prostorima ne zatre, poštovani vi koji ćete učiniti da ova velebna manifestacija bude na listi nematerijalne kulturne baštine Republike Srbije, poštovani Bunjevci koji duboko u sebi osjećate svoje podrijetlo, poštovani vi koji ste spremni svoju radost dijeliti s drugima, dobro nam došli. Neka naša zahvala Bogu za darove nikad ne presuši. Neka živi naša 'Dužijanca' i neka je blagoslovljeno svako zrno koje predaje svoje postojanje zarad zajedničkog nam i jedinog kruha", rekla je Vojnić.

Cijelu povorku na bini glazbeno je pratio ansambl „Hajo“, a kada su zasvirali „Veliko bačko kolo“, svi

sudionici u nošnji na bini i središnjem trgu uhvatili su se u kolo i zaigrali, bez obzira na nošnju, nacionalnu ili vjersku pripadnost.

U predvečerje istog dana bandaš i bandašica su posjetili i grob svećenika **Blaška Rajića**, a središnja proslava „Dužijance“ završena je navečer Bandašicinim kolom na gradskom trgu u Subotici.

Tijekom tri dana središnje proslave „Dužijance“ 2024. u programu je sudjelovalo oko 600 izvođača – sudionika programa, dok je sve pratilo nekoliko tisuća posjetitelja.

Izvor: „Hrvatska riječ“, Ž. V. (Priredila: N. S.)

KRUNA 114. „DUŽIJANCE“

Krunu za 114. „Dužijancu“ izradile su **Marija Dulić** i **Katarina Skenderović**, a ona predstavlja logo udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ s dva križa s grčkim slovima α i ω koji simboliziraju Krista koji je Alfa i Omega svega. Godina 2024. u Katoličkoj se crkvi slavi kao Godina molitve u pripremi za jubilarnu 2025. godinu. Ovi vjerski simboli na kruni podsećaju i na geslo svetog Benedikta: „Moli i radi“.

Bandašica Lucija Ivanković Radaković

Lucija je kći **Marinka** i **Marine Ivanković Radaković**. Ima sestru **Katarinu** koja studira na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku i brata **Jakova** koji završava 4. razred škole „Matko Vuković“. Lucija je završila Srednju medicinsku školu u Subotici. Od malena je aktivna u svojoj župi Isusova uskrsnuća. Rado se oblačila u nošnju za „Dužijancu“, koja joj je jedan od dražih dana u godini. Kao starija, počela je voditi program na književnoj večeri u sklopu „Dužijance“.

Svira tamburicu, bila je animator u Subotičkom oratoriju, bila je aktivna i u Etno kampu Hrvatske čitaonice. Aktivna je i kao volonter. Od trećeg razreda osnovne škole svira u Subotičkom tamburaškom orkestru, gdje je provela lijepi broj godina. Svirala je i u Subotičkom tamburaškom kvartetu, nastupala i u Izraelu. Lucija je u nastavi na hrvatskom jeziku od vrtića, a potom i u osnovnoj školi, dok je srednju školu završila na srpskom nastavnom jeziku. Studentica je, a sada prvostupnik sestrinstva. Nakon odlaska na studij nastavila je svirati u orkestru u Osijeku. Dvije godine je nastupala u zagrebačkoj dvorani „Vatroslav Lisinski“ kao članica orkestra „100 tamburaša“.

Bandaš Slađan Bošnjak

Slađan je treće dijete u obitelji **Josipa** i **Branke Bošnjak**, te ima sestru **Tatjanu** i brata **Miomira**. Od malih je nogu ministrirao u svojoj župnoj crkvi. Slađan je završio srednju Tehničku školu „Ivan Sarić“ u Subotici. Zaposlen je u tvornici „Pionir“. Član je Pastoralnog vijeća župe Marija Majka Crkve u Aleksandrovu i obnaša dužnost sakristana i domaćina na Biskupijskom svetištu Gospe od suza na Bunariću, voditelj je Čuvara Božjeg groba i aktivan član zajednice. Aktivan je član Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“.

Aktivan je član i Književno-teatarskog kružoka u Hrvatskom kulturnom centru „Bunjevačko kolo“. Od 2014. godine vidimo ga i među Čuvarima Božjeg groba u katedrali, a od 2019. godine stoji na čelu Čuvara Božjeg groba. Slađan je i prvi bandaš koji je u novije vrijeme ručno kosio žito, ove godine samo revijalno.

Izvor: „Hrvatska riječ“, Ž. V. (Priredila: N. S.)

Kraljička pjesma izvedena na dužijanci
u čast 10. godišnjice Udruge bunjevačkih Hrvata
"Dužijanca"

DUŽIJANCA

Mi slavimo danas... Ljeljo
Deset godišnjicu,
Udruge nam drage
Dužijance naše
Naša Dužijanca
običaj je sveti,
virni Bunjevaca
da se i u crkvi,
pri svetom oltaru,
Bogu fala daje
na njegovom daru,
Zrilom žitnom zrnu
Kruvu svagdanjemu.
Daj nam dragi Bože,
da Bunjevac može
u slobodi slavit
dvista godišnjicu
slavlja Dužijance,
slavlja Dužijance... Ljeljo

Blagoslov žita

Svetom misom u crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu te procesijom i blagoslovom žita na obližnjoj njivi započeo je program 114. „Dužijance“. Svetu misu predvodio je duhovnik Bogoslovnog sjemeništa u Đakovu vlč. mr. sc. **Stjepan Matezović**, u zajedništvu s domaćim župnikom-dekanom preč. **Danielom Katačićem**, predsjednikom UBH-a „Dužijanca“ mons. **Andrijom Anišićem**, žedničkim župnikom preč. **Franjom Ivankovićem** i vlč. Dušanom Balaževićem koji je u Subotičkoj biskupiji zadužen za pastoral mladih.

Među uglednim gostima bili su konzul-savjetnik iz Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Zdravko Vincelj**, pročelnik Odbora za kulturu Hrvatskog nacionalnog vijeća **Denis Lipozenčić**, tajnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josip Bako** te ravnatelj UBH-a „Dužijanca“ **Marinko Piuković** i dopredsjednica Udruge **Ljiljana Dulić**. U prigodnoj propovijedi vlč. Matezović je istaknuo kako je važno da se Crkva i svaki vjernik zauzimaju za prave kršćanske, ljudske i kulturne vrijednosti. Za očuvanje tih vrijednosti važno je uvijek biti spreman za borbu protiv đavla „koji kao ričući lav obilazi tražeći koga da proždre“. Đavao to neće uspjeti ako u kršćanskom i ljudskom zajedništvu ostanemo vjerni Bogu i pravim vrijednostima, zaključio je propovjednik.

Poslije svete mise slijedila je procesija uz pjevanje Litanija Svih svetih kojima smo zazivali zagovor svetaca za blagoslov naših njiva, polja, vinograda i voćnjaka te da nas dobri Bog sačuva od svakog nevremena. Vlč. Matezović blagoslovio je njivu s mladim, zelenim žitom na kojoj će biti održana manifestacija „Takmičenje risara“.

Na kraju obreda blagoslova žita Marinko Piuković rekao je da će sve manifestacije i cijeli program 114. „Dužijance“ biti u znaku 10. obljetnice postojanja i rada Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“. On je najavio da će svečana proslava mini-jubileja biti 28. svibnja 2024. u velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće, a također i objavio da su ovogodišnji katedralni bandaš i bandašica **Sladjan Bošnjak** i **Lucija Ivanković Radaković**.

Taj prvi događaj u „Dužijanci“ 2024. godine završio je druženjem i prijateljskim razgovorima u vjeronaučnoj dvorani.

UBH „Dužijanca“

Br(a)šančevo – javno svjedočanstvo vjere

Svetkovina Presvetog Tijela i Krvi Kristove, Br(a)šančevo, proslavljena je u subotičkoj katedrali 30. svibnja. Dvojezično misno slavlje predvodio je biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas**. Prema dugogodišnjoj tradiciji, katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić** predstavio je predvoditelje žetvenih svečanosti „Dužijance“ 2024., bandaša

Sladana Bošnjaka i bandašicu **Luciju Ivanković Radaković**.

Tijelovska procesija svečani je ophod u kom svećenik „pod nebom“ nosi Presveti Oltarski Sakrament, a u subotičkoj katedrali običaj je da mladi oblače svečanu bunjevačku nošnju te uz djecu i mlade u

bjelini idu u procesiji oko crkve tako javno svjedočeći svoju vjeru. Posebnu svečanost tijelovskoj procesiji daju i barjaci koji su vidljivi znak udova Kristovih: pobožnih bratovština i udruženja koji nastavljaju njegov primjer naučavanja i pomaganja siromasima.

Svoje mjesto već cijelo stoljeće u katedrali imaju i tijelovski ili sakramentalni barjak, na kojemu je u zlatovezu izvezena Pokaznica s Presvetim Oltarskim sakramentom, dok se s druge strane nalazi Srce Isusovo. Tijekom procesije ispred tijelovskog barjaka, koga nose momak i dvije djevojke obučene u bunjevačku nošnju, idu križ i svijeće. U subotičkoj katedrali nepisano je pravilo da se iza tijelovskog nosi takozvani divojački barjak koji je nekada predstavljao „Divojačko katoličko društvo“ koje je djelovalo od 1912. do 1946. godine. Divojački barjak nosi ovogodišnji bandaš i ovogodišnja, te i lanjska bandašica. Iza njega idu djevojke obučene u svečanu bunjevačku „velika ruva“ povezane u maramu. Momački barjak nosi prošlogodišnji bandaš u pratnji dvije djevojke, a iza njega idu momci u nošnji i čuvari Božjeg groba. Ove godine nakon nekoliko godina pauze u tijelovsku procesiju se s barjakom uključio i franjevački svjetovni red. Iza njih su u procesiji djevojke sa simbolima Isusove muke, prvopričesnici, djeca u bjelini, ministranti i svećenici i „nebo“ koje nose čuvari Božjeg groba, te pjevači i puk.

Izvor: „Hrvatska riječ“, Ž. V. (priredila N. S.)

PRISKAKANJE VATRE

Atraktivni adet

Kraj Risarskog salaša u Đurđinu 25. lipnja okupili su se ljubitelji tradicije kako bi se prisjetili starog bunjevačkog običaja: preskakanja vatre uoči blagdana sv. Ivana Cvitnjaka (Ivana Krstitelja). Organizator događaja je Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“, koja ovu manifestaciju organizira od 2011. godine. Posebnom ugođaju doprinijeli su članovi Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“, koji su bili odjeveni u bunjevačku radnu nošnju. Prema adetu (običaju) vatra se trebala preskočiti barem tri puta kako bi bili ljepši i zdraviji. Ovo tumačenje, kao i ostala u vezi s ovim običajem, od potpunog zaborava na temelju vlastitih iskustava sačuvao je **Alojzije Stantić**. Kako je Stantić zabilježio, sve do pred Drugi svjetski rat poštivao se 24. lipnja, Ivanje ili Sveti Ivan Cvitnjak (Svitnjak), odnosno blagdan rođenja sv. Ivana Krstitelja kada su bunjevački Hrvati tri dana zaredom navečer palili i preskakali vatru. Kasnije su gar (pepeo) od ivanjske vatre rasuli po njivi da ju zaštite od vremenskih nepogoda. Ovom prigodom djevojke su pravile i vijence za glavu od ivanjskog cvijeća. Kako je Stantić zapisao, vijenac od sv. Ivana Cvitnjaka djevojke su bacale na krov kuće ili salaša, objesile ga na zid kod ulaznih vrata ili na zabat kuće gdje je visio do drugog Cvitnjaka, da sačuva kuću od groma ili vatre. One su

bacale vijenac i na dud, za što se vežu razna gatanja oko udaje djevojaka.

Izvor: „Hrvatska riječ“, J. D. B. (Priredila: N. S.)

KOLONIJA SLAMARKI U TAVANKUTU

Šaptačice slami

Svečanim programom u dvorištu tavankutske Galerije, u petak, 12. srpnja započeo je 39. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame. Do 20. srpnja „Gupčeve“ su slamarke u okviru radionica održanih u OŠ „Matija Gubec“ u Tavankutu svoju vještinu i znanje u osnovama slamarstva prenijele na zainteresirane polaznike 13. „Seminara bunjevačkog stvaralaštva“.

Prigodom otvorenja rezultate prošlogodišnjeg saziva predstavila je voditeljica slamarskog odjela HKPD-a „Matija Gubec“ **Marija Rukavina Prčić** ističući kako je prethodna godina bila izuzetno plodna za Koloniju te kako je tijekom 38. saziva nastalo 38 radova. Voditeljica **Antonija Rudić** podsjetila je nazočne na **Margu Stipić**, slamarku koja je postavila temelje ovog likovnog stvaralaštva u Tavankutu te bila jedna od prvih sudionica tavankutske kolonije slamarki od osnutka. Kako je dodala, ove godine se krenulo u nominaciju slamarstva na listu nematerijalnog kulturnog naslijeđa u Srbiji, a taj je postupak inicirao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u su-

radnji s Galerijom Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu.

Ovogodišnji saziv Kolonije slamarki otvorila je njezina sudionica od samoga osnutka te dugogodišnja voditeljica slamarskog odjela „Gupca“ **Jozefina Skenderović**.

Zatvaranje 39. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame te 13. „Seminara bunjevačkog stvaralaštva“ upriličeno je 20. srpnja na etno salašu „Balažević“ u Tavankutu.

Izvor: „Hrvatska riječ“, I. Petrekanić Sič (Priredila: N. S.)

IZLOŽBA „S BOŽJOM POMOĆI“

Motivi žita na subotičkim fasadama

U okviru programa subotičke „Dužijance“ 25. srpnja je otvorena tradicionalna izložba „S Božjom pomoći“. Tema ovogodišnje izložbe je „Žito i motivi poljoprivredne djelatnosti u arhitekturi Subotice“. Na panoima u središtu grada ispred stupova Narodnog kazališta na fotografijama je prikazano dvanaest objekata gdje su na fasadama i u enterijeru prisutni motivi žita i poljoprivredne djelatnosti – od katedrale sv. Terezije Avilske, Gradske kuće, Žute kuće (Subotičke štedionice i Pučke banke) do najamnih palača i kuća.

Autor izložbe je **Marinko Piuković**, a stručne suradnice su prof. dr. sc. **Viktorija Aladžić**, dr. sc. **Maja Rakočević Cvijanov** i mr. sc. **Neda Džamić**.

NOVI POGLED NA NASLIJEĐE

Marinko Piuković ističe kako su izložbom željeli obogatiti program „Dužijance“ te potaknuti građane da mjesnu arhitekturu mogu vidjeti na novi način,

istražujući i cijeneći umjetničke i povijesne detalje koji često ostaju neprimijećeni.

„Vjerujem da će ova izložba doprinijeti većem interesiranju za gradske fasade i njihove detalje te da će prezentacija fotografija i kataloga dodatno obogatiti i učiniti zanimljivim kulturni program grada Subotice i potaknuti daljnju stručnu obradu ovih tema, s ciljem očuvanja kulturnog naslijeđa grada“, navodi Piuković u predgovoru kataloga.

Viktorija Aladžić kaže kako motivi žita i poljoprivredne djelatnosti podsjećaju na značaj poljoprivrede u lokalnoj zajednici.

„Ova je tema uočena još prije desetljeće i pol. Veliki mađarski stručnjak **János Gerle** primijetio je da u arhitekturi Subotice postoji žito kao dekorativni detalj. Na to mi je skrenuo pažnju rekavši kako su poljoprivredni motivi rijetki u arhitektonskim stilovima na prekretnici 19. i 20. stoljeća. Subotica je bila specifična jer je osnov njenih djelatnosti bila poljoprivreda i zahvaljujući poljoprivredi ona se podigla,

obogatila i postala ono što je bila krajem 19. stoljeća. A Marinko Piuković iz UBH-a 'Dužijanca' je nezavisno isto to zapazio i tako smo se našli oko ove teme. Ovo nije samo lokalna tema, može se plasirati i šire. Za potrebe izložbe obrađeno je dvanaest objekata, ali ih je sigurno bilo puno više", kaže Aladžić.

Popratni katalog sa stručnim tekstovima pruža dublji uvid u ovu temu, povezujući estetiku, povijesni kontekst i kulturni značaj fasadne dekoracije.

ZAVIČAJNA UKORIENJENOST

Izložbu su organizirali Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ i Katoličko društvo „Ivan Antunović“ iz Subotice.

„Kao što mornari pjevaju o moru, buri i jugu, barkama, galebovima i mrižama, tako i Subotičani o žitu, klasju, znoju, konjima, karucama i salašima. Ovdje se živjelo od zemlje, poštena rada i s ponosom. Iako je Subotica bila prava građanska sredina, svoje zavičajne ukorijenjenosti nije se stidjela i to ju je, kada govorimo o prošlosti od 100 do 150 godina prije nas, podiglo i ekonomski i duhovno i učinilo prepoznatljivom, a mi se toga danas s pijetetom prisjećamo. Arhitektura je izložba na otvorenom, nadam se da svi gradskim ulicama hodate uzdignuta i znatiželjna pogleda te da primjećujete detalje o kvama je na ovoj izložbi riječ“, kazao je predsjednik KD-a „Ivan Antunović“ vlč. **Josip Štefković**.

Otvorenje izložbe privuklo je brojne Subotičane, koji su iskoristili prigodu saznati poneku zanimljivost o svome gradu i njegovoj arhitekturi. Izložbu i tiskanje kataloga pomogli su Grad Subotica i subotička tiskara „Rotografika“.

Izvor: „Hrvatska riječ“, D. B. P. (Priredila: N. S.)

NATJECANJE U PUCANJU BIČEVIMA

Pobjedniku švigar puknuo 100 puta

U organizaciji Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ u subotu, 27. srpnja, kod Risarskog salaša u Đurđinu održano je Natjecanje u pucanju bičevima. Manifestacija je ovo koja je u program „Dužijance“ uvrštena prije desetak godina te je mnogim mladima, naročito dečkima, postala omiljena. Tako se svake godine okupi veliki broj sudionika koji sa svojim bičevima odmjeravaju spretnost, snagu i brzinu.

Natjecalo se tridesetak sudionika, podijeljenih u nekoliko kategorija, a najbolji među svima bio je srednjoškolac **Karlo Kujundžić** iz Subotice kojemu je švigar puknuo čak 100 puta u dvije serije po 45 sekundi.

U kategoriji starijih od 16 godina u kojoj se Karlo natjecao drugo mjesto osvojio je njegov prijatelj iz školske klupe **Pavle Tumbas** (91 pucanj), a treće također momak **Ivan Šarčević** (86 pucnjeva). U kategoriji od 10 do 16 godina švigar na biču je najviše puta puknuo **Mariju Kujundžiću** (88 pucnjeva), potom **Mihajlu Trkulji** (77 pucnjeva) te **Petru Duliću** (74 pucnja). Među najmlađima, mladima od 10 godi-

na bilo je dvoje natjecatelja, a od svojega suparnika bolji je bio **Matej Tonković** (31 pucanj u dvije serije po 30 sekundi). Natjecale su se i dvije pripadnice nježnijeg spola, a bolja je bila **Josipa Ivanković Radak** (39 pucnjeva u seriji od 30 sekundi).

Izvor: Hrvatska riječ“, J. D. B. (Priredila: N. S.)

Kasačka utrka „Dužijanca“ 2024.

Još od svoje „premijere“ već davne 1968. godine kasačka utrka „Dužijanca“, u kojoj se najbolji vozači natječu na Gradskom hipodromu u Subotici, predstavlja glavni događaj u konjičkom sportu na prostorima sjevera Bačke. Ova, po mnogo čemu, posebna utrka posvećena je proslavi žetvenih svečanosti koje su u vremenu njezinog održavanja uvelike u tijeku. Prema propozicijama trči se dva puta, a najbolje grlo je na koncu ovjenčano velikom pobjedničkom slavom.

Međunarodna kasačka utrka „Dužijanca 2024.“ održana je u nedjelju, 28. srpnja, na subotičkom hipodromu. U prvom trčanju „Dužijance“ kasniji pobjednik **Dejan Katanić** vozio je utrku u maniri start – cilj, jer je zauzeo vodeću poziciju i zadržao je u strahovitom finišu u kome su čak tri grla zabilježila odlična vremena (ispod 1:13). Prvoplasirani Zaire Wise As 1:12,5, drugoplasirani Brenno Laumar (**V. Mažić**) 1:12,8, te trećeplasirana Amy del Duomo (**B. Nović**) 1:12,9. U drugom trčanju bilo je više taktike, poređak najbolja tri grla ostao je isti. No, ovoga se puta Zaire Wise As morao izvući iz presinga konja koji dolaze iz „Teama Dream Catcher“, i tek u finišu zabilježiti pobjedu. Sjajna vozačka bravura Dejana Katanića i odlično trčanje Zaire Wise As ostat će zauvijek upamćeni po novom rekordu ove tradicionalne utr-

ke koji je ujedno i novi rekord Srbije. Pobjedniku je, prema ustaljenom redu, pripao prigodni slavljenički pokal, ali i šampionski prekrivač i vijenac od žita.

Tradicionalnu konjičku utrku „Dužijanca“ još od 1968. godine organizira Konjički klub „Bačka“. Tijekom svečanog otvorenja upriličena je prigodna povorka, a brojnoj publici obratili su se i poslije održanih utrka predali pokale i znamenja **Miodrag Zagorac**, predsjednik KK-a „Bačka“, **Marinko Piu-ković**, direktor UBH-a „Dužijanca“ i **Nataša Aleksić**, članica Gradskog vijeća Subotice zadužena za sport i mladež.

Izvor: „Hrvatska riječ“, D. P. (Priredila: N. S.)

Održan 28. saziv likovne kolonije Bunarić

U sklopu programa „Dužijance“ u Subotici se već dugi niz godina održava i Međunarodna likovna kolonija „Bunarić“, čiji je 28. saziv održan od 1. do 3. kolovoza 2024. u prostorijama HKC-a „Bunjevačko kolo“. Sudjelovalo je 18 slikara iz Srbije, Hrvatske i Mađarske uz koje su po običaju stvarali i članovi „domaćeg“ Likovnog odjela HKC-a. Kao rezultat trodnevnoga rada nastalo je više od 60 slika koje će obogatiti fundus Centra.

„Tema je slobodna, a pristupi i tehnike su raznoliki. Sudionici su bili raspoloženi i motivirani za rad. Uspijevamo animirati slikare koji su akademskog zvanja ili vrlo visokog amaterskog umijeća tako da imamo radove izuzetno visoke kvalitete. Sudionici su bili s različitih strana, svi imaju neki svoj pristup i to je, po meni, posebna čar ovakvih skupova. Kolonija je i ove godine imala međunarodni karakter, sudionike iz triju država i različitih gradova – Osijeka, Zagreba, Splita,

Beograda, Pančeva, Kikinde, Kruševca, Novog Sada, Sombora, Bačke Topole... Uz njih stvaraju i članovi našeg Likovnog odjela. Sudionici nam se vrlo rado vraćaju, što nas raduje, i mnogi drugi žele sudjelovati, čemu pridonosi i duga tradicija kolonije a smatramo da smo organizaciju uspjeli podići na dosta visok nivo“, navodi **Josipa Križanović** iz Likovnog odjela HKC-a.

Likovni odjel HKC-a „Bunjevačko kolo“ priredio je izložbu radova nastalih na prošlogodišnjoj 27. Međunarodnoj likovnoj koloniji „Bunarić“, koja je otvorena 1. kolovoza, u velikoj dvorani „Bunjevačkog kola“. Postav čini 46 slika različitih motiva, tema i tehnika u kojima su nastajale, a dominiraju vojvođanski motivi i pejzaži. Na otvorenju su govorili slikar **Sándor Kerekes** i predsjednik HKC-a „Bunjevačko kolo“ **Lazar Cvijin**. Kerekes je autor teksta u katalogu izložbe, u kojem se dotaknuo tema osamljenosti stvaralačkog čina ali i komunikacije umjetnika s potencijalnom publikom.

„Veze koje stvarate svojim radom možda nisu uvijek trenutne ili vidljive, ali su neizbježne. U svijetu koji je povezan zajedničkim interesima i strastima vaša posvećenost će privući ljude k vama. Ovi nepoznati prijatelji mogu doći u obliku suradnika, pristalica ili čak onih koji pronalaze utjehu i inspiraciju u onome što radite. Raditi svoj posao zaista znači posvetiti se autentičnosti ... Također, važno je priznati da putovanje savjesnog rada može biti sama nagrada. Njeguje unutrašnju snagu, otpornost i osjećaj svrhe“, naveo je Kerekes.

Izvor: „Hrvatska riječ“, D. B. P.
(Priredila: N. S.)

Bunarički zdenac suza, molitvi i zahvala

Posljednji događaj kojim se i završava 114. „Dužijanca“ je proštenje na Bunariću. Svetište Gospe od suza 25. kolovoza okupilo je tisuće vjernika koji su došli zahvaliti, moliti i tražiti zagovor sirakuške Gospe. Misno slavlje započelo je kada su u svečanoj procesiji od kapelice do oltara došli ministri, svećenici i biskupi skupa s bandašom **Sladanom Bošnjakom** i bandašicom **Lucijom Ivanković Radaković** koji su uz pomoć mladih u nošnji donijeli do oltara Gospin lik.

Svečano euharistijsko slavlje predvodio je krčki biskup mons. **Ivica Petanjak** u zajedništvu s biskupom Subotičke biskupije **Franjom Fazekasom** i brojnim svećenicima.

U prigodnoj homiliji biskup Petanjak pozvao je vjernike da daju makar i neki mali zavjet Nebeskoj

Majci Mariji. Kako je rekao, svatko može izmoliti jednu molitvu na dan ili obaviti kakvu trodnevnicu, devetnicu...

„To ne treba Gospi, nego nama, da mi sami sebe podsjećamo na ono što jesmo, na naše zavjete, bilo da su oni svećenički, redovnički, bračni... Tako ćemo ostati Gospodinovi i sami sebe usmjeravati na svom životnom putu“, kazao je Petanjak.

Pod misnim slavljem pjevanje je predvodio zbor župe Marija Majka Crkve pod vodstvom zborovođe

Maria Bonića, a kompletnu pripremu za ovo slavlje podnijeli su župljani ove župe predvođeni župnikom i rektorom svetišta preč. **Željkom Šipekom**.

Izvor: „Hrvatska riječ“, Ž. V. (Priredila: N. S.)

Pretvorba

Sat je, Gospodine,
kada dozrijevaju usjevi,
u dolinama.

Osjećam da se u svakom klasu krije
kruh Tvoje ljubavi
i dobrote.

Sat je, Gospodine
kada se ruke sklapaju
i mole mir za one,
koji su
klasove pokosili.

Povlačim se u se
i osjećam:
u svakom se klasu otkrivaš
i preobrazuješ u kruh
vječnoga života.

Ante Jakšić

Deseta obljetnica osnutka Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“

U spomen na osnivačku skupštinu Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ koja je održana 27. siječnja 2014. godine članovi osnivači

Udruge i sadašnji članovi Skupštine Udruge okupili su se u sali „Mira“ 28. siječnja 2024.

Za ovu prigodu Petar Gaković izradio je jubilejski logo, a Zvonimir Sudarević je napravio film o prošlogodišnjim slavljinama dužijance. Dobrom slavljeničkom raspoloženju uvelike je pridonio i ansambl „Hajo“.

UBH „Dužijanca“

Deseta skupština Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“

Deseta, redovita skupština Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ održana je 18. travnja 2024.

Susret je započeo u crkvi sv. Roka u Subotici svetom misom kao zahvalom Bogu za deset godina postojanja i rada Udruge. Svetu misu predvodio je predsjednik Udruge u mons. dr. **Andrija Anišić** zajedništvu s tajnikom biskupa **Franje** preč. **Draženom Skenderovićem** i đurđinskim župnikom i dekanom, također članom Udruge. **Danielom Katačićem**.

Poslije svete mise u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka započela je 10. skupština Udruge. Na početku skupštine sve okupljene članove pozdravio je predsjednik Anišić. Zatim je skupština među nove članove primila **Bernardicu Ivanković**, **Ivana Ivkovića**

Ivandekeića, **Klaru Dujak** i **Ivana Tumbasa**. Slijedila su izvješća o radu Udruge u protekloj kalendarskoj godini te financijsko kao i izvješće Nadzornog odbo-

ukupno s više od osam milijuna dinara. Najveći dio sredstava Udruga je dobila po projektu, a među najvećim donatorima su Grad Subotica te Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Značajna sredstva Udruga je primila i putem prekogranične suradnje s Gradom Županja. Iz tih sredstava kupljeno je deset suncobrana i izgrađen vanjski toalet iza risarskog salaša u Đurđinu.

Predsjednik Nadzornog odbora **Grgo Kujuć** ustvrdio je da nisu pronađene nikakve nepravilnosti u poslovanju Udruge u

prvom dijelu izvješća predsjednik je prikazao što je sve Udruga radila u protekloj godini. Najveći dio događanja vezan je za program 113. „Dužijance“ – „Dužijance“ 2023. godine, a prikazao je također i sve druge aktivnosti i programe koje je organizirala ili u kojima je Udruga sudjelovala, ukupno preko 60 različitih sadržaja. Najvažniji događaj u 2023. godini svakako je bio pohod starom kraju: Hercegovini, Mostaru i Blagaju i manifestacija „Dužijanca u Mostaru“, o čemu su prisutni pogledali videozapis **Zvonimira Sudarevića**.

Podnijeto izvješće svjedoči o vrlo uspješnoj godini UBH-a „Dužijanca“, ali i o raznovrsnosti programa koje Udruga priređuje.

Direktor UBH-a „Dužijanca“ **Marinko Piuković** podnio je financijsko izvješće o radu Udruge. On je ustvrdio da je Udruga u protekloj godini poslovala

protekloj godini te da Udruga nema nikakvih dugovanja. U nastavku skupštine jednoglasno je usvojeno financijsko i izvješće o radu. Slijedilo je predstavljanje plana i programa rada Udruge u narednom periodu. U svom prikazu plana i programa **Piuković** je naveo i sljedeće razvojne projekte Udruge: ustrojavanje i razvijanje Muzeja „Dužijance“ – muzeja kruna, stvaranje interpretacijskog centra, kupovina zemlje, izrada projekta – elaborata za obnovu Risarskog salaša, izgradnju višenamjenske sjenice za 150 osoba, prostorno planiranje i pozicioniranje objekata. Također, planira se objavljivanje 13. broja „Revije Dužijanca“, „Spomenice 2“, koja će u cijelosti biti posvećena „Dužijanci u Mostaru“, knjige „Javna proslava Dužijance (1968. – 1971.)“ **Nace Zelića** te kataloga izložbe „Žito i motivi poljoprivredne djelatnosti u arhitekturi Subotice“.

UBH „Dužijanca“

Svečana akademija u povodu 10 godina UBH-a „Dužijanca“

Od 2014. godine jednu od najznačajnijih manifestacija Hrvata u Srbiji – „Dužijancu“ – organizira istoimena Udruga bunjevačkih Hrvata. Svečanom akademijom, održanom 28. svibnja u velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, Udruga je obilježila 10. obljetnicu svojega postojanja i rada. Do sada je organizirala deset „dužijanci“, a 2024. godine održana je 114. „Dužijanca“, a jedanaesta u organizaciji UBH-a.

Na svečanosti je prikazan film o radu i postignućima Udruge **Zvonimira Sudarevića**, a čelnici su zahvalili institucijama i udrugama, medijima i sponzorima koji su UBH-u davali potporu i s kojima su surađivali u proteklih deset godina te su ovom prigodom dodijeljene zahvalnice.

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** u svojem govoru pohvalila je rad udruge na organizaciji „ove nimalo jednostavne manifestacije“.

„Tri mjeseca, od Svetog Marka do Velike Gospe, ponekad je teško i samo ispratiti, a kamoli sve organizirati. Kako je prikazati ‘Dužijancu’ u Mostaru, Zagrebu ili Baji znaju samo oni kojima se povorka konjima kroz grad u posljednji tren otkazala, ili koji moraju plesti krunu u Slavoniji budući da se ona ne može prenijeti preko granice. Za njih granice ni tu ne postoje. To je naša ‘Dužijanca’. Hvala vam na tome. I hvala što zajedno nećemo odustati upisati ‘Dužijancu’ na listu nematerijalne kulturne baštine Srbije i što nećemo odustati da ‘Dužijanca’ bude ne samo brend bačkih Hrvata Bunjevaca nego i cijelog Grada Subotice, cijele Srbije i cijele matične nam domovine Hrvatske. Hvala svima onima koji su na bilo koji način doprinijeli da se čak i risarski doručak uzdigne na pravi pijedestal u riznici svečanosti bačkih Bunjevaca Hrvata“, rekla je Vojnić.

U ime ministrice kulture i medija Hrvatske **Nine Obuljen Koržinek** obratila se načelnica Sektora za međunarodnu kulturnu suradnju **Mirjana Ana Maria Piskulić**. Ona je zahvalila udruzi na čuvanju kulturne baštine ovdašnjih Hrvata te naglasila kako će Hrvatska i dalje podupirati projekte Hrvata u Srbiji kako bi očuvali „ono što je vrijedno i blago među vama a imate puno toga“. I subotički biskup mons. **Franjo Fazekas** čestitao je 10. obljetnicu Udruzi poželjevši joj puno uspjeha u radu i u predstojećim godinama.

„‘Dužijanca’ je usko vezana za Katoličku Crkvu. Mi smo zapravo zajedno neraskidiva nit, koja samo zajedno isprepletena ima smisao. Neka dragi Bog blagoslovi i nadalje UBH ‘Dužijancu’ kao i sve one koji rade u njoj i za nju“, rekao je biskup Fazekas.

Svečanoj akademiji UBH-a „Dužijanca“, među ostalim, nazočili su i predstavnici hrvatske diplomacije u Srbiji, Hrvatske matice iseljenika, pokrajinskih tajništava za kulturu i poljoprivredu, Muzeja Vojvodine, Gradskog muzeja Subotica, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU „Hrvatska riječ“. U glazbenom dijelu večeri nastupio je Subotički tamburaški orkestar pod ravnanjem **Marijane Marki**.

Izvor: „Hrvatska riječ“,
D. B. P. (Priredila: N. S.)

Predstavljanje „Takmičenja risara“, „Dužijance“ i slamarstva

Na manifestaciji „Dani domaće hrane i starih zanata Vojvodine“, održanoj 15. lipnja 2024. u Zemunu, osim brojnih izlagača iz Subotice nastupili su i članovi UBH-a „Dužijanca“ te članice slamarke sekcije HKPD-a „Matija Gubec“. Posjetitelji su imali prilike vidjeti prezentaciju „Takmičenja risara“, risarskih običaja i probati risarski ručak, slaninu i rakiju, vidjeti radove od slame koje su prezentirale slamarke. U ime Udruge bili su **Miroslav Kujundžić**, **Slađan Bošnjak**, **Eržika Horvacki** i **Tereza Vidaković**. Organizator manifestacije je marketing agencija „Media Consigliere“ iz Subotice u suradnji s JKP-om „Beogradske pijace“ iz Beograda i uz podršku Poslovnog udruženja „Pijace Srbije“.

UBH „Dužijanca“

Čuvarice umijeća zvanog domaća tarana

U organizaciji Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ u subotu je, 22. lipnja, kod Risarskog salaša u Đurđinu održana radionica pravljenja tarane. I ove godine radionica je okupila 20-ak vrijednih žena iz Subotice, Žednika i Đurđina koje su od brašna, vode i jaja napravile domaću taranu koja će se kuhati na „Takmičenju risara“.

Članica „Dužijance“ **Marija Kujundžić** iz Subotice već godinama je organizatorica ove radionice. Kaže kako na taj način pokušavaju umijeće pravljenja ovoga tradicionalnog bunjevačkog jela sačuvati od zaborava i prenijeti na mlađe naraštaje.

Radioničarke su napravile 25 kg tarane – dovoljno za prijavljene ekipe na natjecanju, a na radionici će se napraviti i dodatne količine domaće suhe tarane koja se može kupiti na „Takmičenju risara“.

Izvor: „Hrvatska riječ“, J. D. B. (Priredila: N. S.)

Čišćenje žita i pletenje vijenaca

Tko god dođe na „Dužijancu“ u crkvu, na procesiju od crkve sv. Roka do katedrale ili nakon mise od katedrale do glavnog gradskog trga, ne može ne zapaziti ukrase od žita, žitne vijence iznad ulaza u crkvu, u crkvi, na karucama. Neka se zna i vidi da je u gradu „Dužijanca“! Jedna je to od prepoznatljivih odlika „Dužijance“, a sve to žitno vlače najpogodnije stare sorte „bankut“ treba

pokositi, očistiti, isplesti i postaviti. Glavni organizatori „radionice“ čišćenja i pravljenja vijenaca od žita uvijek su bili, a i danas su, nositelji „Dužijance“ bandaš i bandašica, koji za tu namjenu okupe svoje prijatelje i rodbinu. Ove godine to su **Lucija Ivanković Radaković** i **Sladan Bošnjak**.

Žito je, nakon što je bilo pokošeno, čuvano u kući **Ivice Kujundžića**, koji je u svom dvorištu dao na korištenje veliku šupu za smještaj snopova žita. Tu se žito čistilo, a višak je darovan slamarkama koje su ga vrlo rado prihvatile. Slamarka **Marija Rukavi-**

na razdijelila je žito svojim kolegicama slamarkama. Vijence od žita plele su **Emilija Korponaić**, **Katarina Ivanković Radaković** i **Zorica Ivković**.

Kako pojašnjava **Ivan Piuković**, koji je uz donedavno oca **Grgu Piukovića**, stalni radnik u ovom poslu, treba isplesti dva deblja vijenca od po devet metara za kićenje karuca u kojima na trg dolaze bandaš i bandašica, potom osam vijenaca od po dva metra za krunu koju nose posebna karuca i više kraćih, koji se postavljaju na špice kotača karuca. Plete se tropletom iz tri dijela, a od količine žita zavisi debljina vijenca. Plete se i na žicu i s tim se u novije doba ukrašavaju vrata od crkve.

Izvor: „Hrvatska riječ“, I. Petrekanić Sič i UBH „Dužijanca“ (Priredila: N. S.)

Natjecanje u berbi kukuruza

Risari Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ ponovno su se pokazali kao najbolji i najvredniji i u berbi kukuruza. Već godinama aktivno sudjeluju na manifestacijama branja kukuruza, a svake godine vrte se s nekoliko osvojenih nagrada. Risare je ponovo okupila **Marija Kujundžić**, koja kaže kako je ove godine natjecanje u Novom Orahovu bilo revijalno, dok su prvo i drugo mjesto osvojili u Crnoj Bari i time bili proglašeni za najbolje. Ove manifestacije, koje podsjećaju na gotovo zaboravljene poslove, održane su 23. rujna (Novo Orahovo) i 5. listopada (Crna Bara). U Novom Orahovu ekipu „Dužijance“ činili su **Stipan Kujundžić**, **Andrija Tumbas**, **Ruža Juhas** i **Joca Vuković**, dok su

pobjedničke ekipe u Crnoj Bari činili **Perica Tikvicki**, **Marija Kujundžić**, **Martin Gabrić** i **Ivana Vukov**, te **Andrija Tumbas**, **Joca Vuković**, **Veco Francišковиć** i **Jadranka Šimoković**. Uz berbu kukuruza (onih koji su preživjeli sušu) organizatori su dodatno organizirali natjecanja poput ubacivanja kukuruza u košarove, traženje istih u džakovima (vrećama), te brojne druge aktivnosti. Kako je pojasnila Marija Kujundžić, ova suradnja traje godinama, a risari na ovaj način uzvraćaju posjet vrijednim ljudima iz spomenutih mjesta koji svake godine dolaze na manifestaciju „Takmičenje risara“.

Izvor: „Hrvatska riječ“, Ž. V. (Priredila: N. S.)

Baština Bajskog trokuta

HKUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora bio je u subotu, 26. listopada, domaćin VII. Festivala kulturne baštine „Bunjevci bez granica“. Na festivalu su ove godine nastupili HKC „Bunjevačko kolo“, UBH „Dužijanca“, HGU „Festival bunjevački pisama“ i Hrvatska čitaonica iz Subotice, HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta, HBKUD „Lemeš“ iz Lemeša, KUD „Zora“ iz Aljmaša i Hrvatska samouprava Kačmar iz Mađarske, te domaćin HKUD „Vladimir Nazor“. Ukupno devet kulturno-umjetničkih društava iz Srbije, Mađarske i Hrvatske sudjelovalo je na jednoj od tri manifestacije ovakvog tipa koje organizira HNV, uz „Šokci i baština“ i „Srijemci Srijemu“.

Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ na manifestaciji „Bunjevci bez granica“ u Somboru predstavila se putujućom izložbom slika pod nazivom „Bunjevačko veliko ruvo“. Ova izložba prvi je puta predstavljena 2017. u Gradskom muzeju u Subotici, zatim 2018. u Etnografskom muzeju u Zagrebu, 2021. na „Dužijanci“ u Baji, 2022., u spomen kući Josipa bana Jelačića prigodom „Dužijance“ u Novom Sadu, kao i 2023. u Mostaru. Fotografije su tematski složene, a opisuju odijevanje na zimske godove, vjenčano ruho kroz jedno stoljeće, obiteljske fotografije – hod ruva kroz život žene.

Prisutne je pozdravio predsjednik HKUD-a „Vladi-

mir Nazor“ **Tomica Vuković** iz Sombora i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji i saborska zastupnica u Hrvatskoj **Jasna Vojnić**, koja je među ostalim rekla da se ne trebamo zatvarati u uske krugove, jer imamo nešto što drugi možda ne prepoznaju, a mi možda ne cijenimo dovoljno.

„S druge strane, neke granice nam drugi postavljaju, ali naš identitet, našu baštinu ne može nitko oduzeti. To se niti daje, niti se uzima; to je nešto što mi

nosimo, čuvamo i što je još važnije: trebamo čuvati, učiti našu dicu ikavicu, plesovima, kod kuće pričati ikavicu i zaista to je ono što nosimo u srcu i možda čak i više nego ijekavicu osjećamo kao svoje“, rekla je Vojnić.

Prvi „Bunjevci bez granica“ održani su 2016. u Tavankutu, a svake se godine održavaju u drugom mjestu u Srbiji ili Mađarskoj.

Izvor: „Hrvatska riječ“, I. B. (Priredila: N. S.)

I kod spomenika Risaru treba posijati žito!

Položeni vijenci na spomenik biskupa Antunovića

Katoličko društvo „Ivan Antunović“, u povodu „Dana biskupa Ivana Antunovića“, organiziralo je 13. siječnja polaganje vijenaca na spomenik biskupa **Ivana Antunovića**, u parku kod katedrale sv. Terezije Avilske u Subotici.

Vijence su položili predstavnici KD-a „Ivan Antunović“, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, NIU „Hrvatska riječ“, Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, UBH-a „Dužijanca“ i HKC-a „Bunjevačko kolo“ iz Subotice.

Izvor: „Hrvatska riječ“, I. Petrekanić Sič (Priredila: N. S.)

„Bunjevački sam te s Bogom upoznala, bunjevački sam sve tvoje misli i osiećaje probudila, bunjevačkim sam te mliekom odgojila, bunjevačkim te je duhom Bog zadahnuo. Odvrneš li se dakle od Bunjevaca i njegove narodnosti, njegova jezika i njegove slobode, izgubit ćeš Boga, pravne misli i osiećaje. Stablo u svojem zemljištu stoji čvrsto. Makar ga silne oluje previjaju, riedko ga kad izvaljavaju. Dočim u zemljište presadjeno i manje bure ako nalete, teško se uzdrža je. Jer popušta žile i pada na tlo. A ako se opre, polomi se.“

Ivan Antunović

(Iz knjige „Odmetnik“)

Održan 10. „Risarski disnotor“ u Đurđinu

Na risarskom salašu u Đurđinu, u organizaciji UBH-a „Dužijanca“, u četvrtak, 16. siječnja, održan je deseti po redu „Risarski disnotor“.

Cilj „Risarskog disnotora“ je oživjeti atmosferu prošlih vremena jer je *disnotor* (kolinje) bio važan događaj na svakom salašu, kad se okupila obitelj a posao

ručak (doručak), a *divenica* za taranu koja se također kuha na tom natjecanju.

Organizatori na ovaj događaj pozivaju prijatelje „Dužijance“, predstavnike Grada, goste iz hrvatske zajednice, goste iz HNV-a, predstavnike medija, sponzore. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća događaju je prisustvovao predsjednik Izvršnog odbora **Marinko Katić**.

Izvor: „Hrvatska riječ“, I. B. (Priredila: N. S.)

se radio u dobrom raspoloženju. Tako je i ove godine na salašu vladala atmosfera nekadašnjih *disnotora* – muškarci su rezali meso, pravili *divenice* (kobasice), solili šunke, dok su žene čistile crijeva, topile *žmare* (čvarke), pekle kruh, služile pečenu *žigaricu* (jetru) za vrijedne radnike. Dodatak disnotorskim delicijama na ručku bio je i domaći kruv i prisnac (lisnato tijesto sa sirom).

Osim događaja koji posjetitelje vraća u nekadašnja vremena, na „Risarskom disnotoru“ se pripremaju namirnice za „Takmičenje risara“, slanina za risarski

Zahvalnica UBH-u za uspješnu suradnju

Upovodu dvadesete godišnjice rada „Šokačke grane“ iz Osijeka, UBH „Dužijanca“ je dobila zahvalnicu za uspješnu suradnju i doprinos u očuvanju šokačke baštine. Dodjela zahvalnica upriličena je u Osijeku 7. veljače 2025. godine.

PREDSTAVLJANJE KNJIGE

Naco Zelić „Javna proslava Dužijance od 1968. do 1971. – Svjedočenje”

Sve okupljene poštovatelje lika i djela velikana hrvatskog naroda, bunjevačkog roda **Nace Zelića** pozdravio je predsjednik UBH-a „Dužijanca” dr. **Andrija Anišić**. On je posebno srdačno pozdravio žive sudionike i organizatore manifestacije koja je opisana u Nacinoj knjizi, prisutnu rodbinu Nace Zelića te goste: člana izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća, zaduženog za kulturu **Denisa Lipzenčića** i predsjednika Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo” **Lazara Cvijina**.

„Sa zahvalnošću se sjećamo i svih pokojnih organizatora i sudionika tih Dužijanci”, istaknuo je mons. Anišić.

On je ujedno u kratkim crtama podsjetio na životni put i djela Nace Zelića. Podsjetio je također na zani-

mljiv intervju koji je s Nacom vodio **Zvonko Sarić**, a objavljen je u „Hrvatskoj riječi” 29. 11. 2019. Razgovor je upriličen u povodu pokretanja postupka za upis „Dužijance” na popis nematerijalne kulturne baštine Srbije. Taj intervju prenio je i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Imamo sačuvan i razgovor u emisiji „Zlatna škatulja” (2016.) koji je s njim vodila **Ivana Petrekanić Sič**. Svi koji se služe internetom lako će ga pronaći i na portalu „Hrvatske riječi” i na portalu Zavoda

Nakon toga prikazan je film „Dužijanca” (iz 1968. i 1969.) u obradi **Zvonimira Sudarevića**. Naraciju za film napisao je i čitao Naco Zelić (1969). Prisutni su također mogli vidjeti malu izložbu plakata, pozivnica, programa i dokumenata koji su objavljeni u knjizi. Vidjeli su također i fotografije susreta s Nacom Zelićem iz 2016. (u župi sv. Roka) kao i fotografije susreta u Velikoj Gorici prigodom predaje netom objavljene knjige „Svjedočenje”.

U nastavku večeri predstavljena je sama knjiga „Svjedočenje”. O knjizi su govorili profesorica iz Zagreba **Biserka Jaramazović** i direktor UBH-a „Dužijanca” **Marinko Piuković**.

Nakon programa okupljeni su se zadržali na druženju na kojem su predstavljani još uvijek živi sudionici „Dužijanci” koje su opisane u knjizi, a porazgovarali su i s rodbinom Nace Zelića koji su sudjelovali na predavljanju njegove knjige.

Predsjednik UBH-a „Dužijanca”
mons. dr. Andrija Anišić

Predstavljanje dviju knjiga UBH-a „Dužijanca“ u HMI-ju u Zagrebu

U druga bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ priredila je u četvrtak, 17. listopada 2024., u prostorijama Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu predstavljanje svoje dvije knjige.

Prvu knjigu, autora **Nace Zelića**, „Javna proslava ‘Dužijance’ od 1968. do 1971. godine u Subotici – SVJEDOČENJE” predstavio je subotički novinar i publicist **Zlatko Romić**, dok je o njenom nastanku u ime nakladnika, UBH-a „Dužijanca”, govorio direktor udruge **Marinko Piuković**. Stručni osvrt na nju dala je diplomirana etnologinja i profesorica engleskog jezika **Biserka Jaramazović Čurković**, rodnom iz Subotice.

Drugu knjigu, „SPOMENICA 2 – ponovni pohod Hrvata Bunjevaca u staru postojbinu”, predstavio je njezin autor, predsjednik udruge UBH „Dužijanca” mons. dr. **Andrija Anišić**, a o njezinoj povijesnoj vrijednosti govorila je jedna od sudionica prošlogodišnjih događaja u Blagaju i Mostaru, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji i saborska zastupnica **Jasna Vojnić**. Ovom se prigodom nazo-

nima obratio i predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata **Ivo Martinović**, koja je uz HMI bila domaćini ovog događaja.

Također, prikazani su i dokumentarni filmovi „Dužijanca 1968.” i „Dužijanca u Mostaru” koje je montirao i obradio **Zvonimir Sudarević**.

Posebno nam je drago da je na ovoj večeri bio prisutan i **Goran Zelić**, sin Nace Zelića, sa suprugom **Arijanom** i još nekoliko članova Nacine rodbine.

Osim već spomenutih, predstavljanju knjiga prisustvovali su i predsjednik HMI-ja **Mijo Marić** sa suradnicima, te predstavnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, savjetnik specijalist **Vedran Iskra**.

Voditeljica programa bila je dopredsjednica UBH-a „Dužijanca” **Ljiljana Dulić**, koja i potpisuje ovo izvješće.

Ljiljana Dulić

Predstavljanje „Spomenice“ u Baji

U prostorijama Kulturnog centra bačkih Hrvata u Baji je 19. veljače 2025. Održano predstavljanje knjige – fotomografije „Spomenica 2 – ponovni pohod Hrvata Bunjevaca u staru postojbinu“. Knjigu je predstavio mons. **Andrija Anišić**. Prikazani su i filmovi „Dužijanca u Mostaru“ i „Dužijanca u Baji“.

Prije predstavljanja knjige održan je sastanak na kojemu su sudjelovali predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Gugan**, zamjenica Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Angela Šokac Marković**, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj **Joso Ostrogonac** i predstavnici UBH-a „Dužijanca“: predsjednik mons. **Andrija Anišić**, dopredsjednica **Ljiljana Dulić**, direktor **Marinko Piuković**, član Organizacijskog odbora **Miroslav Kujundžić** i urednica „Revije Dužijanca“ **Nela Skenderović**.

UBH „Dužijanca“

Poklad riči bunjevačke

- Babica** – mali nakovanj na kojem se otkiva kosa
Bandaš – predradnik žetelaca ili bande na vršalici
Brič – na muškim hlačama od struka do koljena blago proširenje
Bubanj – radni dio vršalice
Ciglja – opeka, građevni materijal dobiven pečenjem gline
Čukanjica – korijen kukuruza s kojeg je odsječena stabljika, džomba
Drangulija – sitnica bez velike vrijednosti (ob. bižuterija, figurice i sl.)
Drljat – branom ravnati oranje ili razbijati pokoricu u žitaricama
Durat – durati, postojano podnositi poteškoće
Fluta – švapske lepinjice od brašna i krumpira pečene na masti, lapaćur
Gladalica – oštrilica, brusilica za kosu
Gornjak – 1.sjeverna, sjevero-istočna i sjevero-zapadna strana svijeta; 2.sjeverni, sjevero-istočni i sjevero-zapadni vjetar
Hamade – skoro, već
Herlav – šantav, nesiguran u hodu
Jedno-nadrugo – otprilike, ovlašna ocjena
Kasla – vršalica, stroj za vršenje žita; dreš
Ketuša – ples u dvoje, paroška igra
Klin(ac) – čavao, ekser
Kolobar/kolubar – u pšenici ili drugom usjevu manji dio koji se po nečemu razlikuje od cjeline
Komencijaš – radnik u poljoprivredi koji stanuje na imanju poslodavca i zaradu prima najvećim dijelom u naturi
Mršavina – sa strnike grabljama skupljeno klasje nakon pokošena žita, ograbina, grabljačina
Nadvoje-natroje – površno
Načvin – kadgodašnji naziv za Stari Žednik, selo kraj Subotice
Opravit (se) – odjenuti se, lijepo se odjenuti
Oštarija – oštarje, oštrica, oštar rub, sječivo (noža, sjekire itd.)
Podmetnit se – zauzeti se za nekoga
Pogodit – 1.ugovoriti cijenu i druge pojedinosti kupoprodaje, najma, 2.unajmiti nekoga da radi
Poslendan – radni dan, svakidašnjica
Pridnjak – predvodnik u nečemu, koji zapovijeda, čija je riječ odlučujuća
Prnit – iz mjesta uzletjeti
Promanit – kad a se zemlja prosuši djelovanjem vjetra i sunca
Ružit – grditi, vrijeđati, karati
Skala – kriška, komad izrezan iz cjeline, segment
Šildan – svinjče od zaljučenog praseta do sparivanja ili odvajanja za tov
Telud – hrbat noža, suprotno oštrici, tupa strana noža
Tunja – voćka dunja i njezin rod *lat.:*Cydonia vulgaris
Utrven – biti urađen, biti utreniran, pun snage
Vondir – izdubljen goveđi rog ili sličan predmet od lima u kojem se drži *gladalica*
Zaponjak – završni dio rukava na košulji

Preuzeto iz knjige Alojzija Stantića „Ris i obiteljska dužijanica u subatičkom ataru“

PROGRAM „DUŽIJANCA” 2025.

16.1.2025.	Tijekom dana	• Risarski disnotor – Risarski salaš u Đurđinu
25.4.2025.	U 16.30 sati	• Blagoslov žita – „Markovo“ – sveta misa u crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu; poslije svete mise procesija od crkve do njive
7.6.2025.	U 11.00 sati	• Otkrivanje spomen ploče Age Mamužića Age Mamužića 3, Subotica
14.6.2025.	tijekom dana	• IX. Etno radionica pravljenje tarane – • Risarski salaš u Đurđinu
21.6.2025.	U 19.00 sati	• Priskakanje vatre na sv. Ivana Cvitnjaka – dvorište Risarskog salaša u Đurđinu
21.6.2025.	tijekom dana	• „Dužijanca malenih“ 18. Festival dječjeg stvaralaštva Risarski salaš u Đurđinu
22.6.2025.	U 10.00 sati	• „Dužijanca malenih“ 18. Festival dječjeg stvaralaštva katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica
6.7.2025.	U 10.00 sati	• Dužijanca – crkva sv. Petra i Pavla apostola, Bajmak
12.7.2025.	Od 6.30 sati	• Takmičenje risara – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu
13.7.2025.	U 10.30 sati	• Dužijanca – crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut
19.7.2025.	U 18.00 sati	• Natjecanje u pucanju bičevima – Risarski salaš u Đurđinu
20.7.2025.	U 9.30 sati	• Dužijanca – crkva sv. Marka Evanđelista, Žednik
22.7. - 7.8.2025.	Tijekom dana	• Radionica čišćenje žita i pletenje vijenaca - dvorište župe sv. Roka u Subotici
23.7.2025.	U 19.00 sati	• Otvorenje Izložbe S Božjom pomoći - Galerija dr. Vinko Perčić, Subotica
24.7.2025.	Tijekom dana	• Postavljanje izloga u središtu grada za natjecanje aranžera izloga – Subotica
27.7.2025.	U 10.00 sati	• Dužijanca – crkva Presvetog Trojstva, Mala Bosna

27.7.2025.	U 14.00 sati	• Konjičke utrke Dužijanca – Gradski hipodrom, Subotica
31.7.2025.	U 18.00 sati	• Izložba slika s XXVIII. Međunarodne likovne kolonije „Bunarić“ – HKC „Bunjevačko kolo“, Subotica
31.7.-2.8.2025.	Tijekom dana	• XXIX. Međunarodna likovna kolonija „Bunarić“ – HKC „Bunjevačko kolo“, Subotica
3. 8. 2025.	U 10.30 sati	• Dužijanca – crkva sv. Josipa Radnika, Đurđin
3. 8. 2025.	U 18.00 sati	• Dužijanca – dvorana mjesne zajednice, Mirgeš
7.8.2025.	U 19.00 sati	• Književna večer u organizaciji Katoličkog društva „Ivan Antunović“ – Svečana dvorana HKC „Bunjevačko kolo“, Subotica
8.8.2025.	Tijekom dana	• Izložba rukotvorina – Glavni trg, Subotica
8.8.2025.	U 19.00 sati	• Izložba radova od slame nastalih na 40. Sazivu kolonije slamarki u Tavankutu – Vestibul Gradske kuće, Subotica
8.8.2025.	U 20.00 sati 20.20 sati	• Tamburaška večer – Gradski trg, Subotica • Predstavljanje bandaša i bandašice i izbor pratilaca, proglašenje najljepše aranžiranog izloga – Gradski trg, Subotica
9.8.2025.	U 18.00 sati U 19.30 sati	• Svečana Večernja – katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica • Polaganje vijenaca od žita na spomenik Risaru i spomenbistu Blaška Rajića – park ispred Gradske kuće, Subotica
9.8.2025.	U 20.00 sati U 20.20 sati	• Skupština risara – Gradski trg, Subotica • Nastup folklornih ansambala , – Gradski trg, Subotica
10.8.2025.		
SREDIŠNJA PROSLAVA DUŽIJANCE 2025.		
	U 9.00 sati Od 9.15 do 9.45 sati U 10.00 sati U 12.00 sati U 19.00 sati U 20.00 sati	• Blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice – crkva sv. Roka, Subotica • Povorka do katedrale sv. Terezije Avilske • Sv. misa zahvalnica – katedrala sv. Terezije Avilske, Subotica • Svečana povorka kroz grad, predaja kruha gradonačelniku – Gradski trg, Subotica • Posjet grobu Blaška Rajića – Kersko groblje, Subotica • Bandašicino kolo – Gradski trg, Subotica
31.8.2025.	u 10.00 sati	Proštenje na Bunariću

DUŽIJANCA

SUBOTICA

11. 08. 2024.

DUŽIJANCU 2024. pomogli su:

Ovaj broj Revije Dužijanca pomogli su:

Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Štamparija ROTOGRAFIKA

SALAŠ 024

FOTOGRAFIJE:
Klara Dujak
Ivan Ivković Ivandekić
Vedran Jegić

Ivana Piuković
Nela Skenderović
Nada Sudarević

Zoran Vukmanov Šimokov
Adrijana Vukmanov Šimokov
UBH „Dužijanca“

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

008(=163.42)(497.113)
398.332.33

REVIJA Dužijanca : Ilustrirani časopis Udruge
bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ za kulturu življenja / Glavna
urednica Nela Skenderović, - God. 1, br. 1 (pros. 2014.) - Subotica :
Udruga bunjevačkih Hrvata Dužijanca, 2014. - Ilustr.; 30 cm

Izlazi jednom godišnje.
ISSN 2406-1638 = Revija Dužijanca
COBISS.SR-ID 292121607

**Bandaš i bandašica 114. „Dužijance” 2024.
Slađan Bošnjak i Lucija Ivanković Radaković**

